

Evaluatie toolkit voor groente- en fruitbeleid op school

Gertrude G. Zeinstra, Sara Barmantloo, Marlies Willemsen-Regelink, Meeke Ummels

OPENBAAR

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Evaluatie toolkit voor groente- en fruitbeleid op school

Auteurs: Gertrude G. Zeinstra, Sara Barmentloo, Marlies Willemsen-Regelink, Meeke Ummels

Instituut: Wageningen Food & Biobased Research

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Food & Biobased Research, gesubsidieerd door en in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Wageningen Food & Biobased Research
Wageningen, juli 2023

Openbaar

Rapport 2433
DOI: 10.18174/632504

WFBR projectnummer: 62342216-00

BO-nummer: BO-43-110-015

Versie: Definitief

Reviewer: Annemien Haveman

Goedgekeurd door: Annelies Dijk

Uitgevoerd door: Wageningen Food & Biobased Research

Gesubsidieerd door: het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

In opdracht van: het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Dit rapport is: Openbaar

Het is de opdrachtgever toegestaan dit rapport integraal openbaar te maken en ter inzage te geven aan derden. Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wageningen Food & Biobased Research is het niet toegestaan:

- a. dit door Wageningen Food & Biobased Research uitgebrachte rapport gedeeltelijk te publiceren of op andere wijze gedeeltelijk openbaar te maken;
- b. dit door Wageningen Food & Biobased Research uitgebrachte rapport, c.q. de naam van het rapport of Wageningen Food & Biobased Research, geheel of gedeeltelijk te doen gebruiken ten behoeve van het instellen van claims, voor het voeren van gerechtelijke procedures, voor reclame of antireclame en ten behoeve van werving in meer algemene zin;
- c. de naam van Wageningen Food & Biobased Research te gebruiken in andere zin dan als auteur van dit rapport.

Het onderzoek zoals beschreven in dit rapport is op objectieve wijze uitgevoerd door onderzoekers die onpartijdig zijn ten opzichte van de opdrachtgever(s) en sponsor(s). Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/632504> of op www.wur.nl/wfbr (onder WFBR publicaties).

© 2023 Wageningen Food & Biobased Research, instituut binnen de rechtspersoon Stichting Wageningen Research.

Postbus 17, 6700 AA Wageningen, T 0317 48 00 84, E info.wfbr@wur.nl, www.wur.nl/wfbr. Wageningen Food & Biobased Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Inhoud

Woord vooraf	5
Samenvatting	6
Lijst met afkortingen en specifieke vertalingen	8
1 Introductie	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doel & onderzoeksvragen	11
2 Methode	12
2.1 Analyse website 'Wij kiezen groente en fruit'	12
2.2 Evaluatie EU-Schoolfruit- & groenteprogramma	12
2.3 Interview professionals	13
2.4 DUO-onderzoek schoolleiders	14
2.5 Korte vragenlijst leerkrachten	14
2.6 Korte vragenlijst ouders	15
3 Resultaten	16
3.1 Resultaten website analytics 'Wij kiezen groente en fruit'	16
3.1.1 Gebruikersgegevens	16
3.1.2 Wanneer wordt de website bezocht?	16
3.1.3 Paginabezoeken	17
3.2 Resultaten evaluatie EU-Schoolfruit- en groenteprogramma 2021-2022	18
3.2.1 Vragen over de website wijkiezengroenteenfruit.nu	18
3.2.2 Vragen over het startpakket	20
3.2.3 Vragen over aandacht voor het eten van groente en fruit en groente- en fruitbeleid op school	21
3.3 Resultaten kwalitatief onderzoek (interviews met professionals)	25
3.3.1 Bekendheid, feitelijke inzet en sociale invloed	26
3.3.2 Gedragsintentie toekomstig gebruik	26
3.3.3 Pluspunten toolkit volgens gebruikers	27
3.3.4 Aantrekkelijkheid en functionaliteit van de toolkit	27
3.3.5 Stimuleren vindbaarheid, gebruik en aansluiting bij andere initiatieven	29
3.3.6 Barrières 5-dagen groente- en fruitbeleid	30
3.3.7 Scholen richting een 5-dagen groente- en fruitbeleid	30
3.3.8 Samen een beweging creëren om het eten van groente en fruit op school een standaard te maken	32
3.3.9 Samenvatting gesprekken	32
3.4 Resultaten DUO-onderzoek schoolleiders	33
3.5 Resultaten korte vragenlijst leerkrachten	39
3.6 Resultaten korte vragenlijst ouders	41
3.7 Resultaten vraag MSI-ACI onder Nederlanders	44
3.8 Communicatie-activiteiten gedurende het project om bekendheid van de toolkit te vergroten	44
4 Discussie	45
4.1 Hoofdbevindingen	45
4.2 Reflectie op het onderzoek	49
4.3 Aanbevelingen voor onderzoek	49
4.4 Praktische implicaties en aanbevelingen	50

5	Conclusies	53
	Literatuur	54
	Bijlage 1 Goedkeuring Sociaal Ethische Commissie WU	55
	Bijlage 2 Vragen procesevaluatie EU-Schoolfruit- en groenteprogramma	56
	Bijlage 3 Gespreksleidraad interview professionals	57
	Bijlage 4 Vragen DUO-onderzoek	58
	Bijlage 5 Vragenlijst leerkrachten	59
	Bijlage 6 Vragenlijst ouders	60

Woord vooraf

Dit rapport is het resultaat van onderzoek dat uitgevoerd is binnen de kaders van het BO-project (BO-43-110-014): Evaluatie toolkit groente- en fruitbeleid op school. De onderzoeksactiviteiten binnen dit project zijn onafhankelijk uitgevoerd door Wageningen Food & Biobased Research (WFBR), in samenwerking met het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit (WEcR). Het project is gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit. Het doel van dit project was om de toolkit wjkiezengroenteenfruit.nu te evalueren en te optimaliseren om het aantal gebruikers & de gebruiksfrequentie van de toolkit te vergroten, om op deze manier het aantal scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid in Nederland te verhogen.

Het kernteam van het project bestond uit onderzoekers van WFBR (Gertrude Zeinstra en Meeke Ummels) en medewerkers van het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit (Marlies Willemsen-Regelink en Sara Barmantloo). De leden van de klankbordgroep vanuit JOGG, het GroentenFruit Huis, Jong Leren Eten, Gezonde School en het Voedingscentrum worden bedankt voor hun input en meedenken tijdens de drie klankbordbijeenkomsten. Ook de professionals, scholen, schoolleiders, leerkrachten en ouders zijn wij zeer erkentelijk voor hun deelname aan het onderzoek. Wij hopen dat de inzichten uit dit onderzoek ertoe leiden dat de geoptimaliseerde toolkit vaker en door meer personen gebruikt wordt en dat daarmee het eten van groente en fruit in de ochtendpauze op de basisschool meer en meer de standaard wordt.

Namens het hele projectteam,

Gertrude G. Zeinstra,
Senior onderzoeker & projectleider WFBR

Samenvatting

Veel Nederlandse kinderen en kinderen uit andere Westerse landen eten onvoldoende groente en fruit. Uit eerder onderzoek blijkt dat kinderen twee keer zoveel groente en fruit eten (~130 gram) tijdens de ochtendpauze op scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid ten opzichte van kinderen (~60 gram) op scholen die geen voedingsbeleid hebben. Om scholen te ondersteunen om naar meer vaste groente- en fruitdagen te gaan, is er een online toolkit ontwikkeld: wijkiezengroenteenfruit.nu. Deze toolkit bestaat uit een website met een stappenplan, inspiratieverhalen, en concrete materialen die gedownload kunnen worden zoals posters, voorbeeldbrieven en argumentenkaarten. Het doel van dit beleidsondersteunende project was om de toolkit te evalueren en te exploreren welke strategieën kunnen helpen om de acceptatie en implementatie van een 5-dagen groente- en fruitbeleid te stimuleren. Vanuit deze inzichten worden aanbevelingen gedaan om de toolkit te optimaliseren en strategieën aangedragen om de implementatie van een 5-dagen beleid te bevorderen. De onderzoeksactiviteiten binnen dit project zijn onafhankelijk uitgevoerd door Wageningen Food & Biobased Research (WFBR), in samenwerking met het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit (WEcR), en gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit.

Binnen de context van dit project zijn er verschillende onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van zowel kwantitatief als kwalitatief diepte-onderzoek en is het perspectief van verschillende doelgroepen meegenomen. Voor het kwantitatieve onderzoek zijn survey-vragen toegevoegd aan bestaande vragenlijsten van de jaarlijkse evaluatie van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma (=EUSF) (April 2022; N=1980 scholen) en het Omnibus DUO-onderzoek (Nov 2022; N=300 schoolleiders). Daarnaast zijn er korte vragenlijsten ontwikkeld en uitgezet via de kanalen van EUSF en Smaaklessen onder leerkrachten (N=61) en ouders (N=70). Ook is er één vraag uitgezet onder de algemene Nederlandse bevolking (N=256). Tevens zijn de website analysegegevens van heel 2022 opgevraagd en geanalyseerd. Het kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd bij professionals (N=10) die als intermediair contact hebben met scholen. Het onderzoeksprotocol voor de interviews en het vragenlijstonderzoek onder ouders en leerkrachten is goedgekeurd door de Sociaal Ethische Commissie van Wageningen Universiteit.

De website gegevens lieten zien dat de toolkit in 2022 door een kleine 5000 bezoekers bezocht is, waarvan 90% nieuwe gebruikers waren. Bezoekers bleven bijna 2 minuten op de website en bekeken gemiddeld 2.3 pagina's. De meest bezochte pagina's waren de homepage, stap 1 uit het stappenplan en de pagina's met downloadbare materialen. De toolkit lijkt het meest gebruikt te zijn door EUSF scholen (32%), schoolleiders (21%) en wat minder door leerkrachten (10%) en ouders (6%). De professionals kwamen met name in aanraking met de toolkit via nieuwsbrieven, via de website van EUSF of via persoonlijke communicatie. Vanuit de EUSF-evaluatie blijken de posters & banners (82%) en de voorbeeldteksten (71%) het meest, en ook het vaakst herhaaldelijk, gebruikt te worden.

De toolkit werd over het algemeen positief beoordeeld door degenen die de toolkit kennen en gebruiken. Schoolpersoneel (N=633; Evaluatie EUSF) gaf een gemiddeld cijfer van 7,9 voor de website (25% gaf een 7, 52% een 8 en 15% een 9). De downloadbare materialen uit de toolkit werden gewaardeerd met een gemiddelde van 8,2; de argumentenkaarten en enquêtes werden het hoogst beoordeeld met een gemiddelde van 8,5. De hard-copy brochure die in het startpakket zat voor scholen die deelnamen aan EUSF, werd beoordeeld met een 7,9 gemiddeld (23% gaf een 7; 55% een 8 en 13% een 9). De schoolleiders (N=63; DUO-onderzoek) waardeerden de website met een 7,3 gemiddeld (40% gaf een 8; 42% een 7). Het kwalitatieve onderzoek liet zien dat professionals de functionaliteit, aantrekkelijkheid, aansluiting bij de gebruiker, navigatie door de toolkit en de gebruiksvriendelijkheid over het algemeen waardeerden met een 7 of hoger. Zij vonden de interactiviteit van de toolkit laag, maar interactiviteit werd niet van toegevoegde waarde beschouwd. De overzichtelijkheid, toegankelijkheid, mooie vormgeving, de afgebakende focus op groente en fruit, en de concrete, downloadbare materialen werden genoemd als waardevolle aspecten. De belangrijkste verbeterpunten zijn het vergroten van de bekendheid en een duidelijkere positionering van de toolkit ten opzichte van andere initiatieven. Ook het toevoegen van meer quotes, plaatjes en voorbeeldfilmpjes, informatie over financiële aspecten en structurele, jaarlijkse aandacht werden als verbeter suggesties genoemd.

Het aantal scholen met vaste groente- en fruitdagen lijkt stabiel te zijn rond 50%. In 2019 had 50% van de scholen één of meer vaste groente- en fruitdagen, in 2021 steeg dit naar 63% en daalde in 2022 weer naar 46% (DUO-onderzoek). Bij de jaarlijkse evaluatie van het EUSF programma had 49% (in 2021), 48% (in 2020), 44% (in 2021) en 54% (in 2022) vaste groente- en fruitdagen. Er lijkt een verschuiving te zijn van 1-2 vaste dagen (~20% in 2019 en 2021; 11% in 2022) naar 3 of 5 vaste groente- en fruitdagen per week (26% in 2019; 35% in 2021; 32% in 2022; het percentage scholen met een 4-dagen beleid is laag en blijft stabiel). Deze trend naar meer vaste groente- en fruitdagen per week werd ook gezien bij de EUSF-evaluatie waarbij het aantal scholen met minimaal 3 vaste groente- en fruitdagen met 5% is gestegen van 2021 naar 2022.

Belangrijke belemmeringen voor de implementatie van een 5-dagen groente- en fruitbeleid die vanuit de praktijk – in wisselende volgorde van belangrijkheid – naar voren kwamen waren: het niet willen verplichten, het eten van groente en fruit is al de norm zodat beleid niet nodig is, scholen zien voeding niet als hun verantwoordelijkheid, de verwachting dat ouders onvoldoende financiële middelen hebben om dit te realiseren, (verwachte) weerstand van de ouders en andere prioriteiten van scholen. Ondersteuning door een professional, EUSF als opstap richting een beleid gebruiken, financiële ondersteuning, een verplichting vanuit de overheid en de praktische handvatten vanuit de toolkit kunnen bijdragen om deze bezwaren te ondervangen en de overgang naar een 5-dagen groente- en fruitbeleid te faciliteren.

Sterke punten van dit onderzoek zijn het gebruik van verschillende onderzoeksmethoden en het includeren van meerdere perspectieven (doelgroepen). Beperkingen van dit onderzoek waren de selectiviteit van een deel van de onderzoeksdeelnemers (ouders en schoolpersoneel met name vanuit EUSF-scholen), de zelf-rapportage die inherent is aan vragenlijstonderzoek en het feit dat het er minder toolkit-gebruikers deelnamen aan het kwalitatieve onderzoek dan vooraf bedacht.

Concluderend laat dit project zien dat de toolkit wjkiezengroenteenfruit.nu over het algemeen goed beoordeeld wordt door degenen die de toolkit kennen en gebruiken met cijfers rond de 7-8. De overzichtelijkheid, toegankelijkheid, mooie vormgeving, de afgebakende focus op groente en fruit, en de concrete, downloadbare materialen zijn aspecten die zeer gewaardeerd worden. Belangrijke suggesties ter verbetering van de toolkit waren: de bekendheid van de toolkit vergroten onder scholen en professionals; duidelijker maken hoe de toolkit zich verhoudt tot andere initiatieven; het toevoegen van meer quotes, plaatjes en voorbeeldfilmpjes; informatie toevoegen over de financiële aspecten en over structurele (jaarlijkse) aandacht op school voor het ingestelde 5-dagen beleid. Professionals gebruiken de toolkit met name voor zichzelf en voor scholen die al geïnteresseerd zijn. Er is ruimte om zowel het aantal scholen met vaste groente- en fruitdagen te verhogen als scholen die al beleid hebben te stimuleren om richting vijf vaste groente- en fruitdagen te gaan.

Aanbevelingen voor de praktijk:

- Stimuleer de bekendheid van de toolkit en toon de verbinding met andere initiatieven;
- Verken andere strategieën voor scholen die nog niet met voeding bezig zijn;
- Ga met alle partijen samen aan de slag om het aantal scholen met een 5-dagen groente- en fruit-beleid te verhogen;
- Enthousiasmeer scholen, leerkrachten en ouders voor een groente- en fruitbeleid op school door de voordelen te benadrukken, een positieve benadering te gebruiken, scholen voor te bereiden op enige weerstand en stimulering vanuit professionals, gemeenten en overheid;
- Maak de overgang naar een 5-dagen beleid zo makkelijk mogelijk via ondersteuning door een professional, EU-Schoolfruit als opstap gebruiken, financiële ondersteuning, een verplichting vanuit de overheid en de praktische handvatten vanuit de toolkit;
- Zorg na implementatie van een 5-dagen beleid voor borging in het schoolsysteem (visie) en stip jaarlijks het belang en de afgesproken manier van uitvoeren aan.

Lijst met afkortingen en specifieke vertalingen

BO	Beleidsondersteunend
EUSF	EU-Schoolfruit- en groenteprogramma
G&F	Groente en fruit
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
JLE	Jong Leren Eten
LNv	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
SEP	Sociaal-Economische Positie
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WUR	Wageningen University & Research

---

1 Introductie

Dit rapport beschrijft de resultaten van het beleidsondersteunende (BO) project 'Evaluatie toolkit groente- en fruit beleid op school' (BO-43-110-015). Binnen dit project is kwalitatief en kwantitatief onderzoek uitgevoerd met als doel de toolkit www.wijkiezengroenteenfruit.nu te evalueren. De toolkit is in 2019-2020 ontwikkeld voor professionals en scholen om basisscholen te ondersteunen om richting een 5-dagen groente- en fruitbeleid te gaan. De toolkit bestaat uit een website met een stappenplan en concrete materialen die gedownload kunnen worden zoals voorbeelddocumenten, argumentenkaarten en banners. Tot dusver was de toolkit nog niet geëvalueerd. Door de toolkit te evalueren en te optimaliseren kan het gebruik (gebruiksfrequentie) en de reikwijdte (aantal gebruikers) van de toolkit vergroot worden, en dit kan het aantal scholen dat een 5-dagen groente- en fruitbeleid implementeert vergroten. Hiermee kan het eten van groente en fruit tijdens het 10-uurtje de gewoonte worden op basisscholen in Nederland, wat de groente- en fruitconsumptie van kinderen ten goede komt. Het onderzoek is onafhankelijk uitgevoerd door Wageningen University & Research in opdracht van, en gefinancierd door, het Ministerie van landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Dit rapport is geschreven voor beleidsmedewerkers (o.a. ministerie van LNV en VWS), adviseurs en professionals van organisaties die opereren op het snijvlak van duurzame en gezonde voeding op de basisschool (Jong Leren Eten, Gezonde School, JOGG, GGD, Voedingscentrum), basisscholen (d.w.z. leerkrachten, schoolleiders en schoolbesturen) en anderen die geïnteresseerd zijn in het stimuleren van duurzame en gezonde eetgewoonten bij kinderen op de basisschool.

1.1 Achtergrond

Groente en fruit bevatten vitamines, mineralen, vezels en andere voedingsstoffen die belangrijk zijn voor de groei en ontwikkeling van een kind. Daarnaast verlaagt een hoge inname van groente en fruit de kans op chronische ziekten en speelt het mogelijke een rol in het voorkomen van overgewicht (1, 2). Onderzoek laat zien dat volwassenen met een groente- en fruitinname tussen de 600 en 800 gram per dag de laagste kans hebben op chronische ziekten zoals coronaire hartziekten, beroerten, hart- en vaatziekten, kanker en overlijden door deze ziekten (1). Voor eetgewoonten geldt 'Jong geleerd is oud gedaan' (3-5), en daarom is het belangrijk dat kinderen aanleren om voldoende groente en fruit te eten.

In Nederland is de dagelijkse aanbeveling voor fruit 150 gram voor kinderen van 4-8 jaar en 200 gram voor kinderen van 9-13 jaar. Voor groente is dagelijks 100-150 gram aanbevolen voor 4-8-jarigen en 150-200 gram voor 9-13-jarigen. Helaas eten de meeste kinderen in Nederland onvoldoende groente en fruit. De Nederlandse voedselconsumptiepeiling laat zien dat 32% van de 4-8 jarigen de aanbevolen hoeveelheid fruit en 15% de aanbevolen hoeveelheid groente eet. Van de 9-12 jarigen haalt 12% de aanbeveling voor fruit en slechts 6% de hoeveelheid groente die volgens de Schijf van Vijf aanbevolen wordt (6). Dit is niet specifiek voor de Nederlandse situatie, ook in andere Westerse landen eten kinderen onvoldoende groente en fruit (7, 8).

In een eerder publiek-privaat samenwerkingsproject (TU-16007: Groente en fruit op school, vanzelfsprekend!) zijn strategieën onderzocht om de groente- en fruitconsumptie tijdens het 10-uurtje op de basisschool te verhogen. Hieruit bleek dat een 5-dagen groente- en fruitbeleid een succesvolle strategie is. Het onderzoek liet zien dat kinderen op scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid een hogere groente- en fruitconsumptie op school hebben (130 gram) dan als er geen voedingsbeleid is (60 gram) (9). Ouders en scholen vonden dit 5-dagen beleid goed uitvoerbaar, duidelijk en pasten dit al meerdere jaren toe. Interessant hierbij was dat de drie deelnemende scholen met een 5-dagen beleid allen in wijken met een lage sociaaleconomische positie (SEP) lagen, dus deze strategie lijkt structureel inzetbaar, haalbaar en effectief voor deze vaak moeilijk bereikbare doelgroep.

De resultaten van dit onderzoek zijn verwerkt in een toolkit voor professionals en scholen (www.wijkiezengroenteenfruit.nu) om scholen te ondersteunen om toe te werken naar een structureel groente- en fruitbeleid voor de ochtendpauze op school. De toolkit bestaat uit een website met een stappenplan en

concrete materialen die gedownload kunnen worden, zoals voorbeelddocumenten, argumentenkaarten en banners. Zie Figuur 1 voor een screenshot van de startpagina. JOGG-professionals ontvingen een fysiek pakket om hiermee naar de scholen te kunnen gaan. Dit fysieke pakket bestond uit: argumentenkaart voor professionals, argumentenkaart voor leerkrachten, brochure groente- en fruitbeleid, appelbox (bedankje voor het schoolteam), leerkrachtenbingo, schoolposters (A3-formaat), raamsticker (50x50 cm) en een klassenposter (A3-formaat). De toolkit is in 2020 in beperkte kring verspreid (in afwachting van de publicatie van het wetenschappelijke artikel). Halverwege 2021 is er een communicatiecampagne geweest vanuit WUR in samenspraak met JOGG om de toolkit actief onder de aandacht te brengen. Echter, was dit een Corona-jaar waardoor scholen genoodzaakt waren om hun aandacht met name op de Corona-situatie te richten.

Figuur 1 Startpagina van de toolkit *wijkiezengroenteenfruit.nu*

Tot dusver was de toolkit nog niet geëvalueerd. Het is onbekend hoeveel professionals en scholen de toolkit kennen, hoe het gebruik van de toolkit ervaren wordt en of gebruikers van de toolkit suggesties hebben voor verbetering. Daarom was de doelstelling van dit project om de toolkit te evalueren. Het achterliggende doel vanuit LNV is om een blijvende verandering in consumentengedrag te stimuleren (MIPP D2), in dit geval gericht op het dagelijks eten van groente en fruit door kinderen op de basisschool (~4-12 jaar). Het invoeren van een 5-dagen groente- en fruitbeleid op de basisschool kan helpen bij de vorming van gezonde eetgewoonten bij kinderen, namelijk het dagelijks eten van groente en fruit tijdens het 10-uurtje op school. De toolkit is ontwikkeld om scholen en professionals te ondersteunen om naar dit 5-dagen beleid te gaan. Het is zinvol om het gebruik van de toolkit te evalueren en uit te zoeken welke behoeften scholen en professionals hebben om tot een 5-dagen-groente-en-fruitbeleid te komen. Hierbij wordt verkend welke andere manieren er zijn – aanvullend aan de toolkit – om de acceptatie en implementatie van een 5-dagen groente- en fruitbeleid te vergroten onder scholen. Met deze nieuwe informatie kan de toolkit geoptimaliseerd worden, waardoor scholen en professionals beter ondersteund worden en de impact van de toolkit vergroot kan worden. Daarnaast leidt het project tot bredere inzichten over hoe een 5-dagen groente- en fruitbeleid op de basisschool gestimuleerd kan worden. Dit kan bijdragen aan een transitie waarbij steeds meer basisscholen in Nederland naar dit 5-dagen beleid gaan.

1.2 Doel & onderzoeksvragen

Het doel van dit project is om te onderzoeken hoe en door wie de toolkit gebruikt wordt, wat de gebruikerservaringen zijn, en hoe het gebruik en de toepassing van de toolkit geoptimaliseerd kan worden.

Door de toolkit te evalueren en te optimaliseren kan het aantal gebruikers en de intensiteit van het gebruik vergroot worden. Dit kan er vervolgens toe leiden dat meer scholen een 5-dagen groente- en fruitbeleid implementeren. Hiermee kan het eten van groente en fruit tijdens het 10-uurtje de gewoonte worden op scholen in Nederland, waardoor kinderen gewend raken om dagelijks in een positieve context groente en fruit te eten, wat hun acceptatie en consumptie van groente en fruit ten goede komt. Zulke jong aangeleerde eetgewoonten beklijven mogelijk een leven lang (3-5). Op deze manier draagt dit project bij aan MMIP D2 "Stimuleren blijvende verandering consumentengedrag".

Voor dit project zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Hoe vaak, door wie en wanneer wordt de toolkit gebruikt en hoe kwam men in aanraking met de toolkit?
2. Hoe wordt het gebruik van de toolkit ervaren?
3. Leidt de toolkit (landelijk) tot meer scholen met vaste groente- en fruitdagen?
4. Welke bezwaren en welke faciliterende factoren om een 5-dagen groente- en fruitbeleid te implementeren komen vanuit de praktijk naar voren; en welke strategieën kunnen helpen om de acceptatie en implementatie te stimuleren (bezwaren ondervangen)?
5. Hoe kan de toolkit geoptimaliseerd worden om het gebruik (implementatie) en effect te verhogen?

---

2 Methode

Dit project bestond uit een kwantitatief en een kwalitatief deel, waarbij de eerder benoemde onderzoeksvragen als uitgangspunt dienden. Het kwalitatieve deel bestond uit interviews onder professionals, die als intermediair contact hebben met scholen, en in hun dagelijkse werk wel/geen gebruik maken van de toolkit. Het kwantitatieve deel bestond uit het opvragen en analyseren van de analysegegevens van de website wijkiezengroenteenfruit.nu en vragenlijstonderzoek onder verschillende doelgroepen (perspectieven). Hiervoor zijn specifieke vragen toegevoegd aan twee bestaande vragenlijsten en zijn er twee korte vragenlijsten ontwikkeld en uitgezet onder ouders en leerkrachten. Hieronder staan deze informatiebronnen inclusief wervingskanaal, doelgroep en timing op een rij:

- De jaarlijkse evaluatie van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma onder schoolpersoneel (april 2022);
- Het DUO onderzoek dat twee keer per jaar onder alle schoolleiders uitgezet wordt (november 2022);
- Een korte vragenlijst voor leerkrachten, uitgezet via de nieuwsbrieven van het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit (november 2022);
- Een korte vragenlijst voor ouders, uitgezet via de nieuwsbrieven van het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit (november 2022).

De inzichten uit het kwalitatieve onderzoek zijn meegenomen bij de vragenlijstvragen van het DUO-onderzoek, en de vragenlijst onder ouders en leerkrachten. Daarnaast was er een mogelijkheid om een vraag uit te zetten onder een representatieve steekproef Nederlanders via een vragenlijst van marktonderzoeksbureau MSI-ACI. Van deze kans is gebruik gemaakt om exploratief een indruk te krijgen over hoe Nederlanders in het algemeen denken over de rol van de overheid bij vaste groente- en fruitdagen op de basisschool.

Het onderzoeksvoorstel van dit project is voorgelegd en goedgekeurd door de Sociaal Ethische Commissie van Wageningen University (zie Bijlage 1).

2.1 Analyse website 'Wij kiezen groente en fruit'

Gedurende de 12 maanden in 2022 zijn de website analysegegevens van www.wijkiezengroenteenfruit.nu opgevraagd en geanalyseerd. Hiermee is het gebruik van de website in kaart gebracht, om onder andere inzicht te krijgen in:

- Hoe vaak en wanneer de website wordt bezocht;
- Welke onderdelen (pagina's) veel/weinig worden bezocht.

De resultaten staan beschreven onder paragraaf 3.1.

2.2 Evaluatie EU-Schoolfruit- & groenteprogramma

Onder de deelnemende scholen (N=3217 in 2021/2022) van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma (EUSF) (gedurende 20 weken, gratis drie porties groente en fruit per leerling), wordt jaarlijks een online vragenlijst uitgezet om de uitvoering, de tevredenheid en het effect van het programma te evalueren. De procesevaluatie wordt uitgevoerd in opdracht van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland door Right Marktonderzoek. Op basis van de onderzoeksvragen en de voorgaande EUSF-evaluatie-vragenlijsten heeft het WUR-onderzoeksteam een aantal vragen aangepast en toegevoegd die relevant zijn voor de evaluatie van de toolkit. Scholen konden de vragenlijst invullen van 5 april t/m 25 april 2022. Deze periode besloeg de laatste drie weken van het EUSF van het schooljaar 2021/2022. De vragen binnen de EUSF procesevaluatie gaven inzicht in:

- Gebruik van en ervaringen over de website wijkiezengroenteenfruit.nu;
- Communicatie en lesmateriaal EU-Schoolfruit- en groenteprogramma;
- Aandacht voor het eten van groente en fruit; en
- Het aantal scholen met groente- en fruitbeleid.

De relevante vragen van de procesevaluatie van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma zijn te vinden in Bijlage 2. Er zijn 3003 uitnodigingen verstuurd om de evaluatie in te vullen, waarbij scholen met meerdere locaties en dezelfde schoolfruitcoördinator slechts één keer voor het onderzoek zijn uitgenodigd. Van de uitgenodigde scholen hebben 1980 scholen (66%) aan het onderzoek deelgenomen. De resultaten hiervan staan onder paragraaf 3.2.

2.3 Interview professionals

Tijdens dit project zijn er interviews gehouden onder professionals die als intermediair contact hebben met scholen, zoals JOGG-regisseurs, Gezonde School-adviseurs, etc. Er is gekozen voor kwalitatief onderzoek omdat er nog weinig bekend is over hoe de toolkit wordt ervaren en deelnemers kunnen daarbij in hun eigen woorden aangeven welke ervaringen zij hebben (10, 11).

Het doel van deze interviews was om meer inzicht te krijgen in de gebruikservaringen van de toolkit, in de bezwaren en faciliterende factoren van een vijf dagen groente- en fruitbeleid, en in hoe de toolkit geoptimaliseerd kan worden om het gebruik (implementatie) en het effect te verhogen.

Deelnemers zijn geworven door middel van een brede oproep die is uitgezet via de kanalen van het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit, via het netwerk van de onderzoekers en netwerken van professionals (Jong Leren Eten, Gezonde School-adviseurs). Er zijn zowel professionals geworven die gebruik maken van de toolkit tijdens hun dagelijkse werkzaamheden (gebruikers) als professionals die wel van de toolkit gehoord hebben, maar deze nog niet hebben gebruikt (niet-gebruikers). Verder is er gestreefd naar het includeren van deelnemers die binnen verschillende instituten en regio's werkzaam zijn. Het streven was om 10 deelnemers te includeren, omdat dit een relatief homogene groep betreft (professionals die als intermediair contact hebben met de scholen). Eerder onderzoek (12, 13) geeft als richtlijn dat zes tot twaalf deelnemers uit een homogene groep voldoende is voor theoretische saturatie (informatie-verzadiging): dat wil zeggen dat de kans klein is dat meer interviews met andere respondenten nieuwe informatie oplevert. Voorafgaand aan de interviews tekenden de deelnemers een toestemmingsverklaring voor deelname aan het onderzoek en voor het maken van een geluids- en video-opname van het interview (voor analyse-doeleinden).

Voor de ontwikkeling van de interviewvragen is gebruik gemaakt van het Acceptability-model van Venkatesh et al. (14) en het MARSmodel (Mobile App Rating Scale) van Stayanov et al. (15), om ervoor te zorgen dat verschillende elementen en aspecten van de (online) toolkit werden beoordeeld en geëvalueerd. Op basis van deze twee modellen is, voor zowel de gebruikers als de niet-gebruikers van de toolkit, een interviewgids opgesteld om de interviews op een semigestructureerde manier uit te voeren (16). De volledige interviewgidsen zijn te vinden in Bijlage 3. De interviewgidsen bestonden uit verschillende onderdelen, waarbij de eerste onderdelen focusten op de toolkit (website + materialen), en de laatste onderdelen een bredere focus hadden t.a.v. een vijf dagen groente- en fruitbeleid:

- Introductie met doelstellingen en uitleg procedure;
- Feitelijke inzet en gebruik toolkit;
- Gebruikservaringen en (prestatie)verwachtingen aan de hand van vragen over het gebruikersplezier, gebruikersgemak, functionaliteit, aantrekkelijkheid (esthetiek) en informatiekwaliteit;
- Gedragsintentie toekomstig gebruik;
- Sociale en maatschappelijke invloeden;
- Barrières en kansen voor een 5-dagen groente- en fruitbeleid voor, tijdens en na implementatie;
- Afsluiting.

De interviews hebben online, via Microsoft Teams, plaatsgevonden in de periode juli tot september 2022 en duurden circa 60 minuten. De interviews vonden plaats onder leiding van twee onderzoekers, waarvan er één het interview afnam en één notuleerde. Na afloop van de interviews ontvingen de deelnemers de uitgewerkte notulen (ter check op feitelijke onjuistheden) en een cadeaukaart ter waarde van 15 euro als waardering voor hun deelname.

De analyse van de interviewdata is gedaan met ATLAS.ti 22. Tijdens de analyse was er aandacht voor overeenkomsten en verschillen in de antwoorden van de deelnemers (en tussen gebruikers en niet-gebruikers). Bovendien zijn onderliggende thema's geïdentificeerd. Twee onderzoekers hebben de data onafhankelijk geanalyseerd, waarna de resultaten naast elkaar gelegd zijn. Eventuele verschillen en inconsistenties zijn besproken totdat er consensus was. De resultaten van de interviews staan beschreven onder paragraaf 3.3.

2.4 DUO-onderzoek schoolleiders

DUO Onderwijsonderzoek & Advies verricht twee keer per jaar een online omnibusonderzoek, waarbij directeuren/schoolleiders uit het basisonderwijs een vragenlijst krijgen voorgelegd. Deze online vragenlijst bevat vragen van verschillende organisaties die worden gebundeld tot één vragenlijst, waarna deze landelijk wordt uitgezet onder een Online Onderwijspanel. Het veldwerk is uitgevoerd in de periode van 10 november t/m 30 november 2022.

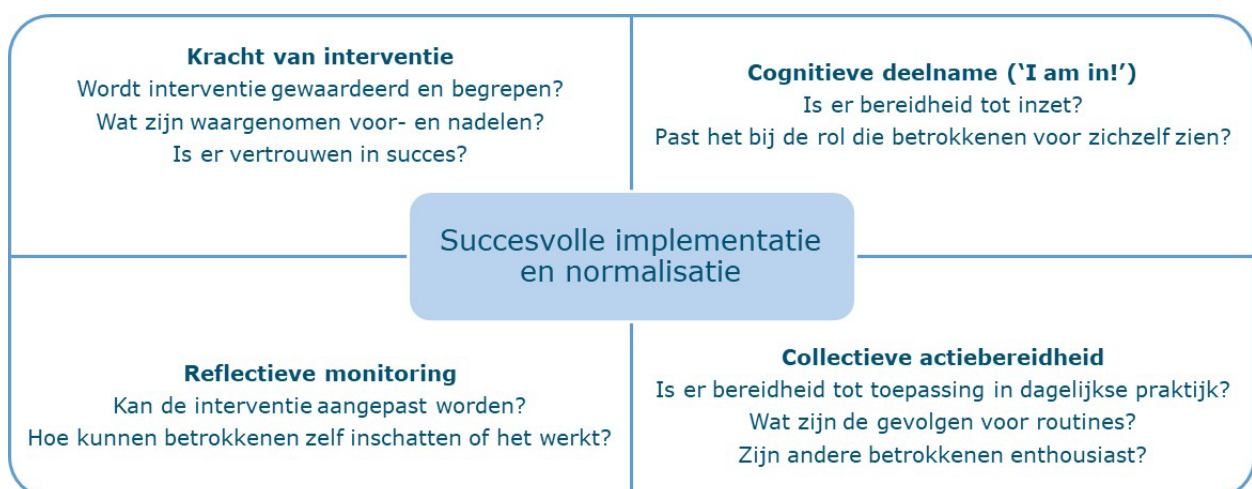
Voor dit project zijn – op basis van de onderzoeksvragen – vragen rondom het eten van groente en fruit op school aangescherpt en/of toegevoegd, waarbij de vragen van voorgaande jaren als uitgangspunt dienden. Deze vragen geven o.a. inzicht in:

- Het aantal vaste groente- en fruitdagen op basisscholen;
- Redenen voor wel of geen vaste groente- en fruitdagen;
- Bekendheid met de website wijkiezengroenteenfruit.nu.

De definitieve vragen die voor dit project meegenomen zijn in het DUO-onderzoek zijn te vinden in Bijlage 4. De resultaten staan beschreven onder paragraaf 3.4.

2.5 Korte vragenlijst leerkrachten

Om het perspectief van leerkrachten mee te nemen als het gaat om vijf vaste groente- en fruitdagen op school en het toepassen van de toolkit, is er een korte vragenlijst opgesteld voor leerkrachten. De normalisatie theorie is als uitgangspunt genomen bij de ontwikkeling van de vragenlijst. Deze theorie omvat vier elementen die van belang zijn bij de implementatie en adoptie van interventies in de praktijk (17, 18). Eerder onderzoek onder basisschoolpersoneel over succesfactoren en barrières rondom implementatie van de Gezonde Schoollunch maakte ook gebruik van deze theorie (19). Figuur 2 geeft een korte samenvatting van de elementen binnen deze theorie. Daarnaast hebben ook de resultaten van het kwalitatieve onderzoek en eerdere vragen binnen de kwantitatieve vragenlijsten als input gediend. De definitieve vragenlijst voor leerkrachten is te vinden in Bijlage 5.

Figuur 2 De vier elementen van de normalisatie theorie (20)

Deelnemers zijn geworven door middel van een brede oproep die begin november 2022 is uitgezet via de nieuwsbrieven van het Steunpunt Smaaklessen en EU-Schoolfruit. De vragenlijst was gericht op leerkrachten werkzaam op Nederlandse basisscholen. Op pagina één van de vragenlijst tekenden de deelnemers een digitale toestemmingsverklaring voor deelname aan het onderzoek. Onder de deelnemers werden drie cadeaubonnen ter waarde van 10 euro verloot, als waardering voor hun deelname.

De resultaten van de leerkrachtenvragenlijst staan beschreven onder paragraaf 3.5.

2.6 Korte vragenlijst ouders

Om het ouderperspectief over een vijf dagen groente- en fruitbeleid op scholen mee te nemen, is er een korte vragenlijst voor ouders ontwikkeld en uitgezet. Ook hierbij is de normalisatie theorie als uitgangspunt genomen voor de ontwikkeling van de vragenlijst (zie Figuur 2). Daarnaast hebben resultaten van het kwalitatieve onderzoek en eerdere vragen binnen de kwantitatieve vragenlijsten als input gediend. De definitieve vragenlijst is te vinden in Bijlage 6.

Ouders zijn geworven door middel van een oproep die half november 2022 is uitgezet via de oudernieuwsbrief van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma. Ouders van kinderen op verschillende basisscholen in heel Nederland werden gerekruteerd. Op pagina één van de vragenlijst tekenden de deelnemers een digitale toestemmingsverklaring voor deelname aan het onderzoek. Onder de deelnemers werden drie cadeaubonnen ter waarde van 10 euro verloot, als waardering voor hun deelname.

De resultaten van deze oudervragenlijst staan beschreven onder paragraaf 3.6.

3 Resultaten

3.1 Resultaten website analytics 'Wij kiezen groente en fruit'

3.1.1 Gebruikersgegevens

De website is in 2022 door 4788 gebruikers bezocht. Daarvan was 90% nieuwe bezoeker en 10% was terugkerende gebruiker. Alle gebruikers samen waren goed voor 5856 sessies op de website (1,22 sessies per gebruiker). Tijdens een sessie bekeken gebruikers gemiddeld 2,31 pagina's. Dit resulteerde in een totaal aantal paginabezoeken van 13509. Bezoekers spendeerden gemiddeld 1 minuut en 46 seconden op de website. De bounce rate, het percentage bezoekers dat niet verder navigeert of verder klikt dan de eerste pagina die ze bezoeken, is relatief laag met 3,4%. Een groot deel van de bezoekers klikt dus verder en lijkt geïnteresseerd te zijn om verder te kijken op de website. Deze gegevens zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1 Gebruikersgegevens website www.wijkiezengroenteenfruit.nu in 2022.

Gebruikersgegevens www.wijkiezengroenteenfruit.nu	Aantal
Gebruikers	4788
Nieuwe gebruikers	4733
Sessies	5856
Sessies per gebruiker	1,22
Paginabezoeken	13509
Aantal pagina's per sessie	2,31
Gemiddelde duur van een sessie	1 min, 46 s
Bounce rate	3,4%

3.1.2 Wanneer wordt de website bezocht?

Er is een overzicht gemaakt van het aantal bezoekers van de website over het jaar 2022 (zie Figuur 3). In april is een hoge piek van bijna 300 bezoekers zichtbaar. Begin april is er vanuit het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit extra aandacht besteed aan schoolfruitbeleid middels een speciale nieuwsbrief die verstuurd is aan alle EU-Schoolfruitscholen. Ook de reguliere nieuwsbrief bevatte eind april een dubbel item over een 5-dagen groente- en fruitbeleid om scholen te stimuleren schoolfruitbeleid in te stellen vanwege het einde van de EUSF-leveringen in april dat schooljaar. Daarnaast was er begin april een partnerbijeenkomst van EUSF en Smaaklessen waar schoolfruitbeleid en de website onder de aandacht zijn gebracht. Dit kan de hogere bezoekersaantallen in april verklaren. In de zomervakantie, vanaf half juli tot september, wordt de website weinig bezocht. Mogelijk doordat scholen dan over het algemeen gesloten zijn. Vanaf september neemt het aantal paginabezoeken weer wat toe en schommelen de hoeveelheden bezoeken t/m december 2022.

De kleine piekjes die het hele jaar door te zien zijn, kunnen mogelijk verklaard worden door de wekelijks verstuurd nieuwsbrieven van EUSF. De nieuwsbrieven werden in twee perioden van januari t/m half mei en van september t/m december 2022 wekelijks verstuurd en linkten naar de website www.wijkiezengroenteenfruit.nu. Er komen relatief veel bezoekers via www.euschoolfruit.nl op de toolkit website. Vanuit deze bezoekers ontstaan het hele jaar piekjes, en ook de piek in september.

Figuur 3 Websitebezoekers over het jaar 2022 heen

3.1.3 Paginabezoeken

Een overzicht van welke pagina's van www.wijkiezengroententeenfruit.nu in 2022 het meest bezocht werden, is weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2 Paginabezoeken www.wijkiezengroententeenfruit.nu in 2022.

Pagina	Aantal bezoeken (% van totaal)	Gemiddelde tijd op pagina (h:min:s)	Bounce rate
1. Homepage	4695 (34,79%)	00:01:11	1,61%
2. Stappenplan - stap 1: Voorbereiding	3072 (22,76%)	00:01:29	8,70%
3. Inspiratie - algemene hoofdpagina	946 (7,01%)	00:00:54	0,38%
4. Downloads - voorbeeldteksten	807 (5,98%)	00:01:31	17,44%
5. Stappenplan - stap 2: Uitvoeren	791 (5,86%)	00:01:20	0,00%
6. Downloads - argumentenkaarten	552 (4,09%)	00:02:27	0,84%
7. Inspiratieverhalen van verschillende scholen	531 (3,95%)	00:01:16	1,47%
8. Downloads - posters en brochures	407 (3,02%)	00:02:01	0,00%
9. Downloads - algemene hoofdpagina	341 (2,53%)	00:00:27	0,00%
10. Downloads - presentatie team	333 (2,47%)	00:01:28	3,45%
11. Stappenplan - stap 3: Evaluatie	276 (2,05%)	00:01:20	0,00%
12. Stappenplan - stap 4: Ondersteuning	232 (1,72%)	00:01:06	3,70%
13. Downloads - inspiratievideo's	168 (1,24%)	00:00:58	15,38%
14. Downloads - enquêtes	147 (1,09%)	00:02:10	5,56%
15. Contactpagina	119 (0,88%)	00:01:36	63,16%

De meest bezochte pagina's zijn de homepage (34,79%) en stap 1 uit het stappenplan (22,76%). Daarnaast zijn de pagina's met downloads (opgeteld 20,42%), de inspiratiepagina's (opgeteld 10,96%) en de overige stappen (stap 2 t/m 4) uit het stappenplan (opgeteld 9,63%) de meest bezochte pagina's.

Gemiddeld blijft een bezoeker één tot twee minuten op een pagina. Bij de pagina waar argumentenkaarten kunnen worden gedownload, blijven bezoekers iets langer hangen (ca. 2,5 min.) Over het algemeen is er een lage bounce rate; bezoekers klikken dus vaak door naar een andere pagina om verder te kijken op de website. De bounce rate is hoger voor de inspiratievideo's (15,38%), de voorbeeldteksten (17,44%) en de contactpagina (63,16%). Deze pagina's nodigen wellicht minder uit tot verder navigeren, of bezoekers hebben gevonden wat ze nodig hebben.

3.2 Resultaten evaluatie EU-Schoolfruit- en groenteprogramma 2021-2022

De evaluatie is ingevuld door 1980 respondenten (scholen). De achtergrondkenmerken van de respondenten zijn weergegeven in Tabel 3. De evaluatie is het vaakst ingevuld door directeurs/locatieleiders (33%) of leerkrachten (29%), met daarna administratief medewerkers/secretarissen (15%).

Tabel 3 *Achtergrond kenmerken van respondenten evaluatie EU-Schoolfruit- & groenteprogramma (N=1980)*

	n	%
directeur / adjunct-directeur / locatieleider	653	33%
leerkracht	577	29%
teamleider	33	2%
intern begeleider	61	3%
onderwijsassistent	154	8%
administratief medewerker/secretaresse	303	15%
conciërge	121	6%
ouder	14	1%
anders	64	3%

3.2.1 Vragen over de website wijkiezengroentefruit.nu

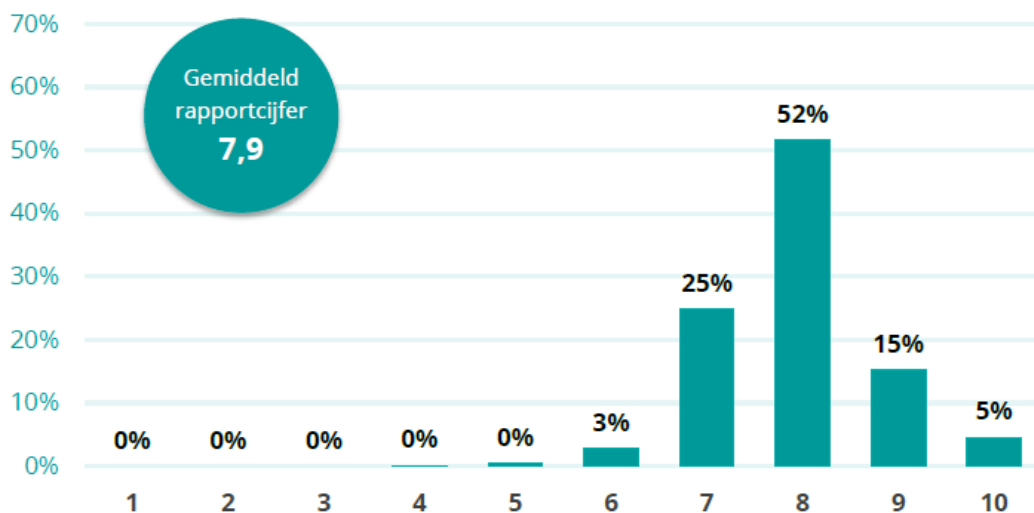
Aan de deelnemers is gevraagd of ze de website www.wijkiezengroentefruit.nu hebben bekeken. Ongeveer één derde van de deelnemers (N=633; 32%) heeft de website bekeken en 37% is dit van plan nog te gaan doen. De overige 31% heeft de website niet bekeken.

Aan de respondenten die de website (nog) niet bekeken hebben (N=1347), is gevraagd wat de reden daarvoor is. Tabel 4 laat zien dat de vaakst gekozen redenen zijn dat de school al een schoolfruitbeleid heeft (35%) en dat de respondent geen tijd heeft gehad of het vergeten is (33%). Bijna een kwart (328 scholen; 24%) gaf aan niet op de hoogte te zijn van de website.

Tabel 4 *Om welke reden(en) heeft u de website over schoolfruitbeleid (nog) niet bekeken? (meerdere antwoorden mogelijk. Vraag gesteld aan respondenten die de website (nog) niet hebben bekeken, N=1347).*

	n	%
onze school heeft al een schoolfruitbeleid	474	35%
geen tijd gehad of vergeten	440	33%
ik wist niet dat er een website was	328	24%
onze school is niet bezig met een schoolfruitbeleid	129	10%
onze school vindt een schoolfruitbeleid niet nodig	38	3%
we worden liever op een andere manier geïnformeerd, bijvoorbeeld door een Gezonde School Adviseur	15	1%
anders	63	5%

Aan de respondenten die de website over schoolfruitbeleid hebben bekeken (N=633), is gevraagd hoe ze de website beoordelen aan de hand van een rapportcijfer. Figuur 4 geeft de cijfers weer die de respondenten gaven. Meer dan de helft van de respondenten gaf de website een 8, 25% gaf een 7 en 15% een 9. Gemiddeld werd de website met een 7,9 gewaardeerd.

Figuur 4 Hoe waardeert u de website over schoolfruitbeleid? (N=633)

Tabel 5 geeft weer hoe deze respondenten de verschillende onderdelen van de website beoordelen. Alle onderdelen worden positief gewaardeerd met een cijfer tussen een 8,2 en een 8,5. Sommige respondenten gaven een toelichting op hun cijfer. Een aantal van deze quotes staat hieronder weergegeven:

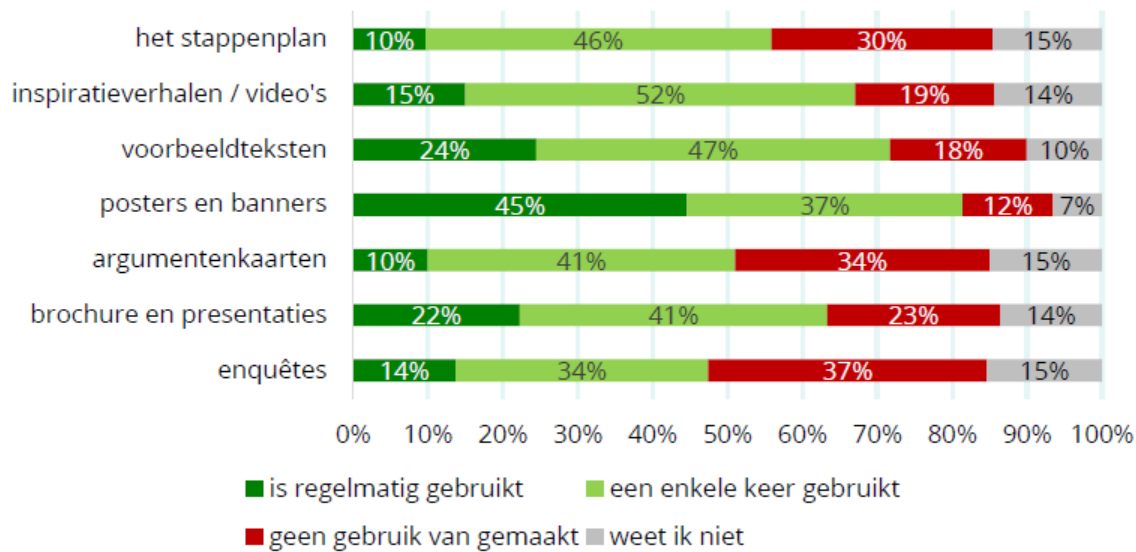
- "Wij hebben zelf al jaren fruitbeleid op school. Ons beleid (elke dag fruit) is verankerd in de routine. Jullie site is fijn ter inspiratie en om ons beleid te vergelijken".
- "Prima. Het heeft ons geholpen om beleid te realiseren en om het vignet Gezonde School te behalen".
- "Fijn om begeleiding te krijgen bij het opzetten van het gezonde fruit- en groentebeleid en het meenemen van de ouders hierin. Leuk om te lezen hoe andere scholen dit doen".
- "Een aantal zaken sluiten niet aan bij de situatie op mijn school. Ook vind ik sommige teksten wat dwingend".

Tabel 5 Hoe waardeert u onderstaande onderdelen van de website over schoolfruitbeleid? (N=633) Antwoordmogelijkheden: cijfer van 1= heel slecht tot 10=heel goed of 'niet bekeken'.

	Gemiddeld rapportcijfer	n	Niet bekeken (n)
inspiratieverhalen / video's	8,5	473	160
argumentenkaarten	8,5	447	186
enquêtes	8,5	424	209
brochure en presentaties	8,4	507	126
posters en banners	8,3	565	68
het stappenplan	8,3	548	85
voorbeeldteksten o.a. voor het informeren van ouders	8,2	548	85

Figuur 5 laat zien dat scholen het meest gebruik maakten van de posters & banners (82%), voorbeeldteksten (71%) en inspiratieverhalen/ -video's (67%). Hierbij zijn de posters & banners en de voorbeeldteksten het vaakst meerdere keren gebruikt. Het stappenplan en de argumentenkaarten worden juist minder vaak herhaaldelijk gebruikt (beide ~slechts 10%). De enquêtes, argumentenkaarten en het stappenplan zijn de

onderdelen waarvan het minst vaak gebruik van gemaakt is ($\geq 30\%$ van de respondenten maakte hier geen gebruik van).

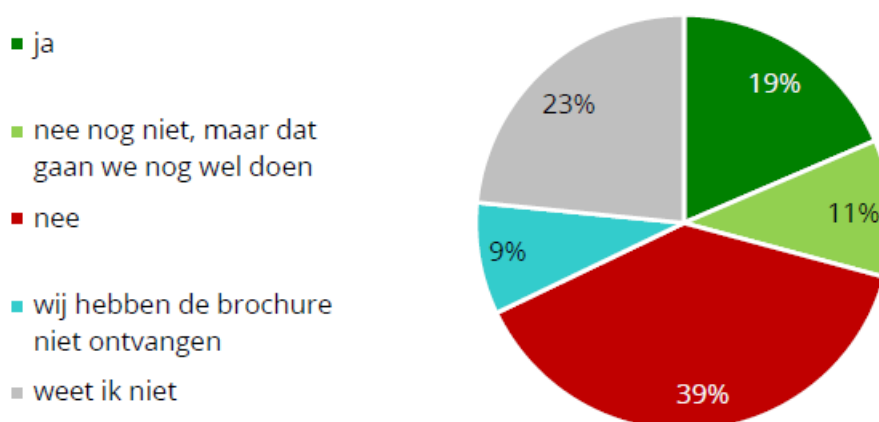

Figuur 5 Van welke onderdelen of downloads die beschikbaar worden gesteld op de website over schoolfruitbeleid is er op uw school gebruik gemaakt? (N = 633)

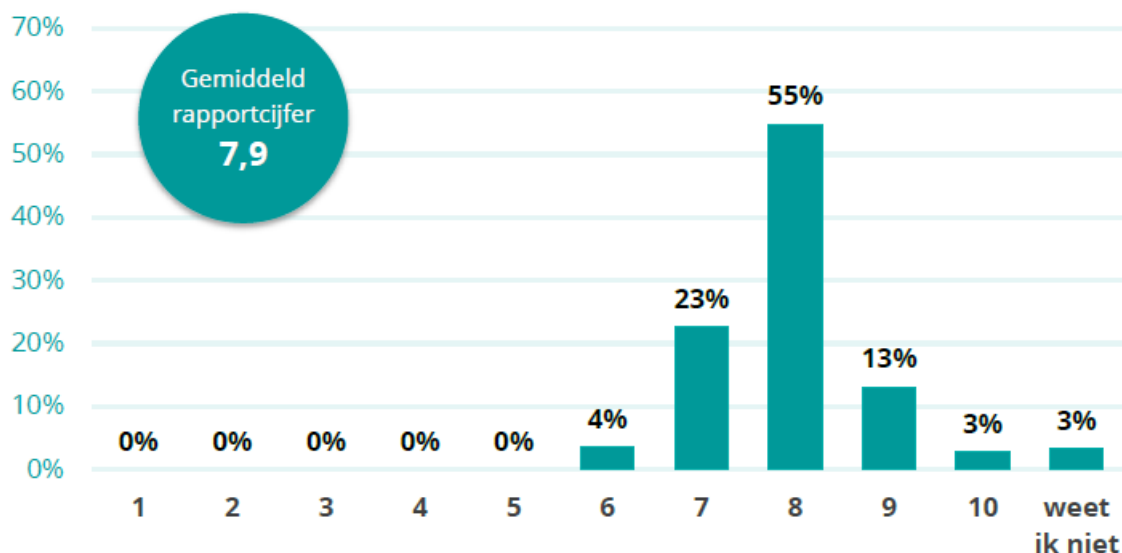
3.2.2 Vragen over het startpakket

In het startpakket dat de scholen aan het begin van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma ontvangen, zijn de brochure 'In 4 stappen naar een succesvol groente- en fruitbeleid!' en de argumentenkaarten toegevoegd (hard-copy). Deze brochure is een compacte versie van het stappenplan dat online op de website staat. Figuur 6 laat zien dat iets minder dan een derde van de respondenten de brochure heeft gebruikt (N=367; 19%) of is dit nog van plan te gaan doen (11%). Bijna 40% van de respondenten heeft aangegeven de brochure niet te hebben gebruikt. Van de argumentenkaarten is niet nagevraagd in hoeverre deze gebruikt zijn.

Aan de respondenten die hebben aangegeven dat ze de brochure hebben gebruikt (N=367), is gevraagd om de brochure te beoordelen aan de hand van een rapportcijfer. De meeste respondenten (55%) geven een 8, 23% geeft een 7 en 13% een 9. Gemiddeld genomen wordt de brochure met een 7,9 beoordeeld (zie Figuur 7). Sommige respondenten gaven een toelichting op hun cijfer, zoals: "Mooie en kleurrijke en duidelijke brochure"; "Heldere uitleg!"; "Handig om argumenten pasklaar te hebben! Duidelijke kaart met veel informatie"; "Daar staat duidelijk in beschreven hoe de ouders kunnen worden meegenomen in de beleidsverandering".

Figuur 6 Is de brochure 'In 4 stappen naar een succesvol groente- en fruitbeleid! Uit het startpakket op uw school gebruikt? (N=1980)

Figuur 7 Hoe waardeert u de brochure 'In 4 stappen naar een succesvol groente- en fruitbeleid!?' (N = 367, scholen die aangeven de brochure te hebben gebruikt)

3.2.3 Vragen over aandacht voor het eten van groente en fruit en groente- en fruitbeleid op school

Tabel 6 geeft weer op welke manier scholen aandacht besteden aan het eten van groente en fruit, naast het uitdelen van het EU-Schoolfruit en -groente in de klas. Bij een meerderheid van de scholen (69%) worden gezonde traktaties gestimuleerd. Daarnaast geeft circa de helft aan dat zij Smaaklessen (48%) en/of andere lessen rondom gezonde voeding of het eten van groente en fruit (51%) geven. Zo'n 40% van de scholen geeft aan bezig te zijn met moestuinieren en/of kooklessen. Bij 'anders, namelijk' (8%) zijn antwoorden gegeven zoals het hebben van vaste fruitdagen, kijken wie wat heeft meegenomen, geen traktaties meer uitdelen en gezonde voeding integreren in andere lessen zoals Engels of Natuur.

Tabel 6 Op welke wijze besteedt uw school aandacht aan het eten van groente en fruit naast dat dit wordt uitgedeeld in de klas tijdens EU-Schoolfruit? (N=1980) Meerdere antwoorden mogelijk.

	n	%
het stimuleren van gezonde traktaties	1374	69%
het geven van andere lessen rondom gezonde voeding / het eten van groente en fruit	1003	51%
het geven van Smaaklessen	942	48%
het bijhouden van een groentetuin / moestuin op school	787	40%
het geven van kooklessen	735	37%
het bekijken van de website in de klas	440	22%
organisatie van een themaweek of dagen rondom het project schoolfruit / gezonde voeding	398	20%
het geven van workshops rondom gezonde voeding / groente en fruit / voedselbereiding	289	15%
het geven van Smaakmissies	105	5%
anders	163	8%
geen van bovenstaande	76	4%

Tabel 7 geeft aan of de scholen al een beleid hadden ten aanzien van het eten van groente en fruit of gezonde voeding op school (voorafgaand aan het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma). Bijna de helft van de respondenten geeft aan dat zij vaste groente- en fruitdagen hebben (47%) en/of een beleid ten aanzien van gezonde voeding (44%). Een vijfde van de scholen (19%) had geen beleid, maar stimuleerde wel om groente en fruit mee te nemen en 13% had nog geen beleid t.a.v. groente en fruit op school.

Tabel 7 Had uw school voorafgaand aan het EU-Schoolfruitprogramma al een beleid voor het eten van groente en fruit of gezonde voeding op school? (meerdere antwoorden mogelijk, N=1980).

	n	%
ja, we hadden al vaste fruit-/groentedagen op school	926	47%
ja, we hadden al een beleid ten aanzien van gezonde voeding (zoals geen koek en snoep mee naar school, drinkwater, gezonde traktaties)	875	44%
ja, we deden al mee aan een ander programma op het gebied van gezonde voeding	142	7%
ja, anders	75	4%
nee, we hadden geen beleid maar we stimuleerden al wel om fruit/groente mee te nemen (niet verplicht)	379	19%
nee, we hadden geen beleid ten aanzien van het eten van groente en fruit op school	253	13%

Bij de scholen die al vaste groente- en fruitdagen hadden (N=926), ging het voor 78% (n=722) van de scholen om drie of meer dagen in de week in 2022. Dit is een stijging ten opzichte van het voorgaande jaar (2021), toen gaf 71% (N=601) van de scholen aan drie of meer vaste groente- en fruitdagen te hebben. Veertig procent (N=370) van de scholen, die al vaste groente- en fruitdagen hadden, gaf aan vijf vaste fruit- en groentedagen te hebben in 2022, tegenover 35% (N=297) in het voorgaande jaar.

Van de scholen die het eten van groente en fruit wel stimuleerden maar geen beleid hadden (N=379), stimuleerde 57% van de scholen om vijf dagen in de week fruit of groente mee te nemen.

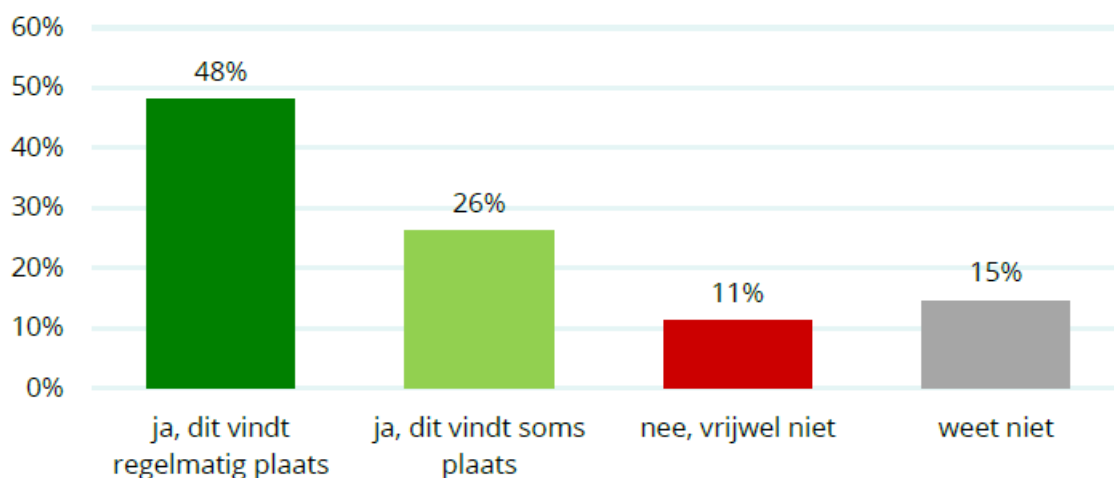
Tabel 8 geeft weer welke middelen hebben bijgedragen aan het opzetten of verbeteren van schoolfruitbeleid. Een kwart van de deelnemers (24%) gaf aan dat de website wijkiezengroenteenfruit.nu geholpen heeft bij het opzetten of verbeteren van het schoolfruitbeleid. Ook bijna een kwart (23%) gaf aan geen gebruik te hebben gemaakt van deze middelen. Een Gezonde School-adviseur en de brochure met het stappenplan voor groente- en fruitbeleid uit het startpakket werden elk door 16% van de respondenten aangevinkt als bijdrage aan het opzetten of verbeteren van schoolfruitbeleid. Veertien procent van de scholen (die aan EUSF meedoen) gaf aan geen vaste groente- en fruitdagen te hebben.

Tabel 8 Welke van onderstaande middelen van het EU-Schoolfruitprogramma hebben bijgedragen aan het opzetten of verbeteren van het schoolfruitbeleid op uw school? (N=1980) Meerdere antwoorden mogelijk.

	n	%
de website (https://www.wijkiezengroenteenfruit.nu/)	480	24%
een Gezonde School Adviseur	314	16%
de brochure 'in 4 stappen naar een succesvol groente- en fruitbeleid'	307	16%
een JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht regisseur)	159	8%
de argumentatiekaarten	154	8%
iets anders	161	8%
wij hebben geen schoolfruitbeleid / geen vaste groente- en fruitdagen	286	14%
wij hebben geen gebruik gemaakt van deze materialen	461	23%
deze materialen hebben niet bijgedragen aan het opzetten of verbeteren van het schoolfruitbeleid	263	13%

Figuur 8 laat zien dat circa de helft van de scholen (48%) aangeeft dat het regelmatig voorkomt dat kinderen door het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma vaker groente en fruit mee naar school nemen, buiten de EU-Schoolfruit- en groentedagen om. Vergeleken met het voorgaande jaar is dit percentage iets gestegen, toen was dit 43%. Een kwart van de scholen (26%) geeft aan dat dit soms gebeurt.

Figuur 8 Heeft u het idee dat kinderen door het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma vaker groente en fruit meenemen naar school, buiten de fruitdagen om? (N=1980)

Tabel 9 laat de antwoorden op de vraag zien of scholen verwachten dat er na de laatste levering van het EUSF (april 2022) vaste groente- en fruitdagen ingesteld worden tot aan de zomervakantie. Circa de helft van de scholen (N=953; 48%) geeft aan dat ze al vaste groente- en fruitdagen hadden en dat ze deze blijven voortzetten. Een derde geeft aan dat zij groente en fruit meenemen stimuleren, maar niet verplichten. Daarnaast geven 125 scholen (6%) aan dat ze vaste groente- en fruitdagen hebben ingesteld, gedurende de looptijd van het EUSF 2021-2022 of na afloop van het programma. Veertien procent geeft aan geen vaste groente- en fruitdagen te hebben en ook niet te stimuleren.

Tabel 9 *Blijven er dit schooljaar bij u op school vaste groente- en fruitdagen na de laatste levering? (N=1980).*

	n	%
ja, wij hadden al vaste groente- en fruitdagen op school en blijven dit voortzetten	953	48%
ja, we hebben vaste groente- en fruitdagen ingesteld	125	6%
ja, we stimuleren al om fruit / groente mee te nemen (niet verplicht)	621	31%
nee, we hebben geen vaste groente- en fruitdagen	281	14%

Aan de scholen met vaste groente- en fruitdagen (N=1078: 953+125) is gevraagd om hoeveel dagen per week dit gaat. De overgrote meerderheid (81%) geeft aan dat dit om drie dagen of meer per week gaat.

In Tabel 10 wordt van de afgelopen schooljaren weergegeven bij hoeveel scholen er vaste groente- en fruitdagen blijven/komen na de laatste EUSF levering. Het aantal scholen met vaste groente- en fruitdagen is in 2022 aanzienlijk hoger (54%) dan de jaren ervoor. Het is mogelijk dat de aanpassing in antwoordopties in 2022 (deels) een rol heeft gespeeld bij deze toename.

Tabel 10 *Overzicht per jaar van de vraag: Blijven er dit schooljaar bij uw op school vaste groente- en fruitdagen na de laatste levering?*

	2019	2020	2021	2022
Ja, we hebben vaste groente- en fruitdagen ingesteld	49%	48%	44%	6%*
Ja, we hadden al vaste groente- en fruitdagen op school				48%
Ja, we stimuleren al om fruit/ groente mee te nemen (niet verplicht)	38%	37%	38%	31%
Nee, we hebben geen vaste groente- en fruitdagen	13%	15%	15%	14%

In de jaren 2021 en 2022 is aan de scholen met vaste groente- en fruitdagen ook nagevraagd om hoeveel dagen dit ging. Het percentage scholen met tenminste 3 vaste groente- en fruitdagen is iets toegenomen van 34% in 2021 naar 39% in 2022 (Tabel 11).

Tabel 11 *Overzicht van 2021 en 2022 over de vraag: Hoeveel vaste groente- en fruitdagen blijven er op uw scholen na de laatste levering?*

	2021	2022
Een beleid van minimaal 3 vaste groente- en fruitdagen	34% (N=650)	39% (N=772)
Een beleid van 5 vaste groente- en fruitdagen	17% (N=326)	Niet nagevraagd

Tabel 12 laat zien dat het grootste gedeelte van de scholen met vaste groente- en fruitdagen aan de ouders vraagt om fruit en groente mee te geven aan de kinderen (85%). Slechts 5% werkt met een leverancier. Deze percentages komen overeen met het jaar ervoor.

Tabel 12 *Op welke wijze wordt het fruit en de groente beschikbaar gesteld op school na de laatste levering? Vraag gesteld aan scholen die vaste groente- en fruitdagen hebben op school; N = 1078.*

	n	%
door ouders fruit / groente mee te laten geven	915	85%
door samenwerking met een leverancier (betaald)	56	5%
doordat fruit/groente beschikbaar gesteld wordt vanuit de lokale overheid	45	4%
op een andere manier	33	3%
weet ik niet	29	3%

Aan de scholen die geen vaste (verplichte) groente- en fruitdagen hebben (N=902: 621+281), is gevraagd wat de reden hiervoor is; zie Tabel 13. De belangrijkste reden (64%) is dat scholen het eten van groente en fruit wel stimuleren, maar dit niet willen verplichten. Een kwart van de respondenten noemt onvoldoende financiële middelen bij ouders (24%) en het feit dat het eten van groente en fruit al de norm is op hun school waardoor afspraken niet nodig zijn (24%) als redenen voor geen vaste groente- en fruitdagen. Onvoldoende financiële middelen bij de school en weerstand bij ouders werden elk door 10% van de respondenten genoemd. Volgens 8% van de respondenten waren andere prioriteiten een reden voor geen vaste groente- en fruitdagen. Slechts een heel kleine groep (N=39; 4%) koos 'Gezonde voeding tijdens de pauze is niet de taak van school' als reden waarom er geen vaste groente- en fruitdagen zijn.

Tabel 13 *Waarom zijn er bij u op school geen vaste groente- en fruitdagen? (meerdere antwoorden mogelijk; vraag gesteld aan scholen zonder vaste groente- en fruitdagen op school; N = 902).*

	n	%
wij willen het eten van groente en fruit stimuleren, maar niet verplichten	580	64%
onvoldoende beschikbare financiële middelen bij de ouders	218	24%
bij ons is het eten van groente en fruit al de norm, afspraken zijn niet nodig	212	24%
onvoldoende beschikbare financiële middelen bij de school	100	11%
weerstand ouders	86	10%
andere prioriteiten	70	8%
gezonde voeding tijdens de pauze is geen taak van de school	39	4%
weerstand team	23	3%
anders	35	4%
weet ik niet	57	6%

3.3 Resultaten kwalitatief onderzoek (interviews met professionals)

In totaal zijn er interviews afgenomen bij tien professionals, waarvan er zes bekend waren met de toolkit en vier niet of nauwelijks. De professionals die bekend zijn met de toolkit of hiervan gebruik maken tijdens hun dagelijkse werkzaamheden, hebben een functie als Gezonde School-adviseur (N=2) of gezondheidsbevorderaar GGD (N=2). Twee geïnterviewden hebben meerdere rollen: beleidsadviseur GGD,

---

Gezonde School-adviseur en JLE-makelaar (N=1) en jeugdverpleegkundige GGD met daarnaast een rol als JLE-makelaar (N=1).

De niet-gebruikers hebben niet eerder van de toolkit gehoord óf hier wel iets over vernomen, maar deze nog niet gebruikt. Eén niet-gebruiker is JOGG-regisseur en drie zijn GGD-adviseurs gezondheidsbevordering. Allen hebben een samenwerking met regulier en speciaal basisonderwijs. Daarnaast heeft één niet-gebruiker ook contact met het voortgezet onderwijs.

3.3.1 Bekendheid, feitelijke inzet en sociale invloed

Gebruikers (N=6) hebben van de toolkit gehoord omdat zij bij het PPS-project 'Groente en fruit op school, vanzelfsprekend!' betrokken waren (meedachten) of – vaak toevallig - via een nieuwsbrief of website (LinkedIn). Niet iedereen die bekend is met de toolkit, gebruikt hem ook. Degenen die deels meedachten bij de ontwikkeling van de toolkit (N=3) zijn bekend met de informatie uit de toolkit. De anderen (N=3) gebruiken de toolkit in het gesprek met scholen of verwijzen de scholen hiernaar als naslagwerk. Zij gebruiken de praktische handvatten die scholen kunnen gebruiken zoals de voorbeeldteksten, posters, argumentenkaarten. Eén geïnterviewde heeft een presentatie gegeven aan een school waarbij gebruik is gemaakt van de presentatie uit de toolkit.

Bij de niet-gebruikers spelen dezelfde aspecten: twee geïnterviewden hebben niet eerder van de toolkit gehoord (opmerkelijk vindt één persoon, want *"ik ontvang wel alle nieuwsbrieven"*) en twee hebben via JOGG nieuwsbrieven erover gelezen, maar hier verder niks mee gedaan.

Verder geven de meeste gebruikers aan dat hun collega's geen gebruik maken van de toolkit, een enkeling zegt dit niet te weten. Redenen die genoemd worden waarom collega's deze niet gebruiken, zijn met name 'nog onvoldoende onder de aandacht gebracht', en één respondent noemt dat zij al een eigen stappenplan hebben waarmee gewerkt wordt. De meesten zouden de toolkit wel aanraden bij hun collega's. Sommige respondenten zagen daar ook een rol in voor zichzelf: *"Jullie vraag zette aan tot de gedachte: ik kan hem wel eens promoten"*.

Drie niet-gebruikers geven ook aan dat hun collega's (vermoedelijk) geen gebruik maken van de toolkit, terwijl een persoon aangeeft dit niet te weten. Ze verwachten wel dat collega's er open voor staan, want het is een mooie toolkit met praktische materialen die aansluiten bij de vraag van de school.

Vanuit de gesprekken kwam naar voren dat deze relatieve onbekendheid van de toolkit te maken zou kunnen hebben met het feit dat veel Gezonde School-adviseurs met erkende interventies werken (CGL): *"Deze valt niet onder Gezonde School, dus daarom minder bekend"*. Voor een voedingsbeleid komen zij vaak uit bij het Voedingscentrum (NB: dit voedingsbeleid van het Voedingscentrum is breder dan een groente- en fruitbeleid).

3.3.2 Gedragsintentie toekomstig gebruik

De gebruikers geven aan de toolkit in de toekomst te blijven gebruiken en dat het vooral fijn is dat je scholen een websitelink kan sturen na een gesprek. De niet-gebruikers spreken de intentie uit om hem wel te willen gaan gebruiken. Zij geven ook aan de link vooral als inspiratie door te sturen naar scholen die interesse hebben.

De gebruikers zijn van mening dat de toolkit met name gebruikt zal worden door, en behulpzaam is voor, gemotiveerde scholen: *"Een meerwaarde voor gemotiveerde scholen om aan de slag te gaan"* en *"De toolkit geeft alle handvatten"*. Het fijnste is daarbij als een Gezonde School-adviseur hen hierin ondersteunt. Eén niet-gebruiker geeft duidelijk aan dat een toolkit niet alles oplost. *"Scholen willen ouders niet verplichten, de toolkit lost dat niet op"*. Dit sluit aan bij bovenstaande opmerking van gebruikers dat het vooral de gemotiveerde scholen zijn die gebruik zullen maken van de toolkit. Deze niet-gebruiker noemt ook dat de toolkit minder toevoegt voor ervaren professionals, terwijl het voor onervaren/nieuwe professionals zeer behulpzaam kan zijn. De toolkit met fysieke materialen zou voor hen een leuk welkomstpakket kunnen zijn.

3.3.3 Pluspunten toolkit volgens gebruikers

De eerste reacties van de gebruikers over hun ervaring met de toolkit zijn zeer positief: *"Duidelijk en mooi"; "Eenvoudig en nuttig"; "Heel goed"; "Heel goed nagedacht welke info er op moet, daardoor kort en bondig"*. Bij doorvragen over positieve aspecten werd genoemd dat het opdelen in vier stappen heel overzichtelijk is (maakt dat het invoeren van een groente- en fruitbeleid behapbaar lijkt). Dit past ook goed bij scholen die graag in stappen naar een 5 dagen groente- en fruitbeleid toe willen werken; zij worden bij de hand genomen. Andere positieve punten die genoemd werden, is de focus op groente en fruit (heel afgebakend), en het feit dat groente voldoende aandacht krijgt, ook in de vormgeving (niet alleen fruit).

Verder noemen vier gebruikers dat de website toegankelijk en overzichtelijk is. Een pluspunt is ook dat de toolkit scholen voorbereidt op onvoorziene omstandigheden: *"Wat zijn de belangrijkste elementen die je vooraf moet regelen zodat je achteraf niet in de problemen komt"*. Hier spelen de argumentenkaarten een belangrijke rol. Dit omdat de kaarten beschrijven hoe je argumenten van ouders en collega's kunt weerleggen. Op deze manier wordt men geïnformeerd over het creëren van draagvlak bij ouders en het schoolteam. Gebruikers benoemen dat leerkrachten vaak weinig tijd hebben, en dat het om o.a. deze reden fijn is als iets kant-en-klaar aangereikt wordt (poster, brochures, Powerpoint). Er werd ook benoemd dat de inspiratieverhalen van meerwaarde zijn (stap 2.1 in de toolkit), evenals de duidelijke boodschap *"Ga in gesprek"* bij handhaving (stap 2.3 in de toolkit), en de verwijzing naar de Gezonde School website (stap 4 in de toolkit).

3.3.4 Aantrekkelijkheid en functionaliteit van de toolkit

De gebruikers gaven over het algemeen cijfers van een 7 of hoger voor de functionaliteit en aantrekkelijkheid van de toolkit (zie Tabel 14 en Tabel 15), met drie keer een onvoldoende (2x een 5 en 1x een 2). De laagste cijfers werden gegeven voor het onderdeel 'interactief'; maar hier merkten verschillende respondenten op dat de website ook niet interactief hoeft te zijn (*"Geen toegevoegde waarde"*). Eén geïnterviewde noemde dat een chatfunctie voor leerkrachten wel heel handig zou zijn.

De frisse kleuren en de concrete handvatten wekken de interesse op, van de meeste gebruikers. De hoeveelheid tekst en weinig plaatjes dragen hier, volgens een respondent, minder aan bij (cijfer 5). Aansluiting bij de gebruiker (zeker voor gebruikers die nog geen beleid hebben), gebruiksvriendelijkheid en navigatie (*"Doorklikken gaat makkelijk"*) werden over het algemeen goed beoordeeld met 7 of hoger. Eén respondent benoemde dat het op een telefoon minder makkelijk gaat (met name de navigatie terug naar vorige pagina) en twee gaven aan dat sommige scholen wellicht ook andere gezonde tussendoortjes willen naast groente en fruit (aansluiting). Eén deelnemer gaf aan dat het 'stappenplan' in de toolkit duidelijker kon (cijfer 5), dit omdat er per stap 1 t/m 4 sub-stappen (1.1, 1.2, etc.) aanwezig zijn die niet direct duidelijk zichtbaar zijn: *"Mogelijk meer werken met verschillende kleuren per tabbladen, bijv. hoofdstappen en bijbehorende sub-stappen dezelfde kleur geven"*.

Tabel 14 Beoordeling functionaliteit aspecten toolkit volgens gebruikers (N=6).

	Helemaal niet					Helemaal wel				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Uw interesse wekt?					X			XX	X	X
Aansluit bij u als gebruiker?							X	X	XXX	X
Gebruiksvriendelijk is?							XXX	X	XX	
U navigeert?							X	XXXXX		
Duidelijk is?					X				XXXX	
Interactief is?		X				XXX	XX	X		

Qua informatie (Tabel 15) gaven gebruikers aan dat dit goed is: duidelijk, compact, overzichtelijk en goed leesbaar. Men gaf aan dat het soms wel als veel oogt; mogelijk kan er een soort overzichtspagina komen die de *"route met bolletjes"* laat zien, of dat er met kleuren een verschil gemaakt wordt tussen hoofdpagina's en de diepere lagen. Een paar respondenten noemden een aantal voorbeelden van een tekstuele verbeterslag op

woordgebruik. Qua vormgeving noemde één respondent dat de ronde vormen mooi zijn, en dat vormgeving van de materialen “super mooi” is. Een andere respondent noemde de vormgeving juist een beetje saai. Bij dit onderdeel noemden twee respondenten meer voorbeelden, foto’s, kleine vlogs en filmpjes als suggestie voor verbetering, want dan blijft het beter hangen en hoeft men minder te lezen.

Tabel 15 Beoordeling informatiekwaliteit, -kwantiteit en aantrekkelijkheid toolkit volgens gebruikers (N=6).

	Helemaal niet					Helemaal wel				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De kwaliteit van de informatie in de toolkit?							X	X XXX		X
De hoeveelheid aan informatie in de toolkit?*							X	XXX		X
De aantrekkelijkheid van de vormgeving van de website?						X	XX	XX	X	
De aantrekkelijkheid van de vormgeving van de materialen op de website?*							X	XXX	X	

* (N=5): één gebruiker heeft deze vragen niet kunnen beantwoorden.

Niet-gebruikers hebben dezelfde aspecten - waarmee de gebruikers de toolkit evalueerden – gescoord, maar dan op hoe belangrijk zij deze aspecten vinden bij een toolkit. Tabel 16 laat zien dat zij bijna alle aspecten hoog scoren (8 of hoger) en deze dus belangrijk vinden, behalve interactiviteit. Voor interactiviteit werd dezelfde redenering gegeven als bij de gebruikers: “Minder belangrijk, geen tijd voor” en “Als iets goed is, dan wil ik gewoon lezen wat ik moet doen”. Volgens niet-gebruikers zijn belangrijke aspecten om een toolkit zoals deze aan te laten sluiten bij gebruikers (nu of in de toekomst) met name dat de toolkit gemakkelijk toegankelijk is en bestaat uit hapklare brokken: “Scholen zijn op zoek naar praktische tips/info”. Als voorbeeld rondom toegankelijkheid werd genoemd dat “Een inlogcode al een drempel kan zijn”. Qua hapklare brokken werden als belangrijke voorbeelden een voorbeeldbeleid genoemd wat men alleen hoeft in te vullen of voorbeelden voor communicatie naar de ouders toe. Niet-gebruikers gaven aan dat de naam ‘toolkit’ ook impliceert dat er downloadbare en toepasbare materialen op staan.

Eén niet-gebruiker gaf aan dat het niet te uitgebreid moet zijn en niet te lang moet duren, want dit is maar een klein thema binnen Gezonde School wat binnen een 1-uurs gesprek met school moet passen, dus je moet in 15 minuten door de website kunnen scrollen.

Tabel 16 Beoordeling van belangrijkheid van functionaliteitsaspecten voor de toolkit volgens niet-gebruikers (N=4).

	Helemaal niet					Helemaal wel				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Interesse wekt?									XX	XX
Aansluit bij de gebruiker?									XX	XX
Gebruiksvriendelijk is?									XX	XX
Navigeert?								XXX		X
Duidelijk is?										XXXX
Interactief is?	X					XX		X		
Een aantrekkelijk vormgeving heeft?								XXXX		
Kwalitatief goede informatie bevat?										XXXX
Informatie en tips bevatten die direct toepasbaar zijn?								XX		XX
Concrete materialen bevat die je kunt downloaden voor gebruik?								XX	XX	

De gebruikers noemden allemaal verschillende aspecten (details) ter verbetering van de toolkit. In Tabel 17 staan de genoemde verbeterpunten.

Tabel 17   Overzicht van de genoemde verbeterpunten voor de toolkit.

- **Duidelijker maken hoe de toolkit zich verhoudt tot andere initiatieven:**
  - Hoe verhoudt de toolkit zich tot het beleid van het Voedingscentrum (veel scholen zijn gericht op vignet);
  - Op de homepage evt. ook de link met Gezonde School leggen;
  - Op de website verduidelijken wat EU-Schoolfruit is en wat wijkiezengroenteenfruit.nu, en wat die met elkaar te maken hebben.
- **Toevoegen van een handleiding over hoe de toolkit te gebruiken.**
- **Tekst aanpassen:**
  - Sommige stukjes tekst kunnen scherper en beter geformuleerd worden. Bijv. "Ouders overtuigen kan niet, je moet ze meenemen in het proces, maar niet teveel mee laten beslissen, want dit is een schooling";
  - In de brief naar ouders dezelfde definitie hanteren als de Gezonde School;
- **Belangrijk om naar scholen te communiceren dat er weerstand kan komen.** Zoals een gebruiker aangaf: "Wees voorbereid: mogelijk valt het mee".
- **Mogelijkheid tot meer personalisatie/op maat templates van materialen,** zodat "de school er een eigen stempel" op kan drukken;
- **Duidelijke voorkeur aangeven voor groente en fruit via de ouders** (i.p.v. via een leverancier), want dan is het in huis (stap 1). Een niet-gebruiker bevestigt dit: "Mooi om verantwoordelijkheid bij de ouders te leggen";
- **Meer quotes, plaatjes en voorbeeldvideo's:**
  - Mogelijk iets meer quotes van scholen erin;
  - Mogelijk iets meer plaatjes;
  - Video met handvatten om het gesprek aan te gaan met directeur/MT;
  - Promotiefilmpje maken van school die de toolkit gebruikt, zodat zij voorbeelden kunnen geven van bijv. hoe als school om te gaan met weerstand vanuit bijv. ouders.
- **Informatie over financiën geven:**
  - Scholen wijzen op subsidiemogelijkheden;
  - Toevoegen van voorbeeldberekeningen, zodat school deze kan gebruiken in de communicatie naar lage SEP-ouders, want die vragen daar vaak om.
- **Meer focus op (structurele) aandacht voor 5-dagen-beleid:**
  - Toevoegen dat het belangrijk is dat een school één vast aanspreekpunt vaststelt voor voeding (stap 1 in de toolkit);
  - EU-Schoolfruit later noemen en meer richten op educatie en nieuwe smaken proeven i.p.v. de nadruk op gratis en ontlasting van de ouders (stap 1);
  - Tips voor het betrekken van leerlingen, bijv. via een tekening, opdracht of kringgesprek (stap 1);
  - Evt. toevoegen van de bruine boterham-optie (voor kinderen die zonder ontbijt naar school komen) (stap 1);
  - Zorg voor een naslagwerk voor nieuwe docenten (stap 2);
  - Evalueren zou voor de start van het schooljaar moeten gebeuren (0-week; stap 2);
  - Bij start schooljaar het voedingsbeleid weer onder de aandacht brengen, zodat het weer scherp is bij leerkrachten en ouders (stap 2);
  - De evaluatie is nu erg op implementatie gericht. Ook een apart kopje voor borging (Na ondersteuning). "Is het weggezaakt? Bespreek het in het team, of zoek een sparringpartner bij de GGD";

3.3.5   Stimuleren vindbaarheid, gebruik en aansluiting bij andere initiatieven

Volgens zowel de gebruikers als de niet-gebruikers kan de vindbaarheid van de toolkit verder gestimuleerd worden door aan te haken bij andere initiatieven en veel verschillende kanalen te gebruiken (krant, pers, nieuwsbrieven, landelijke overleggen, websites). Eén van de gebruikers vat samen: "Je wilt dat de toolkit in het collectieve geheugen komt van de professionals (GSA, GGD, JLE, NME, IVN etc.)" terwijl dit voor scholen

een "tijdelijk hulpmiddel is voor de overgang naar beleid". Om de toolkit onder de aandacht te brengen, breder te verspreiden en vooral te zorgen dat je "hem vaker en op meerdere plekken tegenkomt (herkenbaarheid)", moet je meerdere kanalen gebruiken. Gebruikers en niet-gebruikers benadrukten het belang van het aanhaken bij of verbinding zoeken met organisaties zoals JOGG, GGD, Gezonde School, Voedingscentrum etc. In dit verband worden ook jeugdverpleegkundigen genoemd. Op deze manier zou er ook gebruik kunnen worden gemaakt van hun websites, hun (media)kanalen en lopende campagnes behorend bij deze organisaties om de toolkit te promoten: "Voor het aanvragen van het certificaat voeding, zit een link naar het beleid van het Voedingscentrum. Als je daarbij zou kunnen staan, heb je jackpot". Verder zou de toolkit bij landelijke overleggen (zoals EU-schoolfruit en Smaaklessen, Kennisnet Gezonde School-adviseurs, JLE makelaars, JOGG) specifiek onder de aandacht kunnen worden gebracht en herhaaldelijk in nieuwsbrieven en kennisupdates gepromoot kunnen worden. Herhaling wordt belangrijk gevonden, te meer omdat bijvoorbeeld nieuwsbrieven niet altijd gelezen worden (vaak geen eerste prioriteit).

Daarnaast werd er door zowel gebruikers als niet-gebruikers aangegeven dat er ook gezocht kan worden naar mogelijkheden om de toolkit als erkende interventie (in de RIVM CGL database) op te laten nemen. Dit zou van belang kunnen zijn in de verdere verspreiding en het gebruik van de toolkit, want Gezonde School-adviseurs werken veel met erkende interventies. Tevens werd er aangegeven dat met name het begin en einde van het schooljaar, en de inschrijving en afloop van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma goede momenten zijn om de toolkit onder de aandacht te brengen bij scholen en adviseurs.

3.3.6 Barrières 5-dagen groente- en fruitbeleid

Bij de vraag welke bezwaren of uitdagingen de geïnterviewden in de praktijk tegenkomen bij de implementatie van een 5-dagen groente- en fruitbeleid, werden de volgende aspecten het vaakst genoemd (op volgorde):

- 1) Kosten (dat de ouders het niet kunnen betalen);
- 2) Weerstand van de ouders ("Ouders willen graag zelf beslissen");
- 3) Scholen hebben andere prioriteiten ("Ze willen wel, maar het heeft nu geen prioriteit");
- 4) De toegankelijkheid en bereiding (snijden/wassen) van groente en fruit;
- 5) Voeding kan door scholen worden gezien als verantwoordelijkheid van de ouders: "Voeding wordt vaak gezien als verantwoordelijkheid van de ouders, maar juist in lage SEP, zou school zoveel kunnen betekenen";
- 6) Korte pauzes op school ("Kinderen nemen soms niks mee, zeker in bovenbouw, want dat duurt te lang, dan is er te weinig tijd om te spelen");
- 7) Kennis van scholen/ouders over wat gezonde voeding is, met name bij multiculturele groepen kan dit uitdagend zijn;
- 8) Alleen groente of fruit eten tijdens het 10-uurtje/de ochtendpauze op school kan voor sommige kinderen onvoldoende zijn (bijv. voor kinderen die zonder ontbijt naar school komen).

3.3.7 Scholen richting een 5-dagen groente- en fruitbeleid

Om de acceptatie en het enthousiasme voor een 5-dagen groente- en fruitbeleid bij scholen te stimuleren, noemden de deelnemers de volgende aspecten:

- Inzichtelijk maken dat het niet duur hoeft te zijn (zowel voor ouders als voor scholen) aan de hand van quotes en filmpjes van scholen en ouders;
- Voordelen benadrukken/ koppeling maken met het belang: "Hiermee leer ik mijn kind een gezond voedingspatroon aan en daar ben ik heel blij mee". Daarnaast gaf een niet-gebruiker aan dat een positieve benadering van belang kan zijn: "Niet van 'dit mag niet', maar het belang van gezondheid benadrukken en we willen dat kinderen gezond opgroeien" en "Kinderen op school die lekker in hun vel zitten, die fit zijn, presteren ook beter";
- Positieve ervaringen en successen delen met scholen en ouders via quotes, foto's, filmpjes en campagnes: "Scholen laten zien dat het niet teveel moeite kost"; "Ouders zijn om als hun kinderen het leuk vinden"; "Met name aan ouders laten zien dat hun kinderen groente en fruit lekker vinden"; "Kinderen die het eerst niet lusten en nu wel dingen eten". Daarmee benadruk je ook dat het iets normaals is.
- In kleine stapjes de overgang maken; Er hoeft niet meteen een certificaat aan te hangen ("Is veel werk, met name taai in lage SES wijken").

- In gesprek gaan, goed luisteren naar wat de behoefte van een school is en waar professionals kunnen helpen: *"Niet direct overhalen, maar luisteren en de kloof verkleinen"*;
- Betrekken van de kinderen. Met name aan het begin de kinderen enthousiasmeren via verhaaltjes, spelletjes, raadseltjes, aantrekkelijk presenteren, zodat ze enthousiast thuiskomen. Daarnaast de leerlingen mee laten denken en in gesprek gaan over fruit/ koek: *"Meer educatie: wat doet het met je lichaam"*?

Om scholen (praktisch) te ondersteunen en te faciliteren om de overgang naar een 5-dagen groente- en fruitbeleid te maken, werden verschillende suggesties gedaan door de deelnemers:

- Begeleiding bieden (door bijv. Gezonde School-adviseur);
- Obstakels vanuit scholen zoals beschikbaarheid van groente/fruit en financiële middelen bespreekbaar maken op school (door bijv. Gezonde School-adviseur);
- Praktische handvatten bieden aan scholen: Hoe creëer je draagvlak onder ouders? Wat als ouders geen groente en fruit meegeven? Als het niet lukt, wat kun je dan doen? Duidelijke communicatie naar ouders vanuit scholen en verantwoordelijkheid bij ouders leggen;
- Heel duidelijk maken waarom scholen een 5-dagen groente- en fruitbeleid zouden moeten instellen (wat levert het op?);
- Een overgangsperiode toepassen (proefperiode) en dan "er echt voor gaan".
- EU-Schoolfruit als overgang gebruiken om naar beleid te gaan: *"Vanuit EU-schoolfruit is 5-dagen beleid een hele mooie vervolgstap"*. Een respondent benoemt daarbij ook het belang van het ondervangen van de barrière wat betreft kosten: *"Eerst gratis, dat helpt vaak ook heel erg"*;
- Als school ouders opties geven voor 10-uurtje (bijv. groente/fruit meegeven óf een boterham als groente/fruit niet lukt). *"Je verplicht niets en geeft opties"*, belangrijke obstakels worden op deze manier evt. weggenomen (beschikbaarheid en kosten);
- Op alle scholen invoeren, bijv. binnen een gemeente of vanuit de overheid *"Dan is er geen concurrentie onder scholen"*. Hier kan ook het inzetten van lokale initiatieven aan bijdragen;
- Directie die duidelijk is: *"Directies zijn bepalend in of ze een stap durven zetten en daarin duidelijk zijn"* en *"Vanuit school, directie, leerkrachtenteam, als die er volmondig achter staan. Als dat is wat ze willen uitdragen omdat ze hart voor gezondheid hebben, is de beste motivatie"*.

Het beeld over hoe de overgang naar een 5-dagen groente- en fruitbeleid het beste aangepakt kan worden, lijkt wat wisselend. Een aantal respondenten heeft de voorkeur om direct naar een 5-dagen groente- en fruitbeleid te gaan (want *"heel duidelijk, de norm"*), terwijl anderen een voorkeur hebben om in kleine stapjes te bewegen (eerst 1-3 dagen), omdat de stap anders te groot is. De quotes hieronder illustreren dit goed:

- *"En als het eenmaal ingevoerd is, dan loopt het wel! Niemand heeft het er meer over, want het is de gewoonte"*
- *"Ik ben voorstander van 5-dagen groente- en fruitbeleid, want dan is het helder. Want bij drie dagen, dan komen niet die drie dagen G&F bovenaan te staan, maar komen de twee dagen bijv. koken centraal te staan"*;
- *"Het kan afschrikken als het in één keer allemaal (goed) moet gaan"*;
- *"Stap voor stap, eerst 3 dagen groente- en fruitbeleid implementeren en dan evt. naar 4 of 5 dagen"*.

Gebruikers en niet-gebruikers benoemden het creëren van draagvlak – bij zowel ouders als het schoolteam – als een belangrijke factor. Ook gaven een aantal gebruikers en niet-gebruikers aan dat het van belang kan zijn om ouders (in een vroeg stadium) mee te nemen in het proces, en dat het gezamenlijke doel (gezonde kinderen) hierbij kan ondersteunen. Welke rol ouders precies gegeven wordt bij de overgang naar een 5-dagen-beleid of wat wenselijk lijkt, daar kwamen verschillende beelden naar voren. Dit kan van de school afhangen, scholen gaan verschillend om met hoe ze ouders betrekken: *"Per school bekijken in hoeverre je ouders betreft en welke rol je hen geeft"*. Sommige scholen gooien in één keer het beleid om (dit wordt meer meegedeeld dan dat er goedkeuring gevraagd wordt) terwijl anderen eerst een enquête uitzetten onder ouders, leerlingen en/of leerkrachten. Heel soms zie je dat het verzoek via ouders de school binnenkomt, via de Ouderraad of Medezeggenschapsraad (MR). Daarnaast benoemde één gebruiker dat je ouders vooral niet teveel moet laten meebeslissen, maar dat je de ouders vooral moet informeren (dit is een besluit van de school) en de medezeggenschapsraad mee moet nemen.

Bovenstaande twee punten over verschillen rondom de overgang naar een 5-dagen-beleid en het betrekken van ouders in dit proces, sluit aan bij het feit dat scholen enorm verschillen. Dit kwam zowel bij de gebruikers als niet-gebruikers naar voren: *"De ene school voert beleid zo in, de andere wil geen politieagentje spelen"* en *"Sommige scholen zijn bang voor reacties ouders, andere scholen staan wat steviger en doen het gewoon"*.

Op de vraag hoe je zorgt dat het 5-dagen groente- en fruitbeleid vastgehouden wordt, hadden de respondenten verschillende tips voor borging/structurele inbedding:

- Elk schooljaar opnieuw aanstippen: aandacht blijven geven, blijven evalueren en herhalen. Dit geldt in communicatie naar ouders, juist ook nieuwe ouders: *"Elk nieuw schooljaar, op ouderbijeenkomsten, nieuwsbrief of ouderavonden, steeds expliciet noemen"*. Dit geldt ook voor de communicatie naar het hele schoolteam en met name voor nieuwe leerkrachten: *"Ook benoemen in het team; zo gaan we ermee om, dit zijn de afspraken en zo gaan we ermee om bij afwijkingen"*;
- Standaard opnemen van het beleid in het schoolsysteem, in de visie, dus goed handhaven en in elke klas hetzelfde beleid en ook opname in schoolgids en website *"Dat het normaal is en past bij de school"*; *"Als de meerderheid het doet, vinden kinderen het normaal. De norm wordt anders en hoor je erbij als je fruit hebt, dat wil je bereiken"*;
- Een vast aanspreekpunt op school voor vragen van de ouders (coördinator);
- Overheid/gemeenten kunnen hier ook een rol spelen door een prijs/beloning uit te reiken als scholen meedoen of voor de gemeente die de meeste scholen heeft met een groente- en fruitbeleid.

3.3.8 Samen een beweging creëren om het eten van groente en fruit op school een standaard te maken

Gebruikers en niet-gebruikers zijn hier unaniem in dat samen optrekken wenselijk is. *"We hebben allemaal dezelfde ambitie: gezondere kinderen"*. JOGG, GGD, JLE, Gezonde School, Smaaklessen, EU-schoolfruit, allen hebben hetzelfde doel, maar werken vanuit andere invalshoeken. Het is van belang om gebruik te maken van elkaars expertise. Samen acties, campagnes, themaweken, conferenties en initiatieven opzetten, en aansluiten bij elkaars activiteiten. Hier kan de inzet van mascottes en prominente figuren (zoals bekende voedingswetenschappers) ondersteunend aan zijn. Eén respondent geeft aan dat een lange adem belangrijk is vanuit het veld van professionals: *"Zulke transities duren lang"*. Te meer omdat voeding ook nog eens ingewikkelder is dan bijvoorbeeld roken, een ander thema waarbij het ook tijd heeft gekost om een transitie te bewerkstelligen.

Sommige respondenten geven aan dat er nog te weinig samenhang is en dat aansluiting bij de scholen nog versterkt kan worden. Eén niet-gebruiker noemt ook de kinderopvang als partner, waar voeding ook een belangrijk onderwerp kan zijn en die soms in hetzelfde gebouw zit als de school. Scholen kunnen daar goed op voortbouwen, ook bij de BSO (BuitenSchoolse Opvang) en NSO (NaSchoolse Opvang).

Twee respondenten (gebruikers) geven aan dat een 5-dagen-groente- en fruitbeleid een mooie stap is om te beginnen; omdat het concreet is, en relatief makkelijk: *"Het 5-dagen groente- en fruitbeleid zou een norm moeten zijn, mogelijk de makkelijkste stap, is heel concreet"* en *"Gezonde schoollunch klinkt heel groot, waarom niet meer gaan staan voor iets makkelijks, zoals 10-uurtje groente en fruit. Niet teveel dingen tegelijk willen"*.

3.3.9 Samenvatting gesprekken

De gebruikers zijn op verschillende manieren in aanraking gekomen met de toolkit: 1) door hun betrokkenheid bij het PPS-project 'Groente en fruit op school, vanzelfsprekend!', 2) via een EUSF/JOGG nieuwsbrief, of 3) via sociale media (zoals LinkedIn). Over het algemeen zijn de gebruikers positief over hun ervaringen met de toolkit. De functionaliteit, aantrekkelijkheid, aansluiting bij de gebruiker, gebruiksvriendelijkheid en navigatie werden over het algemeen goed beoordeeld (7 of hoger). Positieve punten die gebruikers benoemden waren: duidelijk, toegankelijk, overzichtelijk, afgebakende focus (gericht op groente en fruit), mooi, goede vormgeving. Verder gaven gebruikers aan dat de downloadbare materialen in de toolkit van grote meerwaarde zijn, omdat het scholen voorbereidt op onvoorziene omstandigheden. Dit betrof vooral de argumentenkaarten, maar ook de kant-en-klare materialen zoals posters, brochure, PowerPoint en de inspiratieverhalen (stap 2.1 in de toolkit). Gebruikers gaven een lagere beoordeling aan de interactiviteit van de toolkit, maar dit onderdeel

werd ook minder belangrijk gevonden ("Geen toegevoegde waarde"). Niet-gebruikers bevestigden dit. Zij gaven scores van 8 of hoger voor de belangrijkheid van dezelfde aspecten en bevestigden daarmee dat dit belangrijke aspecten zijn voor een goede toolkit. Verbeterpunten die naar voren kwamen waren o.a. het toevoegen van informatie over het financiële aspect (bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden en voorbeeldberekeningen), meer quotes, plaatjes en voorbeeldvideo's ter inspiratie, het toevoegen van informatie over structurele (jaarlijkse) aandacht, en een paar tekstuele aanscherpingen.

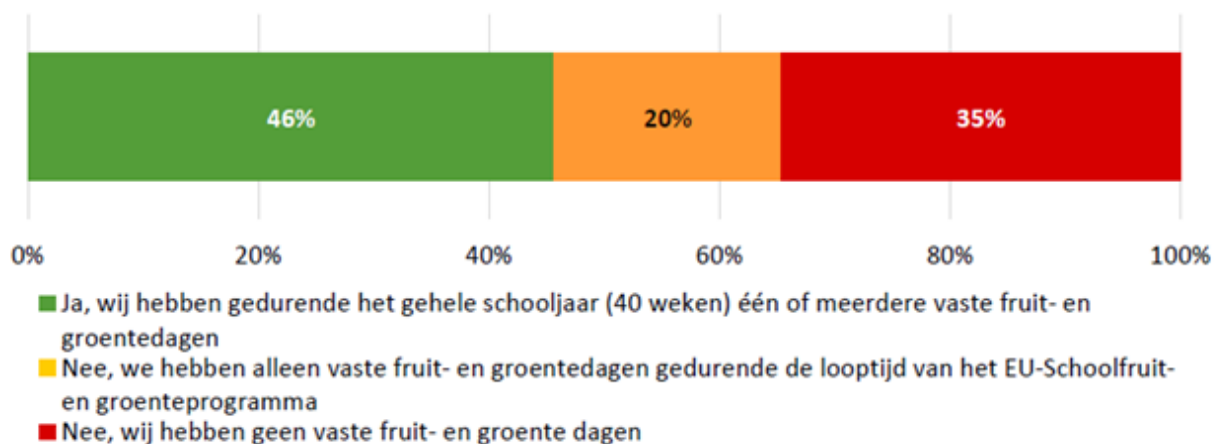
Volgens zowel de gebruikers als de niet-gebruikers kan de vindbaarheid van de toolkit verder gestimuleerd worden door verbinding te zoeken met andere organisaties en initiatieven (zoals JOGG, GGD, Gezonde School, Voedingscentrum etc.), veel verschillende kanalen te gebruiken (krant, pers, nieuwsbrieven, landelijke overleggen, websites) en te zoeken naar mogelijkheden om de toolkit als erkende interventie in de RIVM CGL database op te laten nemen. Niet-gebruikers spraken de intentie uit om de toolkit in de toekomst te willen gebruiken. Veel gebruikers gaven aan de toolkit in de toekomst te blijven gebruiken en dat de toolkit met name behulpzaam is voor gemotiveerde scholen.

De meest genoemde bezwaren/ uitdagingen voor het implementeren van een 5-dagen groente- en fruitbeleid, waren: 1) kosten (dat de ouders het niet kunnen betalen), 2) weerstand van de ouders, 3) andere prioriteiten van scholen, 4) extra werk (snijden/wassen) van groente en fruit, 5) scholen zien voeding als verantwoordelijkheid van ouders, 6) korte schoolpauze's, en 7) beperkte kennis van scholen/ouders over gezonde voeding. Er kwamen verschillende suggesties naar voren om deze bezwaren te ondervangen, zoals externe ondersteuning (door bijv. een Gezonde School-adviseur), praktische handvatten bieden aan scholen, het belang en de voordelen te benadrukken, het instellen van een overgangsperiode (proefperiode), EUSF gebruiken als overgang gebruiken richting een beleid, een duidelijke directie en stimulatie vanuit de overheid of gemeenten. Borging van een 5-dagen groente- en fruitbeleid kan gecreëerd worden door: het beleid standaard in het schoolsysteem op te nemen, een vast aanspreekpunt op school (coördinator) in te stellen, en het belang en de regels elk schooljaar aan te stippen.

3.4 Resultaten DUO-onderzoek schoolleiders

Het omnibusonderzoek van DUO in november 2022 is ingevuld door schoolleiders van 300 basisscholen, wat een representatieve steekproef is van de ruim 6000 basisscholen in Nederland. Bij het analyseren zijn geen significante verschillen waargenomen tussen vakantieregio's, schoolgrootte en denominatie (onderwijsvisie of levensbeschouwelijke visie). Een vergelijkbare vragenlijst is afgenomen in mei 2019 en juni 2021.

Figuur 9 laat zien dat bijna de helft (46%) van de schoolleiders aangeeft dat zij gedurende het hele schooljaar één of meerdere vaste fruit- en groentedagen hebben. Een vijfde (20%) geeft aan alleen vaste fruit- en groentedagen te hebben tijdens de looptijd van EUSF en ruim een derde (35%) heeft geen vaste fruit- en groentedagen.

Figuur 9 Zijn er op uw school gedurende het gehele schooljaar één of meerdere vaste fruit- en groentedagen (N=300)?

In Tabel 18 wordt per jaar weergegeven hoeveel scholen één of meerdere vaste groente- en fruitdagen hebben. Opvallend is dat er in 2021 relatief veel scholen (63%) waren met één of meer vaste groente- en fruitdagen, terwijl dit de andere jaren rond de 50% zat. De Corona-pandemie in 2021 en aanpassingen in de vraagstelling van 2022 kunnen invloed gehad hebben op de bevindingen.

Tabel 18 *Het percentage scholen met vaste groente- en fruitdagen per jaar (DUO-onderzoek).*

	Mei 2019	Juni 2021	November 2022*
Totale groep deelnemers	400	400	300
Eén of meer vaste groente- en fruitdagen	50% (n=200)	63% (n=252)	46% (n=138)

* De vragenlijst is in 2022 aangepast met beter onderscheid tussen EU-Schoolfruitdagen en 'eigen zelfstandig' beleid buiten EUSF om; en er is gemeten gedurende de looptijd van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma i.p.v. na afloop.

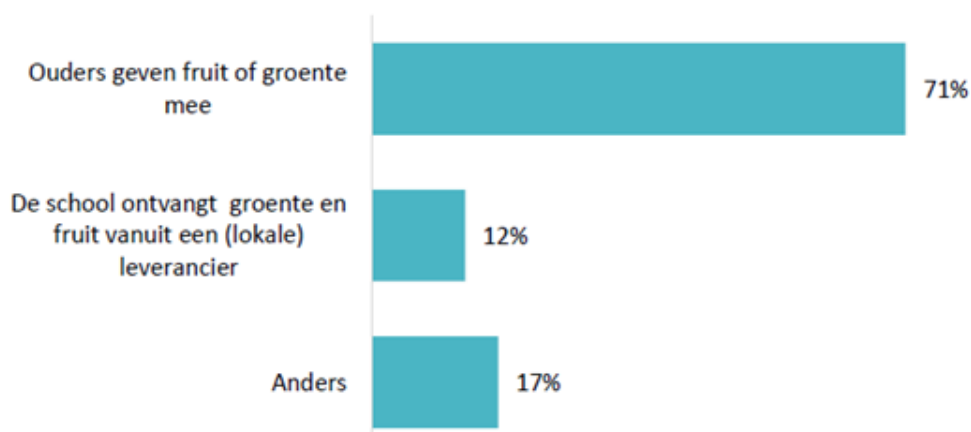
Tabel 19 laat voor de scholen met vaste groente- en fruitdagen zien hoeveel vaste groente- en fruitdagen zij per week hebben voor verschillende jaren van het DUO onderzoek. Er lijkt over de jaren heen een toename te zijn wat betreft vijf vaste groente- en fruitdagen en drie vaste groente- en fruitdagen (met een dip voor 3 dagen in 2021), terwijl het aantal scholen met één of twee vaste groente- en fruitdagen procentueel daalt. Over het hele sample berekend (combinatie Tabel 18 + Tabel 19) had 14% van de scholen een 5-dagen-groente-en-fruit-beleid in 2019, 23% in 2021 en 18% in 2022.

Tabel 19 *Hoeveel vaste groente- en fruitdagen zijn er op uw school per week? - weergave per DUO onderzoeksjaar.*

Aantal vaste groente- en fruitdagen	Mei 2019 (N=200)	Juni 2021 * (N=252)	November 2022 * (N=138)
1	20% (n=40)	17% (n=43)	15% (n=21)
2	19% (n=38)	19% (n=48)	9% (n=13)
3	23% (n=46)	18% (n=45)	31% (n=43)
4	8% (n=16)	8% (n=20)	7% (n=10)
5	28% (n=56)	37% (n=93)	39% (n=54)
Anders	2% (n=4)	0%	0%

* N totaal van de percentages van 2021 en 2022 wijkt af i.v.m. afronding.

Figuur 10 laat zien dat het fruit en/of de groente met name beschikbaar gesteld wordt doordat de ouders het meegeven (71%). Dit beeld is consistent met voorgaande jaren, waarbij groente en fruit met name meegegeven wordt door de ouders (>80%).

Figuur 10 *Hoe wordt het fruit en/of de groente beschikbaar gesteld? – gesteld als er gedurende het gehele schooljaar één of meerdere vaste fruit- en groentedagen zijn (N=138)*

Er is ook gekeken of er een verschil is in vaste groente- en fruitdagen tussen scholen die deelnamen/ ooit hebben deelgenomen aan EUSF (N=230) en scholen die nog nooit deel hebben genomen aan EUSF (zie Tabel 20). Hierbij blijkt dat het percentage scholen met vaste groente- en fruitdagen hoger is bij scholen die deelnamen of deel hebben genomen aan EUSF (50% versus 30%; Chi-kwadraat toets $p=0.005$).

Tabel 20 Uitsplitsing tussen EU-Schoolfruit scholen vs geen EU- Schoolfruit scholen voor de vraag: Zijn er op uw school gedurende het gehele schooljaar één of meerdere vaste fruit- en groentedagen?

Zijn er op uw school gedurende het gehele schooljaar één of meerdere vaste fruit- en groentedagen?	(Ooit) deelgenomen (N=230)	Nooit deelgenomen (N=70)	Totaal* (N=300)
Ja, wij hebben gedurende het gehele schooljaar (40 weken) één of meerdere vaste fruit- en groentedagen.	50%	30%	46%
Nee, we hebben alleen vaste fruit- en groentedagen gedurende de looptijd van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma.	26%	0%	20%
Nee, we hebben geen vaste fruit- en groentedagen.	24%	70%	35%

* Het totaal van de percentages wijkt af i.v.m. afronding.

Het aantal vaste groente- en fruitdagen lijkt niet veel te verschillen tussen scholen die deelnemen/ hebben genomen aan EUSF en scholen die nooit hebben deelgenomen aan EUSF (Tabel 21). Deelnemers aan EUSF lijken relatief iets vaker een 3-dagen groente- en fruitbeleid te hebben, terwijl scholen die nooit aan EUSF deelnamen iets vaker een 1-daags of 5-dagen beleid lijken te hebben.

Tabel 21 EUSF scholen vs geen EUSF scholen. Hoeveel vaste groente- en fruitdagen zijn er op uw school per week? – gesteld als er gedurende het schooljaar vaste groente- en fruitdagen zijn.

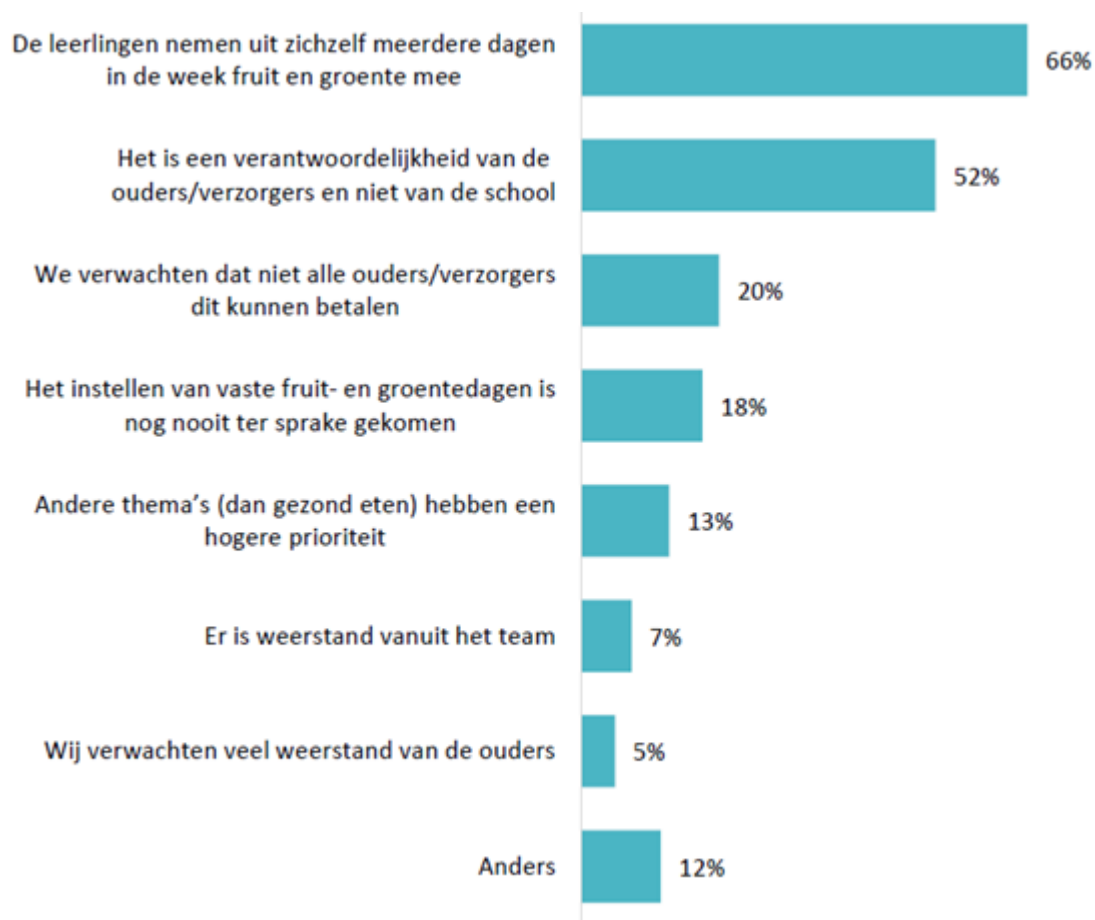
Hoeveel vaste fruit- en groentedagen zijn er op uw school per week?	Deelnemers EUSF of ooit deelgenomen * (N=116)	Nooit aan EUSF deelgenomen* (N=21)	Totaal* (N=137)
1	14%	19%	15%
2	9%	10%	9%
3	32%	24%	31%
4	8%	5%	7%
5	38%	43%	39%
Anders	0%	0%	0%

* Het totaal van de percentages wijkt iets af i.v.m. afronding.

Wanneer een school geen vaste groente- en fruitdagen heeft (55% van de scholen = 165 scholen), is daarvoor de meest aangevinkte reden dat leerlingen uit zichzelf meerdere dagen in de week groente en fruit mee naar school nemen (66%). Ongeveer de helft (52%) van de schoolleiders gaf (ook) aan dat het de verantwoordelijkheid van de ouders/verzorgers is en niet van de school. Een vijfde (20%) verwacht (ook) dat niet alle ouders/verzorgers vaste fruit- en groentedagen kunnen betalen. Zie Figuur 11 voor de verschillende redenen waarom er geen vaste groente- en fruitdagen zijn.

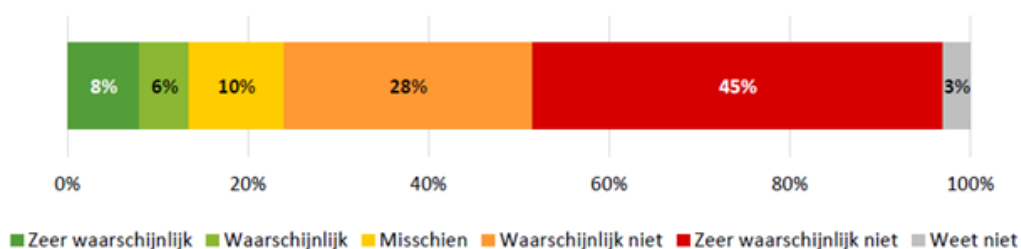
Wanneer de resultaten van 2022 vergeleken worden met voorgaande jaren, dan lijkt het erop dat meer leerlingen uit zichzelf meerdere dagen per week groente of fruit meenemen (2019: 58%, 2022; 66%) maar

ook dat meer scholen het fruitbeleid geen verantwoordelijkheid vinden van de school (2019: 37%, 2022: 52%). Wat verder opvalt, is dat scholen minder weerstand lijken te verwachten van de ouders (2019: 12%, 2022: 5%).

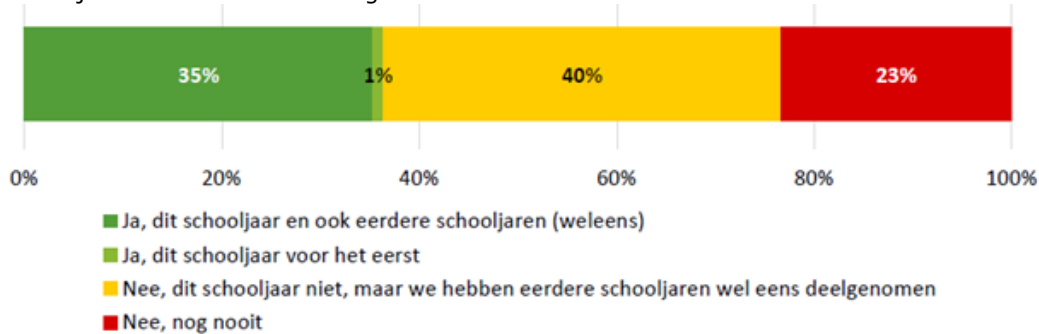
Figuur 11 Wat is de reden dat er bij u op school gedurende het gehele schooljaar geen vaste fruit- en groentedagen zijn? – gesteld als er gedurende het schooljaar geen vaste fruit- en groentedagen zijn (N =165) – meerdere antwoorden mogelijk

Figuur 12 geeft weer hoe waarschijnlijk het is dat er op school tenminste drie vaste groente- en fruitdagen per week geïntroduceerd worden gedurende het schooljaar 2022-2023 bij de schoolleiders waar er nu geen vaste groente- en fruitdagen zijn. Bijna driekwart van deze schoolleiders (73%) verwacht dat het (zeer) onwaarschijnlijk is dat er op hun school tenminste drie vaste groente- en fruitdagen per week geïntroduceerd gaan worden. Slechts één op de zeven schoolleiders (14%) verwacht dat dit (zeer) waarschijnlijk gaat gebeuren. Vergelijken met de vorige metingen ligt het percentage dat kiest voor "(zeer) waarschijnlijk" iets hoger, want in 2019 was dat 11%, in 2021 was dat 9%. Wanneer gekeken wordt naar scholen die wel/niet hebben deelgenomen aan EUSF, dan vinkten scholen die (ooit) hebben deelgenomen aan EUSF vaker 'Zeet waarschijnlijk', 'waarschijnlijk' en 'misschien' aan dan scholen die nooit deelnamen aan EUSF.

Figuur 12 Hoe waarschijnlijk is het dat er bij u op school tenminste drie vaste fruit- en groentedagen geïntroduceerd worden gedurende schooljaar 2022-2023? – gesteld als er gedurende het schooljaar geen vaste fruit- en groentedagen zijn (N=162)

Figuur 13 laat zien dat 36% van de scholen dit schooljaar (2021-2022) meedoet met EUSF, waarvan 1% dit jaar voor het eerst. Bijna twee derde (63%) doet dit jaar niet mee, waarvan een groot deel (40%) eerdere schooljaren wel eens heeft deelgenomen.

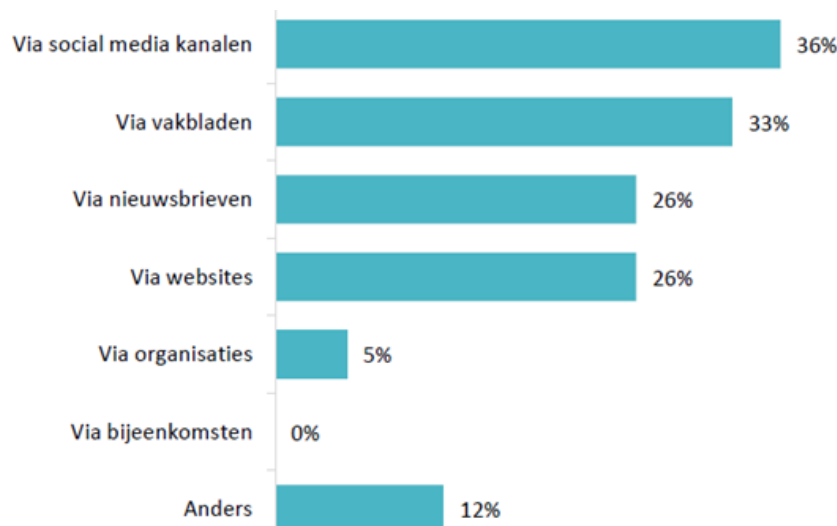
Figuur 13 *Doet uw school mee met het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma 2022-2023 (gratis fruit en groente op 3 dagen gedurende 20 weken van medio november tot en met medio april)? Of heeft uw school in het verleden weleens meegedaan (N=300)?*

Figuur 14 laat zien dat ruim een derde (21+15=36%) van de schoolleiders de website www.wijkiezengroenteenfruit.nu kent, waarbij een vijfde (21%) hier ook gebruik van maakt. Bijna de helft (46%) kent de website niet.

Figuur 14 *Alle scholen (zowel scholen die meedoen aan EU-Schoofruit als scholen die niet deelnemen) kunnen voor het introduceren van vaste groente- en fruitdagen gebruik maken van de site: www.wijkiezengroenteenfruit.nu. Bent u bekend met deze site (N=300)?*

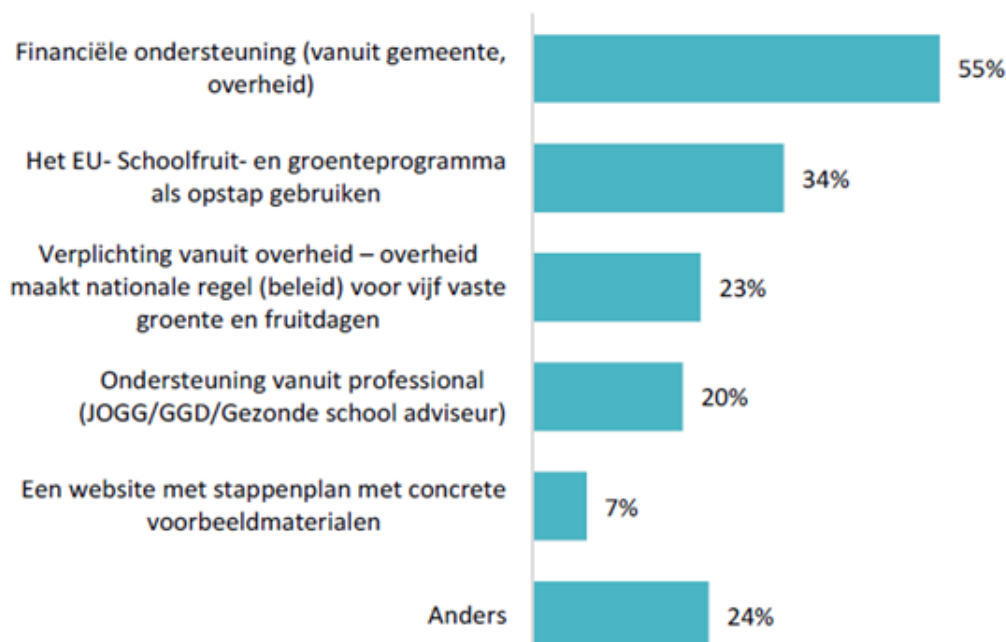
De schoolleiders die de website kennen én gebruiken (N=63) waarderen de website met een 7,3 gemiddeld (40% gaf een 8; 42% een 7). Van deze schoolleiders vindt ruim de meerderheid (68%) dat de site (enigszins) heeft bijgedragen aan het realiseren van vaste groente- en fruitdagen op school. Bijna een derde (32%) vindt dat de website niet heeft bijgedragen.

Figuur 15 Via welke kanalen kan de website www.wijkiezenegroenteeenfruit.nu bij meer scholen onder de aandacht gebracht worden? Meerdere antwoorden mogelijk. - gesteld indien bekend en gebruik gemaakt van de website

Figuur 15 laat zien dat de schoolleiders van mening zijn dat de website het beste via social media kanalen (36%) en vakbladen (33%) bij meer scholen onder de aandacht gebracht kan worden, met daarna nieuwsbrieven (26%) en websites (26%). De schoolleiders noemden concrete voorbeelden, zoals het vakblad van de algemene onderwijsbond en Jeugd in School en Wereld.

In Figuur 16 is weergegeven welke manieren behulpzaam lijken voor scholen om afspraken te maken over vaste groente- en fruitdagen. Meer dan de helft van alle schoolleiders (55%) vinkte financiële ondersteuning aan. Ongeveer een derde (34%) denkt dat EUSF als opstap gebruikt kan worden om afspraken te maken over vaste groente- en fruitdagen. Bijna een kwart (23%) zou een verplichting vanuit de overheid behulpzaam vinden.

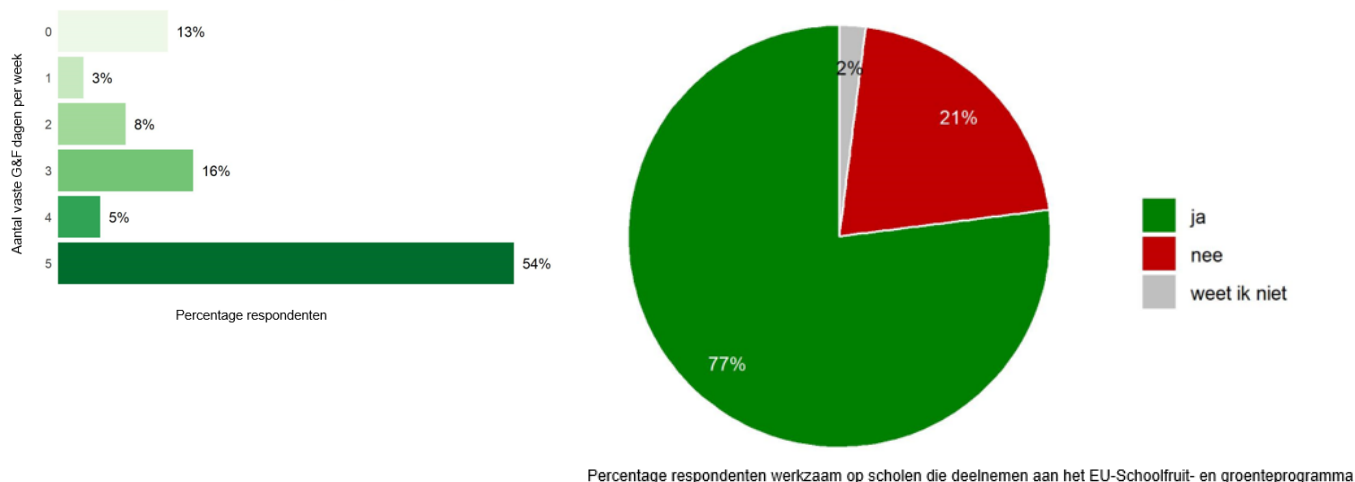

Figuur 16 Welke aanpak kan uw school helpen om afspraken te maken over vaste groente- en fruitdagen? Kies de 2 beste opties (N= 300)

3.5 Resultaten korte vragenlijst leerkrachten

Om het perspectief van leerkrachten over vijf vaste groente- en fruitdagen op school en het toepassen van de toolkit mee te nemen, is er een vragenlijst voor leerkrachten uitgezet via de EUSF nieuwsbrief. De vragenlijst is ingevuld door 61 leerkrachten. Figuur 17 laat zien dat meer dan de helft van de leerkrachten werken op scholen waar al een 5-dagen groente- en fruitbeleid is (54%) en 16% heeft 3 vaste groente- en fruitdagen. Dertien procent van de leerkrachten geeft aan geen vaste groente- en fruitdagen te hebben. Drie kwart van de leerkrachten (77%) werkt op scholen die meedoen met het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma, terwijl een vijfde van de leerkrachten (21%) op scholen werkt die daar niet aan mee doen. Figuur 18 laat zien dat twee derde van de leerkrachten (67%) de website wijkiezengroenteenfruit.nu niet kennen. Tien procent kent de site en heeft er gebruik van gemaakt, en een andere 10% kent de site maar heeft er nog geen gebruik van gemaakt.

Figuur 17 Achtergrondkenmerken van de scholen waar de leerkrachten werken (N=61)

Figuur 18 Bent u bekend met de website 'wijkiezengroenteenfruit.nu'? (N=61 leerkrachten)

Tabel 22 geeft de antwoorden weer van de leerkrachten op de stellingen in de vragenlijst. Het grootste deel van de leerkrachten (~80% of meer) ziet de voordelen van een 5-dagen groente- en fruitbeleid (=kracht van de interventie binnen de normalisatie theorie), is bereid om tijd en energie te investeren in het stimuleren van gezonde voeding en vindt het een goed idee om een 5-dagen groente- en fruitbeleid Nederland-breed in te voeren (cognitieve deelname). Iets meer dan de helft (57-61%) verwacht dat een 5-dagen beleid goed uitvoerbaar is, enthousiast wordt ontvangen door collega's (actiebereidheid) en wil de effecten weten van het instellen van een 5-dagen groente- en fruitbeleid (reflectieve monitoring). Zo'n 10-20% van de respondenten is het niet eens met deze drie stellingen. Het huidige aantal vaste groente- en fruitdagen was positief gecorreleerd aan de antwoorden op de stellingen ($\rho=0.29-0.57$; $p<0.05$). Dit betekent hoe meer vaste G&F dagen, hoe positiever de reactie van de leerkrachten op de stellingen. In lijn daarmee, waren er voor vijf van de zes stellingen significante verschillen tussen leerkrachten die al een 5-dagen groente- en fruitbeleid hebben op hun school en leerkrachten die dat nog niet hebben. Leerkrachten op scholen met een 5-dagen beleid waren significant positiever over de voordelen van een 5-dagen beleid, hun actiebereidheid, de uitvoerbaarheid van

een 5-dagen beleid en het enthousiasme van collega's dan leerkrachten die (nog) geen 5-dagen beleid hebben op hun school.

Tabel 22 *Uitkomsten stellingen over vijf vaste groente- en fruitdagen door leerkrachten (N=61), uitgesplitst voor leerkrachten op scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid versus geen 5-dagen beleid; op een 5-puntsschaal, waarbij 1=helemaal oneens en 5=helemaal eens.*

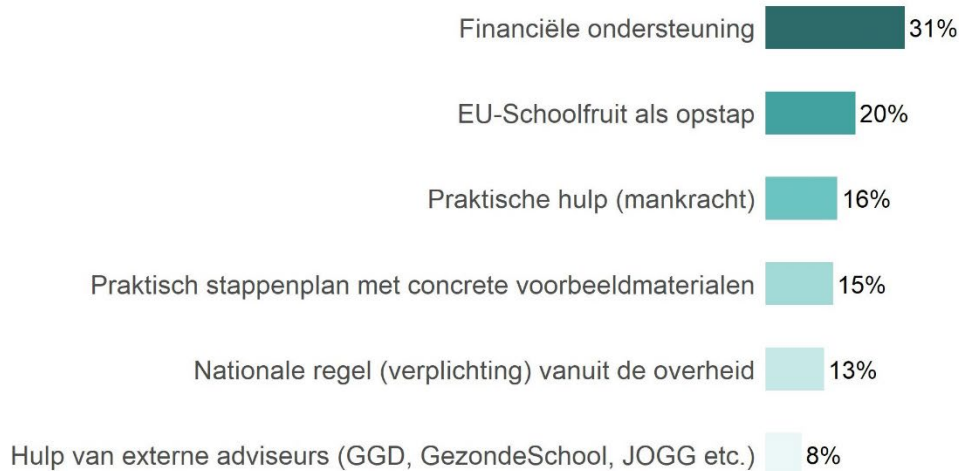
Stelling	Gemiddelde $\pm$ SD (N=61)	Percentage eens (N=61)	Percentage oneens (N=61)	Gemiddelde $\pm$ SD (N=28)	Gemiddelde $\pm$ SD (N=33)
	Totaal	Totaal	Totaal	0-4 vaste G&F dagen	5 vaste G&F dagen
Het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen heeft voordelen voor de gezondheid en gelijkheid tussen kinderen	4.3 $\pm$ 1.0	80%	8%	3.9 $\pm$ 1.2	4.5 $\pm$ 0.7 *
Ik ben bereid om tijd en energie te investeren in het stimuleren van gezonde voeding bij mijn leerlingen	4.3 $\pm$ 0.8	84%	2%	4.1 $\pm$ 0.9	4.5 $\pm$ 0.6 *
Ik vind het een goed idee om vijf vaste groente- en fruitdagen in te voeren op alle Nederlandse basisscholen	4.4 $\pm$ 1.0	79%	7%	3.8 $\pm$ 1.1	4.9 $\pm$ 0.4 **
Ik verwacht dat het invoeren en handhaven van vijf vaste groente- en fruitdagen voor mij als leerkracht goed uitvoerbaar is	3.8 $\pm$ 1.3	61%	21%	3.0 $\pm$ 1.3	4.5 $\pm$ 0.9 **
Ik verwacht dat mijn collega's enthousiast zijn over vijf vaste groente- en fruitdagen	3.7 $\pm$ 1.3	61%	21%	2.8 $\pm$ 1.3	4.5 $\pm$ 0.8 **
Ik wil weten welke effecten het instellen van vijf vaste groente- en fruitdagen heeft op de kinderen in mijn klas	3.9 $\pm$ 1.1	57%	11%	3.6 $\pm$ 1.1	4.1 $\pm$ 1.0 (NS)

* $p < 0.05$; ** $p < 0.0001$ Significantie van verschil tussen 0-4 dagen en 5-dagen groente- en fruitbeleid; NS=niet significant

De leerkrachten die (nog) niet een 5-dagen groente- en fruitbeleid op hun school hebben (N=28), kregen twee additionele vragen voorgelegd. De eerste vraag ging over de wenselijkheid van een 5-dagen beleid (Tabel 23). Iets meer dan de helft van de leerkrachten (54%) zou het wenselijk vinden om naar een 5-dagen groente- en fruitbeleid te gaan, terwijl 20% het hier niet mee eens was. Er was hierbij geen verschil tussen leerkrachten op scholen met weinig tot geen vaste groente- en fruitdagen en leerkrachten op scholen met 3 of 4 vaste groente- en fruitdagen ($p=0.46$). De tweede vraag ging over wat de leerkrachten nodig hebben om de stap naar een 5-dagen beleid te maken. (Figuur 19). Financiële ondersteuning (31%), EU-Schoolfruit als opstap (20%) en praktische hulp in de vorm van mankracht (16%) of een stappenplan met voorbeeldmaterialen (15%) waren de meest gekozen antwoorden. Dertien procent vond een verplichting vanuit de overheid een goede stimulans.

Tabel 23 Antwoorden van leerkrachten zonder 5-dagen beleid of zij de wens hebben om naar 5-dagen groente- en fruitbeleid te gaan.

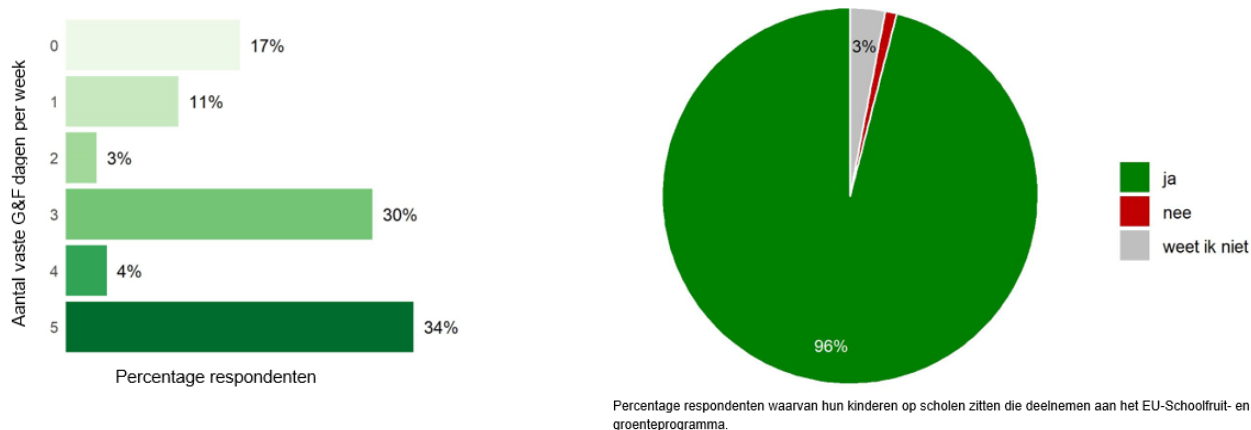
Stelling	Gemiddelde $\pm$ SD (N=28)	Percentage eens (N=28)	Percentage oneens (N=28)	Gemiddelde $\pm$ SD (N=15)	Gemiddelde $\pm$ SD (N=13)
	Totaal	Totaal	Totaal	0-2 vaste G&F dagen	3-4 vaste G&F dagen
Ik zou het fijn vinden als mijn school de stap maakt naar vijf vaste groente- en fruitdagen.	3.6 $\pm$ 1.1	54%	18%	3.5 $\pm$ 1.1	3.8 $\pm$ 1.1

Figuur 19 Wat heeft u nodig om de stap naar vijf vaste groente- en fruitdagen te maken? (N=28 leerkrachten)

3.6 Resultaten korte vragenlijst ouders

Om de percepties van ouders over een 5-dagen groente- en fruitbeleid mee te nemen, is er een korte vragenlijst voor ouders uitgezet via de EUSF nieuwsbrief. De vragenlijst is ingevuld door 70 ouders. Figuur 20 laat zien dat ongeveer één derde van ouders aangeeft dat de school van hun kind een 5-dagen groente- en fruitbeleid heeft (N=24; 34%) en nog eens bijna een derde drie vaste groente- en fruitdagen heeft (30%). Zeventien procent van de ouders geeft aan dat de school van hun kind geen vaste groente- en fruitdagen heeft. Twee of vier vaste groente- en fruitdagen komen amper voor. Vrijwel alle ouders geven aan dat de school van hun kind mee doet aan het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma (96%), wat geen verrassing is, omdat de vragenlijst uitgezet is via de nieuwsbrief van dit programma.

Figuur 20 Achtergrondkenmerken van de ouders die de vragenlijst invulden (N=70)

Figuur 21 laat zien dat het merendeel van de ouders (88%) de website wijkiezenegroenteenfruit.nu niet kennen. Zes procent van de ouders kent de site en heeft er gebruik van gemaakt.

Figuur 21 Bent u bekend met de website 'wijkiezenegroenteenfruit.nu'? (N=70 ouders)

De ouders kregen verschillende stellingen voorgelegd. Tabel 24 laat zien dat deze ouders zeer positief waren over een 5-dagen groente- en fruitbeleid. Bij alle stellingen is circa 90% of meer het eens met de stelling, wat ook te zien is aan de gemiddelde scores rond 4,5 of hoger (op een 5-puntsschaal). Het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen op alle scholen vindt 83% een goed idee, terwijl 11% dat geen goed idee vindt. Er was geen relatie tussen het aantal vaste groente- en fruitdagen en de scores die ouders gaven op de stellingen (alle correlaties $p > 0.05$; groepsvergelijkingen tussen 0-1 vaste groente- en fruitdagen, 2-3 vaste groente- en fruitdagen en 4-5 vaste dagen waren ook allen niet significant).

Tabel 24 Antwoorden van de ouders op de stellingen over vijf vaste groente- en fruitdagen, voor het totale sample (N=70); op een 5-puntsschaal, waarbij 1=helemaal oneens en 5=helemaal eens.

Stelling	Gemiddelde $\pm$ SD	Percentage eens	Percentage oneens
	Totaal	Totaal	Totaal
Het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen heeft voordelen voor de gezondheid en gelijkheid tussen kinderen.	4.5 $\pm$ 0.8	90%	3%
Ik ben bereid om ervoor te zorgen dat mijn kind elke dag groente en/of fruit mee naar school krijgt.	4.7 $\pm$ 0.8	94%	3%
Ik vind het een goed idee om vijf vaste groente- en fruitdagen in te voeren op alle Nederlandse basisscholen.	4.3 $\pm$ 1.1	83%	11%

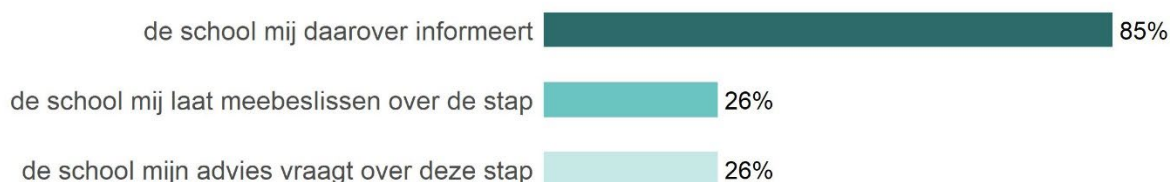
Het is voor mijn gezin financieel haalbaar om mijn kind elke dag groente en fruit mee naar school te geven.	4.6 ± 0.9	91%	4%
Het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen op alle basisscholen zal ervoor zorgen dat Nederlandse kinderen dagelijks meer groente en fruit eten.	4.5 ± 0.8	90%	3%
Groente en fruit biedt voldoende mogelijkheden om iets mee naar school te geven wat mijn kind lekker vindt.	4.4 ± 0.9	89%	6%

De ouders met kinderen op scholen zonder 5-dagen groente- en fruitbeleid, hebben twee extra vragen gekregen. Tabel 25 laat zien dat twee derde van de ouders de stap zou willen maken naar een 5-dagen beleid terwijl 11% dit niet wil. Ongeveer één vijfde (22%) staat hier dus neutraal tegenover. De gemiddelde score op deze stelling was 4.0 (=eens) op een 5-puntschaal. Hoewel het lijkt alsof ouders met weinig vaste groente- en fruitdagen (0-2 dagen) positiever zijn over de stap naar een 5-dagen groente- en fruitbeleid dan de ouders van scholen waar 3-4 vaste groente- en fruitdagen zijn, is dit verschil niet significant. Deze ouders (N=46) kregen ook de vraag in hoeverre zij betrokken wilden zijn als de school van hun kind meer groente- en fruitdagen zou gaan invoeren. Het merendeel van de ouders (85%) wil in ieder geval geïnformeerd worden. Een kwart van deze ouders (26%) gaf aan dat zij graag meebeslissen en een kwart (26%) kruiste aan dat ze willen dat de school advies vraagt aan hen als ouders over deze stap (Figuur 22).

Tabel 25 Wenselijkheid om de stap naar vijf vaste groente- en fruitdagen te maken voor ouders met kinderen op scholen zonder 5-dagen groente- en fruitbeleid; op een 5-puntsschaal, waarbij 1=helemaal oneens en 5=helemaal eens.

Stelling	Gemiddelde ± SD (N=45) *	Percentage eens (N=45)	Percentage oneens (N=45)	Gemiddelde ± SD (N=22)	Gemiddelde ± SD (N=23)
	Totaal	Totaal	Totaal	0-2 vaste G&F dagen	3-4 vaste G&F dagen
Ik zou het fijn vinden als mijn school de stap maakt naar vijf vaste groente- en fruitdagen.	4.0 ± 1.1	67%	11%	4.2 ± 1.1	3.9 ± 1.1

* Eén ouder heeft deze vraag niet ingevuld, daarom N=45 i.p.v. N=46.

Figuur 22 Antwoorden van ouders zonder 5-dagen beleid (N=46) op de stelling: Als de school van mijn kind meer groente- en fruitdagen gaat invoeren, dan wil ik dat ... (meerdere antwoorden mogelijk)

Tenslotte hebben sommige ouders het opmerkingenveld ingevuld; deze quotes illustreren goed met welke aspecten rekening gehouden moet worden bij het eten van groente en fruit op school:

- "Hoe te voorkomen dat fruit of groente wat niet op komt weggegooid moet worden (misschien einde van de dag meegeven) en ik heb het idee dat mijn kinderen minder fruit krijgen als het op school wordt uitgedeeld dan wanneer ze van huis mee krijgen."
- "Ik ben blij dat onze school mee doet aan het schoolfruit. Fruit is best duur, helemaal als je in de bijstand zit. Gelukkig hebben we 2 kleine peren en 1 klein appelboompje in de tuin geplant en hadden we na 3 jaar eindelijk voor het eerst 5 peren :-)."

- “De school van mijn kind doet mee met EU schoolfruit en tijdens deze periode krijgt hij 3 dagen fruit/groente via school, de andere dagen geef ik het zelf mee. Zou fijn zijn als dit via school zou lopen en zou hier best een bijdrage voor willen betalen.”
- “Als mijn kind op school geen fruit eet, dan krijgt het sowieso 's middags thuis fruit!”
- “Het nadeel van vast is dat je moet handhaven als kids ouders blijken te hebben die RECHT hebben om hun kind snoep of koek mee te geven en dat komt de sfeer niet ten goede. Niemand wil koekjespolitie spelen.”

3.7 Resultaten vraag MSI-ACI onder Nederlanders

Om een exploratieve indruk te krijgen van hoe de Nederlandse algemene populatie denkt over de rol van de overheid bij vaste groente- en fruitdagen op de basisschool, is er één vraag uitgezet bij een representatieve steekproef Nederlanders via marktonderzoeksbureau MSI-ACI. De vraag is door 256 Nederlandse respondenten tussen de 18-81 jaar ingevuld (50% vrouw). Circa tweederde (66%) had ≥ 1 kinderen en alle opleidingsniveaus zijn vertegenwoordigd (23% laag, 45% middel en 33% hoog). Ongeveer de helft (46%) van de respondenten werkt fulltime, 20% werkt partime, 11% is gepensioeneerd, 9% gaf aan niet werkzaam te zijn en 6% van alle respondenten is fulltime student.

Tabel 26 geeft de reacties van de respondenten weer op de stelling ‘de overheid moet beleid (regels) maken waarin staat dat kinderen op Nederlandse basisscholen elke dag groente en fruit mee naar school nemen voor de ochtendpauze’. De respondenten gaven een gemiddelde score van 3,4 op een 5-puntschaal (1=helemaal oneens; 5=helemaal eens), wat aangeeft dat zij net iets positiever dan neutraal over deze stelling zijn. Vijftig procent van de respondenten was het eens met een trekkersrol vanuit de overheid, terwijl 21% het niet eens was met de stelling. Er was geen significant verband tussen het hebben van wel of geen kinderen en het eens zijn met een trekkersrol vanuit de overheid, X^2 (2, N =256), $p = 0,181$.

Tabel 26 Stelling: ‘de overheid moet beleid (regels) maken waarin staat dat kinderen op Nederlandse basisscholen elke dag groente en fruit mee naar school nemen voor de ochtendpauze’, N=256; op een 5-puntsschaal, waarbij 1=helemaal oneens en 5=helemaal eens.

Gemiddelde $\pm$ SD	Eens (%)	Oneens (%)
3,4 $\pm$ 1,3	50%	21%

3.8 Communicatie-activiteiten gedurende het project om bekendheid van de toolkit te vergroten

Om gedurende het project de toolkit wederom onder de aandacht te brengen, zijn de volgende communicatie-activiteiten uitgevoerd:

- Een artikel in het vakblad Voeding Nu (9 mei 2022);
- Symposium Gezond en duurzame voeding en leefstijl voor kinderen, Wageningen (17 mei 2022);
- LinkedIn bericht tijdens Nationale Groente- en Fruitdag (14 oktober 2022);
- Herhaaldelijk verwijzingen in nieuwsbrieven Smaaklessen & EU-Schoolfruit (2022 + 2023);
- Presentatie bij bijeenkomst georganiseerd door provincie Utrecht/ JLE (24 november 2022);
- Abstract ingediend (januari 2023) en posterpresentatie (april 2023) bij de British Feeding & Drinking Group (=BFDG) Conference over het kwalitatieve onderzoek rondom de evaluatie van de toolkit.

---

4 Discussie

Dit project had als doel om de toolkit wijkiezenegroentefruit.nu te evalueren door te onderzoeken hoe en door wie de toolkit gebruikt wordt, wat de gebruikerservaringen zijn, en hoe het gebruik en de toepassing van de toolkit geoptimaliseerd kan worden. Het onderzoek bestond uit kwantitatief onderzoek onder verschillende doelgroepen (EUSF scholen, schoolleiders, leerkrachten en ouders) en kwalitatief onderzoek onder professionals die als intermediair contact hebben met de scholen. Dit hoofdstuk brengt de verschillende resultaten bij elkaar door de hoofdbevindingen vanuit de verschillende projectonderdelen samenvattend weer te geven aan de hand van de onderzoeksvragen en deze te interpreteren. Tevens worden de sterktes en beperkingen van het onderzoek beschreven. Het hoofdstuk sluit af met implicaties en aanbevelingen voor onderzoek en praktijk.

4.1 Hoofdbevindingen

Hoe vaak wordt de toolkit website bezocht?

De websitegegevens laten zien dat de website in 2022 door een kleine 5000 bezoekers bezocht is, waarvan 90% nieuwe bezoekers waren. Bezoekers bleven bijna 2 minuten (1:46) op de site en bekeken gemiddeld 2,3 pagina's. Marketingonderzoek laat zien dat bezoekers binnen de eerste 10-20 seconden beslissen of ze op een website blijven of niet (21). Dus een gemiddelde van meer dan 2 minuten lijkt erop te wijzen dat bezoekers (een deel van) de website lezen. Er was met name een piek in bezoekersaantallen te zien in april 2022, wat mogelijk verklaard kan worden door de extra aandacht die er toen was vanuit het Steunpunt Smaaklessen & EU-Schoolfruit (nieuwsbrief dubbel item 5-dagen groente- en fruitbeleid + partnerdag EUSF). Er komen relatief veel bezoekers vanuit de EU-Schoolfruit website naar de website van de toolkit. Het aantal bezoekers van wijkiezenegroentefruit.nu ligt een stuk lager dan die van een aantal zeer bekende en al langer lopende programma's vanuit WUR: De website van Smaaklessen telt 119.021 bezoekers en die van EU-Schoolfruit 306.762 in 2022. Er is enige terughoudendheid nodig bij het vergelijken van deze bezoekersaantallen, omdat een website van een langlopend (14-16 jaar) lesprogramma van een andere orde is (meer gericht op individuele leerkrachten; herhaaldelijk/ jaarlijks kunnen toepassen) dan die van een schoolbeleid (gericht op de school als geheel; de overstap naar een 5-dagen-beleid maakt de school maar één keer).

Door wie wordt de toolkit gebruikt?

De resultaten uit de verschillende vragenlijsten wijzen erop dat de toolkit relatief het meest bekend lijkt bij EUSF-scholen (32% gaf aan de website bekeken te hebben: N=633; 37% was dit van plan te doen; 31% bekeek de website niet omdat zij al beleid hebben/ geen tijd hebben/ niet wisten dat de website er was; Evaluatie EUSF). Deze scholen kregen het stappenplan en de argumentenkaarten ook als hard-copy; daarvan gaf 19% aan dat zij deze gebruikt hebben. Dit kunnen dezelfde personen zijn als degenen die de website bekeken, maar ook een additionele groep zijn bovenop de 32%. Van de schoolleiders (DUO-onderzoek) gaf 21% aan de website te gebruiken, terwijl 33% de website kent maar nog niet gebruikte en 46% de website niet kent. In de leerkrachtenvragenlijst gaf 10% aan gebruik te hebben gemaakt van de de website (23% kent de site maar nog niet gebruikt; 67% kent website niet). Hierbij dient opgemerkt te worden dat 54% van deze leerkrachten werken op scholen waar al een 5-dagen beleid is, waardoor de website minder relevant voor hen is. Tevens lijkt het aannemelijk dat een groente- en fruitbeleid vaker vanuit/ door de directie (schoolleiders) ingezet wordt, omdat zij het mandaat hebben, dan vanuit leerkrachten (enkele uitzonderingen daargelaten). Deze beide redeneringen kunnen verklaren waarom een relatief kleine groep leerkrachten de toolkit gebruikt. In de ouder vragenlijst (waarbij 96% op EUSF scholen) had 6% van de ouders de website gebruikt (6% kent de website maar gebruikte hem nog niet en 88% kent de website niet). Hoewel er enige voorzichtigheid geboden is bij het interpreteren van deze gegevens (specifieke en kleine steekproeven van leerkrachten en ouders; ouders zijn niet de primaire doelgroep; vraagstelling net iets anders bij EUSF en DUO), wijzen deze resultaten erop dat van de primaire doelgroep van de toolkit (scholen) 20-30% de website kent en gebruikt, met mogelijk nog 19% erbij die de hardcopies van het stappenplan en de argumentenkaarten gebruikt hebben. Dit is al een mooie groep, maar hier kan nog winst behaald worden. Bovendien is goed om in het achterhoofd te houden dat circa 20% van de basisscholen al een 5-dagen beleid heeft en voor hen de website mogelijk

---

minder relevant is. Voor de professionals – de andere primaire doelgroep van de toolkit – is onbekend hoeveel van hen de toolkit gebruiken. Echter ook hier lijkt winst te behalen, omdat het best lastig was om gebruikers van de toolkit te vinden voor het kwalitatieve onderzoek.

Wanneer wordt de toolkit gebruikt?

Vanuit de interviews blijkt dat professionals de website vooral graag gebruiken als naslagwerk voor de scholen die interesse hebben om met een groente- en fruitbeleid aan de slag te gaan. De helft van de gebruikers was deels betrokken bij de ontwikkeling van de toolkit; zij gebruiken de toolkit vaak niet (meer) online, omdat de informatie uit de toolkit in hun hoofd zit.

Hoe kwam men in aanraking met de toolkit?

Vanuit de interviews bleek dat de professionals vooral in aanraking kwamen met de toolkit via nieuwsbrieven (EUSF, JOGG), sociale media (LinkedIn) of via hun betrokkenheid bij het PPS-project 'Groente en fruit op school, vanzelfsprekend!'. Analyse van de website gegevens bevestigt dat bezoekers via nieuwsbrieven op de website komen, via de website van EUSF of via persoonlijke communicatie.

Hoe wordt het gebruik van de toolkit ervaren?

Over het algemeen wordt de toolkit positief beoordeeld door degenen die de toolkit kennen en gebruiken. Schoolpersoneel (N=633; Evaluatie EUSF) gaf een gemiddeld cijfer van 7.9 voor de website (25% gaf een 7, 52% een 8 en 15% een 9). De losse onderdelen werden gewaardeerd met een 8.2 of hoger. De hard-copy brochure die in het startpakket zat, werd ook beoordeeld met een 7.9 gemiddeld (23% gaf een 7; 55% een 8 en 13% een 9). De schoolleiders (N=63; DUO-onderzoek) waardeerden de website met een 7.3 gemiddeld (40% gaf een 8; 42% een 7). Van deze schoolleiders vond ruim de meerderheid (68%) dat de website (enigszins) heeft bijgedragen aan het realiseren van vaste groente- en fruitdagen op school.

De professionals waren tijdens de interviews ook positief over de toolkit. Positieve punten die spontaan genoemd werden, waren: duidelijk, toegankelijk, overzichtelijk, afgebakende focus (gericht op groente en fruit), mooi, goede vormgeving. Zij waardeerden de functionaliteit, aantrekkelijkheid, aansluiting bij de gebruiker, navigatie door de toolkit en de gebruiksvriendelijkheid met een 7 of hoger. Niet-gebruikers gaven voor deze aspecten aan dat zij die belangrijk vonden bij een toolkit. Eerder onderzoek bevestigt dat dit belangrijke aspecten zijn voor succesvolle websites/toolkits (15, 22, 23). De professionals die de website gebruiken vonden de interactiviteit van de toolkit laag, maar dit werd door de professionals (zowel gebruiker als niet-gebruiker) ook niet als belangrijk of relevant gevonden voor deze website ("*Geen toegevoegde waarde*"). Europees onderzoek laat zien dat interactiviteit bij online platforms voor professionals juist heel erg belangrijk is om bezoekers vast te houden (22). Ook systematisch reviewonderzoek naar websites en digitale tools voor ouders om het voedingsgedrag van hun kinderen te beïnvloeden, geeft het belang van interactiviteit aan (23). Deze bevindingen laten duidelijk het verschil zien tussen een toolkit die vooral als informatiebron gezien wordt (benoemd door de professionals in de gesprekken) en een platform waar interactie en uitwisseling juist heel belangrijk is (22). Het is mogelijk dat de behoefte van scholen anders is dan die van de professionals, en dat scholen wel meer interactiviteit zouden wensen. Eén van de deelnemers noemde dat een chatfunctie voor leerkrachten handig zou zijn.

De professionals (gebruikers en niet-gebruikers) gaven aan dat de te downloadbare materialen in de toolkit van grote meerwaarde zijn, omdat het scholen voorbereidt op onvoorziene omstandigheden. De resultaten uit de verschillende onderzoeksactiviteiten bevestigen dit belang. De pagina's met downloads staan op plek drie van meest bezochte pagina's, na de homepage en stap 1 uit het stappenplan. Vanuit de EUSF-evaluatie blijken de posters & banners (82%) en de voorbeeldteksten (71%) het meest gebruikt en ook het vaakst herhaaldelijk gebruikt te worden. De argumentenkaarten en enquêtes krijgen de hoogste beoordeling (cijfer 8,5), terwijl deze relatief wat minder vaak gebruikt zijn (51% en 48%).

Belangrijke algemene verbeterpunten die door meerdere professionals tijdens de interviews genoemd werden, waren het vergroten van de bekendheid van de toolkit en een duidelijkere positionering van de toolkit ten opzichte van andere initiatieven. Daarnaast gaven de gebruiker-professionals als tips om (nog) meer quotes, plaatjes en voorbeeldfilmpjes toe te voegen, op sommige plaatsen tekstueel aan te scherpen, informatie over het financiële aspect te geven (zoals voorbeeldberekeningen + subsidiemogelijkheden). Daarnaast werd

---

aangegeven om in de toolkit informatie op te nemen over borging en structurele (jaarlijkse) aandacht voor een 5-dagen groente- en fruitbeleid.

Leidt de toolkit (landelijk) tot meer scholen met vaste groente- en fruitdagen?

Het DUO-onderzoek laat zien dat het aantal scholen met vaste groente- en fruitdagen enigszins fluctueert over de afgelopen jaren. In 2019 had 50% van de scholen één of meer vaste groente- en fruitdagen, terwijl dit in 2021 steeg naar 63% en weer daalde naar 46% in 2022. Deze cijfers wijzen niet op een duidelijke stijging, maar lijken meer te wijzen op een getal rond de 50% met een uitschieter in 2021. Het getal van 50% komt ook terug in jaarlijkse cijfers van de EUSF-evaluatie (49% in 2019; 48% in 2020; 44% in 2021; 54% in 2022). De fluctuatie over de jaren binnen het DUO-onderzoek kan verschillende oorzaken hebben. Ten eerste zijn de deelnemers aan dit onderzoek niet automatisch dezelfde scholen, dus het kan een toevalsbevinding zijn (net andere scholen die DUO invulden). De vraagstelling is elk jaar iets aangescherpt; ook dit kan invloed hebben op de uitkomsten. De Corona-situatie kan ook invloed hebben gehad op hoe de school eten en drinken de school in liet komen. Tenslotte is het mogelijk dat er scholen zijn geweest die vaste groente- en fruitdagen ingesteld hebben tussen 2019 en 2021, maar hier toch weer van afgestapt zijn in 2022.

Er zijn ook aanwijzingen die een positieve verschuiving laten zien. De EUSF-evaluatie wijst erop dat 6% van de EUSF-scholen tussen 2021 en 2022 vaste groente- en fruitdagen ingesteld hebben (i.p.v. alleen stimuleren). Als we bij het DUO-onderzoek inzoomen op het aantal dagen per week bij scholen die aangeven dat ze vaste groente- en fruitdagen hebben, dan lijkt er een verschuiving te zijn van 1-2 vaste dagen (~20% in 2019 en 2021; 11% in 2022) naar 3 of 5 vaste groente- en fruitdagen per week (26% in 2019; 35% in 2021; 32% in 2022). Een beleid van vier vaste groente- en fruitdagen komt weinig voor en bleef stabiel. Deze verschuiving naar meer vaste groente- en fruitdagen wordt ook gezien bij de EUSF-evaluatie waarbij het aantal scholen met minimaal 3 vaste groente- en fruitdagen gestegen is van 34% in 2021 naar 39% in 2022. Bij het DUO-onderzoek kunnen we kijken naar het ideaal van vijf vaste groente- en fruitdagen. Deze getallen lijken te wijzen op een kleine toename in het aantal scholen met een 5-dagen beleid (berekend over alle scholen met en zonder beleid): 14% in 2019, 23% in 2021 en 18% in 2022.

Welke bezwaren om een 5-dagen groente- en fruitbeleid te implementeren komen vanuit de praktijk naar voren?

De verschillende onderzoeksactiviteiten laten zien dat een aantal bezwaren door meerdere stakeholders erkend worden, maar dat de volgorde van belangrijkheid soms net anders is. Zo geeft het schoolpersoneel (evaluatie EUSF) als belangrijkste redenen waarom zij geen 5-dagen-beleid hebben, dat de school niet wil verplichten (64%), dat het eten van groente en fruit al de norm is zodat beleid niet nodig is (24%) en dat zij verwachten dat ouders onvoldoende financiële middelen hebben om dit te realiseren (24%). Het beeld van schoolleiders (DUO) komt gedeeltelijk overeen, waarbij twee aspecten bij beide in de top 3 staan maar het belang net anders is. Twee derde gaf aan dat zij geen vaste groente- en fruitdagen hebben omdat de kinderen uit zichzelf al G&F meenemen (66%) en 52% geeft aan dat het geen verantwoordelijkheid van school is maar van de ouders. Een derde reden is dat zij verwachten dat ouders het niet kunnen betalen (20%) en 18% gaf aan dat het instellen van vaste G&F dagen nog nooit ter sprake is gekomen. De professionals, die als intermediair contact hebben met basisscholen, gaven in de gesprekken aan dat kosten (financiële situatie ouders) de belangrijkste drempel is, gevolgd door (verwachte) weerstand van de ouders en dat scholen andere prioriteiten hebben.

Het is opvallend om te zien dat kosten voor de ouders bij scholen en professionals in de top 3 van barrières staan, terwijl 91% van de ouders in ons onderzoek aangaf dat het financieel haalbaar is voor hun gezin om hun kind elke dag G&F mee naar school te geven. Aan de ene kant is dit percentage (100-91) in lijn met eerder onderzoek waarbij 8% van Nederlandse ouders aangaf dat een 5-dagen beleid financieel te zwaar is. Binnen dit onderzoek lagen de drie scholen met een 5-dagen beleid allen in lage SEP wijken, en 98-99% van de kinderen nam groente en fruit mee voor het 10-uurtje, wat impliceert dat het ook haalbaar is voor deze gezinnen (9). Aan de andere kant is het beeld van de scholen en professionals in lijn met ander onderzoek waarbij de kosten van gezonde voeding door ouders genoemd worden als barrière om gezonde voeding bij hun kind te stimuleren (24). Het is ook in lijn met de huidige economische situatie in Nederland met hoge voedselprijzen en hoge energieprijzen. Hoewel enige voorzichtigheid geboden is - vanwege het relatief beperkte aantal ouders (N=70) en we niet kunnen uitsluiten dat financieel gezonde gezinnen of ouders met interesse in voeding vaker de oudervragenlijst ingevuld hebben - , kunnen deze tegenstrijdige bevindingen

---

ook aanduiden dat scholen en professionals het financiële aspect van G&F als problematischer zien dan dat de ouders dat zelf doen. Het lijkt aannemelijk dat al deze drie situaties in de praktijk aan de orde kunnen zijn.

Professionals zagen weerstand van de ouders als relatief belangrijkere barrière (tweede plek) dan de scholen (slechts 5-10% verwachtte dit; evaluatie EUSF & DUO). Dit kan veroorzaakt worden doordat professionals vaak ondersteunen als scholen richting een groente- en fruitbeleid gaan. Als scholen eenmaal besloten hebben om die overgang te maken, dan vallen veel andere redenen af, terwijl weerstand vanuit de ouders waarschijnlijk altijd aan de orde komt. In lijn met eerder onderzoek (9), wijzen onze resultaten erop dat er weerstand te verwachten is van circa 10% van de ouders; binnen de oudervragenlijst gaf 11% van de ouders aan het geen goed idee te vinden om vijf vaste groente- en fruitdagen in te voeren op alle Nederlandse basisscholen. Het is goed om scholen hierop voor te bereiden. Zoals een professional tijdens de gesprekken aangaf: *"Weerstand is er altijd, wees voorbereid, misschien valt het mee"*.

Het is opmerkelijk dat scholen als belangrijke reden aangaven dat kinderen uit zichzelf al groente en fruit meenemen, waardoor vaste groente- en fruitdagen niet nodig zijn, en dat dit percentage de afgelopen jaren lijkt te stijgen (DUO-onderzoek). Het is hierbij wel de vraag in hoeverre dit een objectieve weergave is van de werkelijkheid. Het feit dat schoolleiders binnen het DUO-onderzoek dit vaker naar voren brengen als reden (66%) dan het schoolpersoneel binnen de evaluatie EUSF (24% - circa een derde van deze groep is leerkracht) doet vermoeden dat schoolleiders – die minder vaak voor de klas staan – een te rooskleurig beeld schetsen. Van de andere kant lijkt het een positieve bevinding dat er ook scholen/ouders/kinderen zijn die zonder verplichting vanuit school groente en fruit mee naar school nemen voor het 10-uurtje. Dit past bij de bevinding dat zo'n 20-30% van de scholen aangeeft (evaluatie EUSF) dat zij wel stimuleren om groente en fruit mee te nemen, maar dit niet willen verplichten. Tenslotte is de bevinding dat de helft van de schoolleiders (DUO) een groente- en fruitbeleid niet als de verantwoordelijkheid van de school ziet, een teleurstellende bevinding. Eerder onderzoek wijst erop dat een partnerschap tussen ouders en school – waarbij voeding/ gezondheid als een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gezien – essentieel is voor succesvolle gezondheidsbevordering bij kinderen (24).

Welke faciliterende factoren om een 5-dagen groente- en fruitbeleid te implementeren komen vanuit de praktijk naar voren?

Tezamen laten de resultaten een aantal faciliterende factoren zien die bij verschillende stakeholders terug komen, maar het belang ervan varieert per stakeholder. Zo blijkt ondersteuning vanuit een professional (GSA of JOGG) belangrijk gevonden te worden door de professionals zelf en aangekruist door 20-24% van de scholen (evaluatie EUSF & DUO), terwijl de kleine groep leerkrachten dit minder vaak als behoefte aangaf (8%). Het is mogelijk dat niet iedereen op de hoogte is van deze mogelijkheid tot ondersteuning en daardoor minder bewust is van de meerwaarde.

Het EU-schoolfruit- en groenteprogramma als opstap werd gezien als een belangrijke faciliterende factor door de professionals, leerkrachten (20%), en schoolleiders binnen het DUO-onderzoek (34%); dit was geen antwoordoptie bij de evaluatie EUSF. De resultaten laten zien dat het EUSF programma op verschillende fronten van meerwaarde kan zijn. De helft van het schoolpersoneel gaf aan dat kinderen door het programma ook op de andere dagen vaker groente en fruit meenemen naar school, en nog eens een kwart gaf aan dat dit soms gebeurt. Zes procent van de EUSF scholen heeft na het programma vaste groente- en fruitdagen ingesteld, waarbij opgemerkt moet worden dat bijna de helft van de EUSF scholen al vaste groente- en fruitdagen had. Tenslotte liet het DUO-onderzoek zien dat scholen die met EUSF meedoen/ meededen vaker vaste groente- en fruitdagen hebben (50%) dan scholen die nooit hebben deelgenomen (30%). De verdeling van het aantal vaste groente- en fruitdagen lijkt vergelijkbaar te zijn tussen EUSF-scholen en niet-EUSF-scholen, waarbij drie (31%) en vijf vaste dagen (39%) het meest voorkomen. EUSF lijkt dus te stimuleren dat er ook op andere dagen groente en fruit meegenomen wordt en het lijkt een stimulerende uitwerking te hebben op het instellen van vaste groente- en fruitdagen. Een recent onderzoek uit Noorwegen toont het belang aan van een schoolfruit-programma. Het eindigen van het programma leidde tot een afname van de fruitconsumptie en een toename in consumptie van ongezonde snacks bij 10-12 jarigen (25).

De toolkit zoals wijkiezengroenteenfruit.nu met praktische handvatten (stappenplan) en voorbeeldmaterialen werd als relatief meer behulpzaam gezien door de professionals en EUSF-scholen (24-40%) dan door de leerkrachten (15%) of schoolleiders (7%; DUO-onderzoek); deze laatste twee groepen gaven vooral aan dat

---

zij behoefte hadden aan financiële ondersteuning (31% van de leerkrachten en 55% van de schoolleiders). Het lijkt aannemelijk dat de relatieve onbekendheid van de toolkit heeft bijgedragen aan deze lagere behoefte bij leerkrachten en schoolleiders.

Een verplichting vanuit de overheid werd door 13% van de leerkrachten en 23% van de schoolleiders onderschreven. Dit is niet nagevraagd bij de EUSF-evaluatie en kwam niet expliciet terug als suggestie bij de professionals. Van de Nederlandse bevolking stond 50% achter een verplichting (regels) vanuit overheid voor een 5-dagen G&F beleid op alle scholen. Professionals gaven aanvullend nog aan dat een duidelijke directie en een 5-dagen beleid op alle scholen in de regio stimulerend kunnen werken, evenals de meerwaarde (voordelen) goed duidelijk maken, extra opties instellen voor de ouders (bijvoorbeeld de boterham-escape) en obstakels/barrières bespreekbaar maken op school. Ten aanzien van de meerwaarde, zagen we in de uitgezette vragenlijsten dat 80% van de leerkrachten en 90% van de ouders de voordelen zien wat betreft gezondheid en gelijkheid van de kinderen bij de invoer van een 5-dagen G&F beleid, wat een positieve bevinding is.

4.2 Reflectie op het onderzoek

Een sterk punt van dit onderzoeksproject is het gebruik van zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek. Deze combinatie leidt tot een rijker beeld dan dat één van de twee methoden toegepast wordt, omdat er zowel feitelijke informatie verzameld is met cijfers die een prioritering van factoren aangeven alsook diepte-informatie wat kan helpen bij het interpreteren van de cijfermatige informatie. Daarnaast zijn er verschillende perspectieven meegenomen (professionals, schoolpersoneel, schoolleiders, leerkrachten, ouders), waardoor er inzichten verkregen zijn vanuit verschillende gezichtspunten over hetzelfde thema (het eten van groente en fruit op school). Tenslotte heeft dit project geleid tot toevoegingen en aanscherping van vragen die gesteld worden binnen bestaande onderzoeken (EUSF en DUO), wat de kwaliteit van de verzamelde data ten goede komt.

Elk onderzoeksproject heeft ook zijn beperkingen. Ten eerste bleek het lastiger dan gedacht om voldoende gebruikers (professionals) te vinden voor het kwalitatieve onderzoek. De insteek was acht gebruikers en twee niet-gebruikers, maar de verhouding is 60%-40% geworden. In de resultaten zagen we echter dat het onderscheid tussen gebruikers en niet-gebruikers niet heel erg groot was en dat hun percepties en ervaringen rondom een groente- en fruitbeleid op school zeer vergelijkbaar waren. Daarnaast was het waardevol om zowel de ervaringen rondom de toolkit mee te nemen (gebruikers) alsook de wensen rondom de toolkit (niet-gebruikers). Deze lagen zeer dicht bij elkaar (bijv. interactiviteit van de website werd door beide groepen als niet noodzakelijk gezien). Ten tweede zagen we dat de oudervragenlijst - die specifiek voor dit project ontwikkeld en uitgezet is - met name ingevuld is door ouders van EUSF scholen. Evenzo bij de leerkrachten-vragenlijst gaf een groot deel van de respondenten aan op scholen te werken met een 5-dagen groente- en fruitbeleid (54%). Dit geldt ook voor de respondenten bij de EUSF evaluatie. Het is belangrijk om te realiseren dat deze resultaten dus geen representatief beeld geven van alle leerkrachten, alle ouders met kinderen op de basisschool of al het personeel op basisscholen in Nederland. Het is zeer waarschijnlijk dat de resultaten een te positief beeld geven, omdat deze respondenten al meer gewend zijn aan het eten van groente en fruit op school en/of hier positiever tegenover staan (en daardoor actiever zijn op dit thema). Desalniettemin hebben deze vragenlijsten waardevolle inzichten gegeven vanuit het perspectief van leerkrachten, ouders en de school. Een derde beperking is het feit dat het kwantitatieve vragenlijstonderzoek gebaseerd is op zelf-rapportage. Hoewel varia vragen specifiek gericht waren op feiten en er door middel van verschillende manieren van vragen getracht is om een goed en objectief beeld te krijgen, kunnen we enige sociaal-wenselijkheid in de antwoorden niet uitsluiten.

4.3 Aanbevelingen voor onderzoek

Vanuit de resultaten van dit project volgen een aantal aanbevelingen voor toekomstig onderzoek.

Ten eerste zou het interessant zijn om het aspect rondom financiën verder te onderzoeken. Meer dan de helft van de scholen die geen vaste groente- en fruitdagen hebben (55%) en een derde van leerkrachten zonder 5-

dagen beleid (31%) gaven aan dat zij financiële ondersteuning nodig hebben om richting een 5-dagen groente- en fruitbeleid te gaan. Bij de scholen die vaste groente- en fruitdagen hebben, wordt de groente en het fruit met name meegegeven door de ouders zelf (85%), dus dat vraagt niet direct om extra financiën vanuit de school. Het zou dus interessant zijn om deze behoefte aan financiële ondersteuning verder te onderzoeken: Wat verwachten scholen daarvan? Zou dat een eenmalige impuls moeten zijn om het beleid op de rails te krijgen? En hoe zou die financiële ondersteuning eruit moeten zien? Daarnaast gaf binnen de kleine groep ouders in dit onderzoek 91% van deze ouders aan dat zelf groente en fruit meegeven financieel haalbaar is. Welke creatieve mogelijkheden zijn er om de groep ouders die het financieel niet voor elkaar krijgen - te steunen?

Ten tweede vonden we dat een kwart tot bijna 70% van de scholen die geen G&F beleid hebben als reden aangaven om geen beleid in te stellen dat de kinderen uit zichzelf groente en fruit meenemen. Het zou waardevol zijn om te achterhalen waar het door komt dat dit 'vanzelf' gebeurt, welke factoren daaraan bijdragen en wat we daarvan kunnen leren voor andere scholen. Ook zou het zinvol zijn om vast te stellen in hoeverre dit beeld overeen komt met de praktijk.

Ten derde zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op de invloed van een 5-dagen beleid op de groente- en fruitinname gedurende de hele dag en de mogelijke doorwerking naar de thuissituatie. Het zou interessant zijn om te onderzoeken wat er gebeurt in de thuissituatie als een school vaste groente- en fruitdagen gaat instellen. Bij hoeveel kinderen komt het eten van groente en fruit bovenop hun reguliere consumptie (extra eetmoment)? Binnen dit onderzoek verwacht een groot deel van de ouders (90%) dat kinderen meer groente en fruit op een dag zullen eten als er op Nederlandse scholen een 5-dagen beleid ingesteld wordt. Maar het is ook mogelijk dat het G&F eetmoment wordt verwisseld (van thuis naar school)? Bij hoeveel kinderen vindt deze compensatie plaats? Een ouder noemde in de oudervragenlijst dat als hun kind op school geen fruit eet, zij dit thuis wel doen. Gebeurt het omgekeerde ook? En wat gebeurt er bij kinderen die thuis praktisch geen groente en fruit eten als de school een 5-dagen beleid instelt? Als deze kinderen dagelijks groente en fruit mee naar school nemen, gaan hun familieleden dan ook meer groente en fruit eten als het toch in huis is?

Tenslotte zou vanwege de relatief kleine groepen het onderzoek onder ouders en leerkrachten breder ingestoken kunnen worden om meer representatieve inzichten te krijgen. Bij de leerkrachtenvragenlijst zagen we bijvoorbeeld dat leerkrachten op scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid significant positiever waren dan leerkrachten die (nog) geen 5-dagen beleid hebben op hun school. Toekomstig onderzoek moet uitwijzen of deze leerkrachten vooraf al positiever waren en/of dat zij gaandeweg positiever worden door de gunstige effecten en positieve ervaringen die zij opdoen door het implementeren van een 5-dagen beleid.

4.4 Praktische implicaties en aanbevelingen

Stimuleer de bekendheid van de toolkit en toon de verbinding met andere initiatieven

De resultaten laten zien dat de toolkit goed beoordeeld wordt door degenen die de toolkit gebruiken. Een belangrijk punt is dat de bekendheid van de toolkit verhoogd kan worden en dat duidelijker gemaakt moet worden hoe de toolkit zich verhoudt tot andere initiatieven. Vanuit het project kwamen verschillende suggesties naar voren om de toolkit onder de aandacht te brengen. Schoolleiders vinkten social media, vakbladen, nieuwsbrieven en websites aan als belangrijkste kanalen (> 25%). De professionals noemden in de gesprekken dat er vooral veel verschillende kanalen gebruikt moeten worden, zoals kranten, nieuwsbrieven, websites, landelijke overleggen, lopende campagnes en kennisupdates. Professionals erkenden dat nieuwsbrieven niet altijd prioriteit hebben en de gaatjes vullen in de dag en dat herhaling dus erg belangrijk is. Tevens impliceert dit dat het belangrijk is om vooral ook andere kanalen te benutten. De verbinding met andere initiatieven kan gelegd worden door een overzichtsplaatje toe te voegen op de landingspagina van de website waarin de verbindingen met o.a. Gezonde School, JOGG, het Voedingscentrum en Jong Leren Eten duidelijk gemaakt wordt. Ook in de overige communicatie is het belangrijk om de toolkit goed te positioneren.

Aanvullende strategieën nodig voor scholen die nog niet met voeding bezig zijn

De gesprekken met de professionals maakten duidelijk dat de toolkit met name van meerwaarde is voor gemotiveerde scholen. Scholen die de intentie hebben om iets met groente en fruit of voeding te gaan doen, kunnen de toolkit goed gebruiken. Professionals kunnen deze scholen actief ondersteunen en de toolkit bij

---

deze scholen aanraden als een handig naslagwerk met praktische materialen en een concreet stappenplan. De rol van deze professionals is mogelijk nog belangrijker bij scholen die nog niet met voeding bezig zijn. Zij kunnen helpen deze scholen te enthousiasmeren en te faciliteren om in kleine stapjes meer aandacht aan voeding te besteden. De toolkit kan dan helpen om dit onderwerp onder de aandacht te brengen.

Er is ruimte om het aantal scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid te verhogen

Het aantal scholen dat vaste groente- en fruitdagen heeft, schommelt rond de 50%. Dit betekent dat er nog ruimte is voor meer scholen om een groente- en fruitbeleid in te stellen. Bij scholen die al beleid hebben, lijkt er de afgelopen jaren een verschuiving opgetreden naar meer vaste groente- en fruitdagen (minder vaak één of twee dagen; vaker drie of vijf dagen per week). Desalniettemin zit ook daar nog ruimte voor verbetering. Bij scholen die vaste groente- en fruitdagen hebben, had rond de 40% vijf vaste dagen in 2022, wat betekent dat 60% van de scholen met een G&F beleid minder dan vijf vaste groente- en fruitdagen heeft.

De resultaten van dit project laten zien dat er nog scholen, leerkrachten en ouders zijn die een positieve houding of positieve intenties hebben over het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen. Van de EUSF scholen die in schooljaar 2021-2022 geen vaste groente- en fruitdagen hadden, gaf 14% aan dat het (zeer) waarschijnlijk is dat er vaste groente- en fruitdagen gaan komen in schooljaar 2022-2023, terwijl 73% aan gaf dat dit (zeer) onwaarschijnlijk is. Als deze intentie doorgezet wordt, dan zou het percentage scholen met vaste groente- en fruitdagen weer kunnen stijgen richting 60% (zoals in 2021). Ongeveer de helft (54%) van de leerkrachten op scholen zonder 5-dagen beleid stond positief tegenover de invoer van vijf vaste groente- en fruitdagen, terwijl 18% aangaf dit niet te willen. Bij ouders van scholen zonder een 5-dagen beleid gaf twee derde (67%) aan dat zij het invoeren van een 5-dagen groente- en fruitbeleid wenselijk vinden, terwijl 11% aan gaf dit niet wenselijk te vinden. Dit getal komt overeen met eerder onderzoek, waarbij ongeveer 8-10% van de ouders minder positief was over een 5-dagen beleid (9). Hoewel de vragenlijsten voor leerkrachten en ouders door relatief weinig deelnemers ingevuld is, geven deze bevindingen tezamen aan dat er ruimte is om het aantal scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid te verhogen. Hieronder worden suggesties gegeven hoe deze verhoging gestimuleerd kan worden (o.a. door te enthousiasmeren, het makkelijk te maken en beleid te borgen).

Enthousiasmeer scholen, leerkrachten en ouders voor een groente- en fruitbeleid op school

Het creëren van draagvlak en goed omgaan met weerstand lijkt essentieel om het aantal scholen met een 5-dagen groente- en fruitbeleid te stimuleren. De resultaten van dit project wijzen op verschillende manieren om bij te dragen aan enthousiasme en draagvlak voor een 5-dagen beleid:

- Benadruk het belang en de voordelen van een 5-dagen groente- en fruitbeleid aan de hand van concrete voorbeelden. Binnen het vragenlijstonderzoek in dit project gaf het merendeel van de leerkrachten (80%) en de ouders (90%) de voordelen te zien van een 5-dagen beleid op de gezondheid en gelijkheid van kinderen. Juist degenen die dit niet zo zien, hebben uitleg nodig om die voordelen te benadrukken. De argumentenkaarten van de toolkit kunnen hierbij helpen.
- Gebruik daarbij een positieve benadering door bijvoorbeeld het gezamenlijke doel te belichten (gezonde kinderen, voordelen voor gelijkheid).
- Professionals zoals een Gezonde School Adviseur kunnen een belangrijke rol spelen in het enthousiasmeren van scholen door in gesprek te gaan met scholen, hun behoeftes in acht te nemen (die verschillen per school) en door succesverhalen te delen (vanuit hun ervaring of via de quotes en voorbeeldvideo's in de toolkit). Ook kunnen de professionals obstakels en barrières bespreekbaar maken op school en kunnen zij verwijzen naar subsidiemogelijkheden.
- Ook gemeentes of de overheid kunnen een rol spelen in het stimuleren van enthousiasme en actiebereidheid. Zij zouden een prijs/beloning uit kunnen reiken als scholen een 5-dagen beleid ingesteld hebben of voor de gemeente die procentueel de meeste scholen heeft met een groente- en fruitbeleid. Als veel scholen in één gemeente een 5-dagen beleid hebben, kan dit stimulerend werken op scholen die dit nog niet hebben. De overheid zou een 5-dagen beleid ook verplicht kunnen stellen. Bijna een kwart van de scholen gaf aan dat dit voor hen een helpende factor zou zijn en 50% van de Nederlandse respondenten uit het MSI-ACI onderzoek vond dit een goed idee.
- Scholen erop voorbereiden dat ze ervan uit kunnen gaan dat er weerstand komt (vanuit ouders en/of vanuit het team) kan helpen om voorbereid te zijn en verwachtingen te managen. Praktische voorbeelden van hoe andere scholen hiermee om gegaan zijn en de argumentenkaarten uit de toolkit kunnen hierbij helpen, zodat de angst voor deze weerstand vermindert.

Maak de overgang naar een 5-dagen beleid zo makkelijk mogelijk

- Kies voor een overgang die past bij de school. Indien wenselijk vanuit het perspectief van de school (en ouders), begin klein en breid stap-voor-stap uit. Voor sommige scholen is het wenselijk dat zij beginnen met één vaste groente- en fruitdag, en dit – na succes – stapsgewijs uitbreiden naar een 5-dagen beleid. Andere scholen kunnen in één keer de stap maken naar een 5-dagen G&F beleid.
- EU-schoolfruit kan als opstap gebruikt worden. Tijdens de looptijd van het EU-schoolfruit- en groenteprogramma eten de kinderen op drie dagen al groente en fruit. Het vasthouden hiervan lijkt een makkelijke overgang naar vaste groente- en fruitdagen. Het EUSF programma kan ook stimulerend werken voor de andere weekdagen, want bijna de helft van de EUSF scholen gaf aan dat kinderen door het programma ook op de andere dagen vaker groente en fruit meenemen.
- Zorg voor een overgangsperiode, zodat de school, leerkrachten en ouders kunnen wennen aan het nieuwe beleid. Bij veel weerstand of op scholen waar veel kinderen zonder ontbijt naar school komen zou de boterham-escape (tijdelijk) ingevoerd kunnen worden: ouders een optie te geven voor 10-uurtje (bijv. groente/fruit meegeven óf een boterham als groente/fruit niet lukt).
- Externe adviseurs – zoals een Gezonde school adviseur - kunnen ondersteunen bij de stappen die nodig zijn om het beleid te implementeren. De school kan daarnaast ook een coördinator vanuit school aanstellen die samen met de Gezonde School adviseur de benodigde acties oppakt. Zo'n coördinator kan dan het vaste aanspreekpunt zijn voor vragen van ouders, zodat niet elke leerkracht in gesprek met ouders hoeft te gaan.
- Praktische handvatten kunnen helpen. Maak gebruik van het stappenplan en de materialen (voorbeeldbrieven, posters, argumentenkaarten) uit de toolkit. Op deze manier hoeven de GSA en/of de school (coördinator) niet alles zelf uit te vinden en zelf te ontwikkelen.
- Het kan zinvol zijn om de kinderen te betrekken bij het proces, bijvoorbeeld via verhaaltjes, spelletjes, raadseltjes etc. over de (gezondheids)voordelen van groente en fruit. Het is ook mogelijk om leerlingen te betrekken via de jeugdraad. Als de kinderen enthousiast zijn, kunnen zij daarmee ook hun ouders/verzorgers en de leerkrachten (extra) enthousiasmeren.
- Ga als school voor het beleid staan; een duidelijke directie kan helpen in het hele proces.
- Neem de ouders mee in het overgangsproces. Het merendeel van de ouders wil geïnformeerd worden wanneer er een groente- en fruitbeleid op school wordt geïmplementeerd, en een kwart wil daarnaast ook mee beslissen of mee-adviseren. Dit laatste vraagt meer van scholen, omdat het een intensievere vorm van ouderbetrokkenheid is.
- Financiële ondersteuning vanuit de gemeente of de overheid kan helpen, om eventuele financiële barrières te ondervangen.

Zorg na implementatie van een 5-dagen beleid voor borging en jaarlijks aanstippen

Als een 5-dagen G&F beleid ingevoerd is op een basisschool, is het belangrijk om jaarlijks aandacht te besteden aan deze goede gewoonte en borging te stimuleren.

- Zorg dat het 5-dagen beleid verankerd is in het schoolsysteem en de visie van de school. Dit betekent dat het opgenomen is in de schoolgids en vermeld wordt op de website van de school. Daarmee stelt de school een duidelijke norm: "*Het is normaal en past bij de school*".
- Zorg ervoor dat het onderwerp elk schooljaar opnieuw even aangestipt wordt, zodat het weer scherp is voor iedereen, het belang weer op de kaart gezet wordt en er ruimte is om samen te evalueren. Dit geldt zowel voor de communicatie naar het hele schoolteam, als naar de ouders: "*Zo gaan we ermee om, dit zijn de afspraken en zo gaan we ermee om bij afwijkingen*". Dit is extra belangrijk voor nieuwe ouders en nieuwe leerkrachten. Het zou handig kunnen zijn als er een naslagwerk is voor nieuwe leerkrachten.
- Blijf handhaven en hanteer hetzelfde beleid in elke klas (dit volgt vanuit de visie). Het is essentieel om de visie uit te dragen en te handhaven op het beleid. Juist als het in alle klassen zo is, en iedereen het doet op school, "*vinden kinderen het normaal*", en wordt er een positieve norm neer gezet.

---

5 Conclusies

De toolkit wijkiezingroenteenfruit.nu wordt over het algemeen goed beoordeeld door degenen die de toolkit kennen en gebruiken met cijfers rond de 7-8. De overzichtelijkheid, toegankelijkheid, mooie vormgeving, de afgebakende focus op groente en fruit, en de concrete, downloadbare materialen zijn aspecten die zeer gewaardeerd worden. Professionals gebruiken de toolkit met name voor zichzelf en voor scholen die al geïnteresseerd zijn. De belangrijkste verbeterpunten zijn het vergroten van de bekendheid van de toolkit onder scholen en professionals, en duidelijker maken hoe de toolkit zich verhoudt tot andere initiatieven.

Circa 50% van de scholen heeft vaste groente- en fruitdagen; dit getal lijkt de afgelopen jaren stabiel te zijn gebleven. Van de scholen met beleid, heeft circa 40% een 5-dagen beleid in 2022; dit percentage lijkt de afgelopen jaren toegenomen te zijn. Er is dus ruimte om zowel het aantal scholen met vaste groente- en fruitdagen te verhogen als scholen die al beleid hebben te stimuleren om richting vijf vaste groente- en fruitdagen te gaan.

Belangrijke belemmeringen die naar voren kwamen voor de implementatie van een 5-dagen groente- en fruitbeleid, waren: scholen willen niet verplichten, zien voeding niet als hun verantwoordelijkheid, gaven aan dat het eten van groente en fruit al de norm is op hun school, en de verwachting dat ouders het niet kunnen betalen. Ook (verwachte) weerstand van de ouders en andere prioriteiten op school kwamen als drempels naar voren. Ondersteuning door een professional, EU-Schoolfruit als opstap gebruiken, financiële ondersteuning, een verplichting vanuit de overheid en de praktische handvatten vanuit de toolkit kunnen de overgang naar een 5-dagen groente- en fruitbeleid faciliteren.

Literatuur

1. Aune D, Giovannucci E, Boffetta P, Fadnes LT, Keum N, Norat T, et al. Fruit and vegetable intake and the risk of cardiovascular disease, total cancer and all-cause mortality-a systematic review and dose-response meta-analysis of prospective studies. *Int J Epidemiol*. 2017;46(3):1029-56.
2. WHO. Fruits and Vegetables for Health. Report of a joint FAO/WHO workshop. 2004.
3. Nicklaus S, Remy E. Early Origins of Overeating: Tracking Between Early Food Habits and Later Eating Patterns. *Current Obesity Reports*. 2013;2(2):179-84.
4. Craigie AM, Lake AA, Kelly SA, Adamson AJ, Mathers JC. Tracking of obesity-related behaviours from childhood to adulthood: a systematic review. *Maturitas*. 2011;70(3):266-84.
5. Reilly JJ, Kelly J. Long-term impact of overweight and obesity in childhood and adolescence on morbidity and premature mortality in adulthood: systematic review. *International journal of obesity*. 2011;35(7):891-8.
6. van Rossum CT, Buurma-Rethans EJ, Vennemann FBC, Beukers M, Brants HAM, de Boer EJ, et al. The diet of the Dutch. Results of the first two years of the Dutch National Food Consumption Survey 2012-2016. Bilthoven, the Netherlands: RIVM; 2016. Contract No.: 2016-0082.
7. Lynch C, Kristjansdottir AG, Te Velde SJ, Lien N, Roos E, Thorsdottir I, et al. Fruit and vegetable consumption in a sample of 11-year-old children in ten European countries--the PRO GREENS cross-sectional survey. *Public Health Nutr*. 2014;17(11):2436-44.
8. Kim SA, Moore LV, Galuska D, Wright AP, Harris D, Grummer-Strawn LM, et al. Vital signs: fruit and vegetable intake among children - United States, 2003-2010. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2014;63(31):671-6.
9. Zeinstra GG, van der Haar S, Haveman-Nies A. Strategies to increase primary school children's fruit and vegetable intake during 10AM snack time. *Appetite*. 2021;163:105235.
10. Jeanfreau SG, Jack L, Jr. Appraising qualitative research in health education: guidelines for public health educators. *Health Promot Pract*. 2010;11(5):612-7.
11. Maso I, Smaling A. Kwalitatief onderzoek: praktijk en theorie. Amsterdam: Boom; 1998. 146 p.
12. Boddy CR. Sample size for qualitative research. *Qualitative Market Research: An International Journal*. 2016;19:426-32.
13. Guest G, Bunce A, Johnson L. How Many Interviews Are Enough?: An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*. 2006;18(1):59-82.
14. Venkatesh V, Morris MG, Davis GB, Davis FD. User Acceptance of Information Technology: Toward a Unified View. *MIS Quarterly*. 2003;27(3):425-78.
15. Stoyanov SR, Hides L, Kavanagh DJ, Zelenko O, Tjondronegoro D, Mani M. Mobile app rating scale: a new tool for assessing the quality of health mobile apps. *JMIR Mhealth Uhealth*. 2015;3(1):e27.
16. Morrison-Beedy D, Côté-Arsenault D, Feinstein NF. Maximizing results with focus groups: moderator and analysis issues. *Appl Nurs Res*. 2001;14(1):48-53.
17. May CR, Mair F, Finch T, MacFarlane A, Dowrick C, Treweek S, et al. Development of a theory of implementation and integration: Normalization Process Theory. *Implementation Science*. 2009;4(1):29.
18. Murray E, Treweek S, Pope C, MacFarlane A, Ballini L, Dowrick C, et al. Normalisation process theory: a framework for developing, evaluating and implementing complex interventions. *BMC Medicine*. 2010;8(1):63.
19. van Kleef E, Dijkstra SC, Seidell J, Vingerhoeds MH, Polet IA, Zeinstra GG. Which factors promote and prohibit successful implementation and normalization of a healthy school lunch program at primary schools in the Netherlands? *Journal of Health, Population and Nutrition*. 2022;41(1):47.
20. Zeinstra G, van Kleef E. Discussiesessie Co-creatie van succesvolle gedragsinterventies: Ontrafel de black box door wetenschap en praktijk te verbinden. Symposium Gezonde, duurzame voeding en leefstijl voor kinderen. Wageningen 2022.
21. NNGroup. How Long Do Users Stay on Web Pages? 2011 [Available from: <https://www.nngroup.com/articles/how-long-do-users-stay-on-web-pages/>].
22. Bessems KMH, Simovska V, Driessen Willems MD, Carlsson M, de Vries ANK. Factors influencing sustainability of online platforms for professionals: a mixed-method study in OECD countries. *Health Promot Int*. 2022;37(1).
23. Garrett R, Chiu J, Zhang L, Young SD. A Literature Review: Website Design and User Engagement. *Online J Commun Media Technol*. 2016;6(3):1-14.
24. Clelland T, Cushman P, Hawkins J. Challenges of Parental Involvement Within a Health Promoting School Framework in New Zealand. *Education Research International*. 2013;2013:131636.
25. Richardsen HK, Bere ET, Stea TH, Klepp K-I, Engeset D. Effect of Ending the Nationwide Free School Fruit Scheme on the Intake of Fruits, Vegetables, and Unhealthy Snacks in Norwegian School Children Aged 10-12 Years. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2023;20(3):2489.

Bijlage 1 Goedkeuring Sociaal Ethische Commissie WU

6706 kn Hollandseweg 1 Wageningen | The Netherlands

To whom it may concern

The following project proposal has been reviewed by the Social Sciences Ethics Committee (SEC):

Title: Evaluatie toolkit groenten en fruit beleid op school
Project team: Gertrude Zeinstra, Annemien Haverman, Meeke Ummels
Funding: LNV SK&I (Beleidsondersteunend Onderzoek)
Period: January 2022 – March 2023
Location: Nederland

The Committee has concluded that the proposal deals with ethical issues in a satisfactory way and that it complies with the Netherlands Code of Conduct for Research Integrity.

With kind regards,

Professor Dr Marcel Verweij
Chair Social Sciences Ethics Committee

DATE
25-03-2022

SUBJECT
Ethical approval of research project

POSTAL ADDRESS
6706 kn Hollandseweg 1
Wageningen
The Netherlands

VISITORS' ADDRESS
Building 201

INTERNET
www.wur.nl/university

CoC NUMBER

HANDLED BY
Prof. Dr Marcel Verweij

TELEPHONE
+31(0)317484334

EMAIL
esther.roquas@wur.nl

Bijlage 2 Vragen procesevaluatie EU-Schoolfruit- en groenteprogramma

Q24A

Er is een nieuwe website ontwikkeld, naast de website www.euschoolfruit.nl, die volledig gericht is op beleid rond groente en fruit op school, namelijk www.wijkiezengroenteenfruit.nu. Hier vindt u een stappenplan voor het schoolfruitbeleid. Ook staan hier materialen die ondersteunen bij het starten en/of verbeteren van een schoolfruitbeleid en inspiratie van andere scholen.

<afbeelding tonen>

Heeft u de website over schoolfruitbeleid bekeken?

- ☐ Ja
- ☐ Nee nog niet, maar dat ga ik nog wel doen
- ☐ Nee

<alleen als Q24A:=ja, dit heb ik bekeken>

Q24B

Hoe waardeert u de website over schoolfruitbeleid?

U kunt een cijfer van 1 (heel slecht) tot 10 (heel goed) geven.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

<alleen als Q24A:=nee (2, 3)>

Q24C

Om welke reden(en) heeft u de website over schoolfruitbeleid (nog) niet bekeken?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Onze school heeft al een schoolfruitbeleid
- ☐ Onze school is niet bezig met een schoolfruitbeleid
- ☐ Onze school vindt een schoolfruitbeleid niet nodig
- ☐ Geen tijd gehad of vergeten
- ☐ Ik wist niet dat er een website was
- ☐ We worden liever op een andere manier geïnformeerd, bijvoorbeeld door een gezonde school adviseur
- ☐ Anders, namelijk <open invulveld>

<alleen als Q24A:=ja, dit heb ik bekeken>

Q24D Hoe waardeert u onderstaande onderdelen van de website over schoolfruitbeleid (wijkiezengroentefruit.nu)?

U kunt een cijfer van 1 (heel slecht) tot 10 (heel goed) geven. Heeft u dit onderdeel niet bekeken, vul dan "niet bekeken" in.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	niet bekeken	niet bekend mee
Het stappenplan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Inspiratieverhalen/video's	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Voorbeeldteksten o.a. voor het informeren van ouders.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Posters en banners	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Argumentenkaarten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brochure en presentaties	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Enquêtes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q24E

Ruimte voor toelichting.

<open invulveld>

geen toelichting

<alleen onderdelen weergeven als een oordeel is gegeven bij Q24D >

Q24F

Van welke onderdelen of downloads die beschikbaar worden gesteld op de wijkiezengroentefruit.nu is er op uw school gebruik gemaakt?

	Geen gebruik van gemaakt	Een enkele keer gebruikt	Is regelmatig gebruikt	Weet ik niet
Het stappenplan	☐	☐	☐	☐
Inspiratievideo's	☐	☐	☐	☐
Voorbeeldteksten o.a. voor het informeren van ouders.	☐	☐	☐	☐
Posters en banners	☐	☐	☐	☐
Argumentenkaarten	☐	☐	☐	☐
Brochure en presentaties	☐	☐	☐	☐
Enquêtes	☐	☐	☐	☐

Q25

Welke van onderstaande middelen van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma hebben bijgedragen aan het opzetten of verbeteren van het schoolfruitbeleid op uw school?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ De website (www.wijkiezengroentefruit.nu)
  - ☐ De argumentenkaarten (uit het startpakket of van de website)
  - ☐ De brochure 'In 4 stappen naar een succesvol groente- en fruitbeleid!'
  - ☐ Een Gezonde School Adviseur
  - ☐ Een JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) regisseur
  - ☐ Iets anders, namelijk <open invulveld>
  - ☐ Wij hebben geen schoolfruitbeleid/geen vaste groente- en fruitdagen
  - ☐ Wij hebben geen gebruik gemaakt van deze materialen
  - ☐ Geen van bovenstaande middelen hebben een bijdrage geleverd
-

Q26A

In het startpakket zat de brochure 'In 4 stappen naar een succesvol groente- en fruitbeleid!'. Heeft u deze brochure gebruikt?

- ☐ Ja
  - ☐ Nee nog niet, maar dat ga ik nog wel doen
  - ☐ Nee
  - ☐ Ik heb de brochure niet ontvangen
-

<alleen als Q26A:=Ja >

Q26B

Hoe waardeert u de brochure 'In 4 stappen naar een succesvol groente- en fruitbeleid!'?

U kunt een cijfer van 1 (heel slecht) tot 10 (heel goed) geven.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	weet niet
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
-

<alleen als Q26A:=Ja >

Q26C

Kunt u dit toelichten?

<open invulveld>

geen toelichting

Aandacht eten groente en fruit en beleid

Q27

Op welke wijze besteedt uw school aandacht aan het eten van groente en fruit naast dat dit wordt uitgedeeld in de klas?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Het bekijken van de website in de klas
  - ☐ Organisatie van een themaweek of dagen rondom het project schoolfruit/gezonde voeding
  - ☐ Het bijhouden van een groentetuin/moestuin op school
  - ☐ Het geven van Smaaklessen
  - ☐ Het geven van Smaakmissies
  - ☐ Het geven van andere lessen rondom gezonde voeding/het eten van groente en fruit
  - ☐ Het stimuleren van gezonde traktaties
  - ☐ Het geven van kooklessen
  - ☐ Het geven van workshops rondom gezonde voeding/groente en fruit/voedselbereiding
  - ☐ Anders, namelijk... <open invulveld>
  - ☐ Geen van bovenstaande
-

Q28

Had uw school voorafgaand aan het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma al een beleid voor het eten van groente en fruit of gezonde voeding op school?

Onder beleid verstaan we vastgelegde afspraken over het meenemen van groente en fruit naar school. Onder stimuleren verstaan we het communiceren over groente en fruit meenemen, zonder afspraken vast te leggen of verplichtingen.

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Ja, we hadden al vaste fruit-/groentedagen op school, namelijk (aantal dagen per week invullen) <open invulveld>
  - ☐ Ja, we hadden al een beleid ten aanzien van gezonde voeding (zoals geen koek en snoep mee naar school, drinkwater, gezonde traktaties)
  - ☐ Ja, we deden al mee aan een ander programma op het gebied van gezonde voeding, namelijk <open invulveld>
  - ☐ Ja, anders, namelijk... <open invulveld>
  - ☐ Nee, we hadden geen beleid ten aanzien van het eten van groente en fruit op school
  - ☐ Nee, we hadden geen beleid maar we stimuleerden al wel om fruit/groente mee te nemen (niet verplicht), namelijk (aantal dagen per week invullen) <open invulveld>
-

Q29

Heeft u het idee dat er door het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma door de kinderen vaker groente en fruit meegenomen wordt naar school, buiten de fruitdagen om?

- ☐ Ja, dit vindt regelmatig plaats
  - ☐ Ja, dit vindt soms plaats
  - ☐ Nee, vrijwel niet
  - ☐ Weet niet
-

Vaste groente- en fruitdagen

Q30A

Blijven er in de weken tot de zomervakantie en na de zomervakantie bij u op school vaste groente- en fruitdagen na de laatste levering (half april)?

- ☐ Ja, wij hadden al vaste groente en fruitdagen op school en blijven dit voortzetten
- ☐ Ja, we hebben vaste groente- en fruitdagen ingesteld
- ☐ Ja, we stimuleren al om fruit/groente mee te nemen (niet verplicht)
- ☐ Nee, we hebben geen vaste groente- en fruitdagen

<alleen als Q30A: ja (1 en 2),

Q30B

Hoeveel vaste groente- en fruitdagen heeft u ingesteld?

- ☐ Minder dan 3 dagen per week
- ☐ 3 dagen of meer per week
- ☐ Anders, namelijk

<alleen als Q30A: ja (1 en 2),

Q30C

Op welke wijze wordt het fruit en de groente beschikbaar gesteld op school na de laatste levering?

- ☐ Door ouders fruit/groente mee te laten geven
- ☐ Door samenwerking met een leverancier (betaald)
- ☐ Doordat fruit/groente beschikbaar gesteld wordt vanuit de lokale overheid
- ☐ Op een andere manier, namelijk... <open invulveld>
- ☐ Weet ik niet

<alleen als Q30A: Nee, we hebben geen vaste groente- en fruitdagen

Q30D

Waarom zijn er bij u op school geen vaste groente- en fruitdagen?

Meerdere antwoorden mogelijk

- ☐ Gezonde voeding tijdens de pauze is geen taak van de school
  - ☐ Andere prioriteiten
  - ☐ Weerstand team
  - ☐ Weerstand ouders
  - ☐ Onvoldoende beschikbare financiële middelen bij de school
  - ☐ Onvoldoende beschikbare financiële middelen bij de ouders
  - ☐ Bij ons is het eten van groente en fruit al de norm, afspraken zijn niet nodig
  - ☐ Wij willen het eten van groente en fruit stimuleren, maar niet verplichten
  - ☐ Anders, namelijk... <open invulveld>
  - ☐ Weet ik niet
-

Bijlage 3 Gespreksleidraad interview professionals

Interview Guide - gebruiker toolkit: Evaluatie toolkit groente- en fruitbeleid op school

Vragen

1. Kunt u allereerst iets vertellen over uw functie en op welke manier u met basisscholen samenwerkt?
  - a) Eventueel als doorvraag: met wel type basisscholen (in welk soort wijken, bijv. achterstandswijken etc.) heeft u voornamelijk contact?

Feitelijke inzet en gebruik toolkit

2. Kunt u vertellen hoe u met de toolkit in aanraking bent gekomen?
3. Wat waren voor u redenen om de toolkit te gebruiken?
4. Hoe vaak maakt u gebruik van de toolkit?
  - a) Eventueel als doorvraag: Als u gebruik maakte van de toolkit, hoe lang bent u dan per keer bezig?
5. Welke onderdelen van de toolkit gebruikt u? En op welke manier?
  - a) Doorvraag: als men aangeeft fysieke materialen te ontvangen, dan doorvragen of deze van de website gedownload zijn of dat zij die via JOGG fysiek ontvangen hebben

Ervaring en (prestatie) verwachtingen

6. Hoe ervaart u over het algemeen het gebruik van de toolkit? Kunt u dit toelichten?
7. Wat zijn vanuit uw ervaring goede punten van de toolkit?
8. Wat zijn vanuit uw ervaring minder goede punten van de toolkit ofwel wat kan er beter?
9. Missen er nog onderdelen in de toolkit?
10. Wat verwacht u te bereiken met het inzetten van de toolkit?
  - o *Alternatief: Welk doel streeft u/ uw organisatie na met het inzetten van de toolkit?*

Inspanningsverwachting en functionaliteit → Gebruikersplezier

Kunt u voor de volgende vragen een cijfer geven tussen 1-10 waarbij 1 "helemaal niet" en 10 "helemaal wel" is.

11. In hoeverre vindt u dat de toolkit:

	<i>Helemaal niet</i>					<i>Helemaal wel</i>				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Uw interesse wekt?										
Aansluit bij u als gebruiker?										
Gebruiksvriendelijk is?										
U navigeert?										
Duidelijk is?										
Interactief is?										

Faciliteren van voorwaarden rondom esthetiek en informatiekwaliteit → Aantrekkelijkheid en informatiekwaliteit

Kunt u voor de volgende vragen een cijfer geven tussen 1-10 waarbij 1 "helemaal niet goed" en 10 "heel erg goed" is.

12. Wat vindt u van:

	<i>Helemaal niet goed</i>					<i>Heel erg goed</i>				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
De kwaliteit van de informatie in de toolkit?										
De hoeveelheid aan informatie in de toolkit?										
De aantrekkelijkheid van de vormgeving van de website?										
De aantrekkelijkheid van de vormgeving van de materialen op de website?										

13. Bij bovenstaande vragen heeft u de bij de volgende onderwerpen [*benoemen onderwerpen*] een score van ≤5 gegeven.

- Kunt u toelichten waarom deze aspecten relatief laag scoren?
- Hoe kunnen deze aspecten verbeterd worden (*let goed op dat alle aspecten/onderwerpen besproken worden of vraag door*)?

14. Bij bovenstaande vragen heeft u de bij de volgende onderwerpen [*benoemen onderwerpen*] een score van 6-7 gegeven (geen onvoldoende, maar ook niet optimaal).
- a) Hoe zouden deze aspecten verbeterd kunnen worden (*let goed op dat alle aspecten/onderwerpen besproken worden of vraag door*)?
15. Hoe kan volgens u de vindbaarheid van de toolkit verder gestimuleerd worden? Daarmee bedoelen we dat andere mensen ook op de hoogte raken van de toolkit.
16. Hoe kan volgens u het gebruik van de toolkit verder gestimuleerd worden, zodat:
- a) Nieuwe mensen de toolkit gaan gebruiken?
  - b) Bestaande gebruikers de toolkit vaker of meer gaan gebruiken?
17. Hoe kan volgens u de toolkit nog beter aansluiten bij andere initiatieven die gezonde voeding op school stimuleren? Zoals bijv. De Gezonde School, het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma, de Gezonde basisschool van de toekomst en Jong Leren Eten?

Gedragsintentie

18. Bent u van plan om de toolkit te blijven gebruiken? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
19. Denkt u dat basisscholen de toolkit zullen gebruiken om hen te ondersteunen richting een 5-dagen groente- en fruitbeleid beleid? Waarom wel/niet?
20. Raadt u uw collega's het gebruik van de toolkit aan? Waarom wel/niet?

Sociale en maatschappelijke invloed en implementatie 5 dagen groente- en fruitbeleid

21. Maken uw collega's (direct of uit het veld) gebruik van de toolkit?
- Indien JA →
- a) Kunt u een schatting geven (in % of in veel vs. enkeling) hoeveel collega's gebruik maken van de toolkit?
    - i. Bij wat voor soort organisatie(s) zijn deze collega's o.a. werkzaam?
  - b) Heeft u een idee van welke onderdelen in de toolkit maken zij voornamelijk gebruik maken?
    - i. Zo ja, van welke onderdelen maken zij gebruik? En waarom?
- Indien NEE → denkt u dat collega's een open houding hebben ten aanzien van het gebruik van een toolkit zoals deze? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?

We zoomen nu even uit, wat minder focus nu op de toolkit zelf, maar even breder over een 5-dagen-groente- en fruitbeleid bij het 10- uurtje (de ochtendpauze) op school.

22. Wat kan scholen helpen om richting een 5-dagen-groente-en-fruitbeleid te gaan (bijv. factoren, ontwikkelingen of praktische aspecten die dit faciliteren/ stimuleren)?

23. Welke bezwaren of uitdagingen om een 5-dagen-groente-en-fruitbeleid te implementeren komt u in de praktijk (bij scholen) tegen?
24. Wat kan helpen om de acceptatie van een 5-dagen-groente-fruitbeleid te stimuleren? En er dus voor te zorgen dat scholen enthousiast worden over een 5-dagen-groente-fruitbeleid (bepaalde aanpak, strategie, beleid om bezwaren te ondervangen)?
25. Wat kan helpen om ervoor te zorgen dat het inzetten van een 5-dagen-groente-fruitbeleid wordt gestimuleerd? Dus om dit daadwerkelijk door te voeren op school en vast te houden? (aanpak, strategie, beleid.)
26. Hoe kunnen we met elkaar een beweging creëren om een 5-dagen-groente-en-fruitbeleid op alle NL basisscholen voor elkaar te krijgen?

Afsluiting

Dat waren onze vragen.

27. Heeft u nog toevoegingen/ aanvullingen op het gesprek? Of vragen voor ons?

Hartelijk dank voor het gesprek en uw tijd. De uitwerking van het interview zal naar u worden opgestuurd ter controle, en mogelijk heeft u nog aanvullingen. Daarna worden de resultaten van de interviews geanalyseerd en opgenomen in een rapportage. De resultaten zullen anoniem in het rapport worden verwerkt. Wel zouden we het fijn vinden om uw naam te noemen als een van de deelnemers. Is dat akkoord voor u?

Toestemmingsverklaring voor interview 'Evaluatie toolkit groenten en fruit beleid op school'.

Voor het onderzoeksproject 'Evaluatie toolkit groenten en fruit beleid op school' houden wij een aantal interviews met verschillende professionals binnen het werkveld. Het doel van dit interview is om inzicht te krijgen de gebruikservaringen van professionals met de toolkit (website: <https://www.wijkiezengroenteenfruit.nu/>), en hoe het gebruik en de toepassing ervan geoptimaliseerd kan worden.

We registreren uw naam, e-mailadres en telefoonnummer. Deze hebben we nodig om contact met u op te nemen voor het plannen van een afspraak en het houden van het interview. Deze persoonsgegevens zijn alleen inzichtelijk voor de betrokken onderzoekers en worden na afronding van het onderzoek verwijderd. We zouden het gesprek graag opnemen, zodat we de opname nog eens terug kunnen luisteren voor de uitwerking van het interview. Deze opnames worden alleen beluisterd door de onderzoekers, en niet gedeeld met anderen. Bij een klacht over de behandeling van persoonsgegevens, kunt u deze indienen bij WUR via privacy@wur.nl of bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Meer informatie kunt u vinden op www.autoriteitpersoonsgegevens.nl. Heeft u vragen, dan kunt u terecht bij de Functionaris Gegevensbescherming van WUR via functionarisgegevensbescherming@wur.nl. Meer informatie over de verwerking van persoonsgegevens kunt u vinden op www.wur.nl/privacy.

Toestemmingsverklaring*

- Ik ben voldoende geïnformeerd over het interview.
- Ik weet dat de onderzoeksgegevens anoniem verwerkt worden voor het doel van het onderzoek.
- Ik weet dat mijn antwoorden verzameld worden voor data-analyse, en alleen met de betrokken onderzoekers gedeeld worden.
- Ik weet dat de geanonimiseerde onderzoeksgegevens - volgens de wettelijke bewaartermijn - tot 10 jaar na dit onderzoek bewaard worden.
- Ik weet dat meedoen vrijwillig is, en dat ik altijd kan stoppen zonder opgaaf van reden.

Kruis aan waarvoor u toestemming wilt geven:

- ☐ Ik geef toestemming voor het verwerken van de antwoorden voor ons onderzoek.
- ☐ Ik geef toestemming voor een geluidsopname van het interview.

Naam: .....

Email-adres: .....

Telefoonnummer: .....

Handtekening: .....

Datum: .....

*Met het geven van uw toestemming verklaart u uw persoonsgegevens vrijwillig te hebben verstrekt. De door u verstrekte persoonsgegevens zullen uitsluitend voor het doel worden gebruikt waarvoor u deze heeft verstrekt.

Interview Guide – non-gebruiker toolkit: Evaluatie toolkit groente- en fruitbeleid op school

Vragen

1. Kunt u allereerst iets vertellen over uw functie en op welke manier u met basisscholen samenwerkt?
  - a) Eventueel als doorvraag: met wel type basisscholen (in welk soort wijken, bijv. achterstandswijken etc.) heeft u voornamelijk contact?

Feitelijke inzet en prestatie verwachting toolkit

2. Heeft u eerder iets van de toolkit vernomen/gehoord?
 Indien JA → via welke weg? → DOOR NAAR VRAAG 3.
 Indien NEE → DOOR NAAR VRAAG 5.
3. Heeft u al gebruik gemaakt van de toolkit?
 Indien JA → via welke weg? → DOOR NAAR VRAAG 6.
 Indien NEE → DOOR NAAR VRAAG 4.
4. Wat is de reden dat u (nog) geen gebruik heeft gemaakt van de toolkit?
  - a) welke redenen?
 DOOR NAAR VRAAG 6.
5. Hoe denkt u dat dit komt?
 DOOR NAAR VRAAG 6.

Inspanningsverwachting en functionaliteit → gebruikersplezier

6. Wat zijn volgens u belangrijke aspecten om een toolkit zoals deze aan te laten sluiten bij gebruikers, zoals u (mogelijk in de toekomst)?

Kunt u voor de volgende vragen een cijfer geven tussen 1-10 waarbij 1 "helemaal niet" en 10 "helemaal wel" is.

7. In hoeverre vindt u het belangrijk dat de toolkit:

	<i>Helemaal niet</i>					<i>Helemaal wel</i>				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Uw interesse wekt?										
Aansluit bij u als gebruiker?										

Gebruiksvriendelijk is?										
U navigeert?										
Duidelijk is?										
Interactief is?										
Een aantrekkelijk vormgeving heeft?										
Kwalitatief goede informatie bevat?										
Informatie en tips bevatten die direct toepasbaar zijn										
Concrete materialen bevat die je kunt downloaden voor gebruik?										

8. Bij bovenstaande vraag heeft u de bij de volgende onderwerpen [*benoemen onderwerpen*] een score van ≤ 5 gegeven.

- Kunt u toelichten waarom deze aspecten relatief laag scoren?
- Wat zijn volgens u hierbij belangrijke aspecten om op te letten (*let goed op dat alle aspecten/onderwerpen besproken worden of vraag door*)?

9. Bij bovenstaande vraag heeft u de bij de volgende onderwerpen [*benoemen onderwerpen*] een score van 6-7 gegeven. (geen onvoldoende, maar ook niet optimaal).

- Wat zijn volgens u hierbij belangrijke aspecten om op te letten (*let goed op dat alle aspecten/onderwerpen besproken worden of vraag door*)?

10. Denkt u dat het gebruik van een toolkit zoals deze veel tijd kost? Zo ja, hoeveel tijd denkt u en waarom verwacht u dat het veel tijd kost? Evt. wat vindt u acceptabel?

Faciliteren van voorwaarden rondom esthetiek en informatie kwaliteit → aantrekkelijkheid en informatie kwaliteit

11. Hoe kan volgens u de vindbaarheid van de toolkit verder gestimuleerd worden? Daarmee bedoelen we dus dat andere mensen ook op de hoogte raken van de toolkit.

12. Heeft u nog tips om de toolkit voor professionals die er ook nog geen gebruik van maken te stimuleren?
Indien JA → welke?

13. Hoe kan volgens u de toolkit nog beter aansluiten bij andere initiatieven die gezonde voeding op school stimuleren? Zoals bijv. De Gezonde School, het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma, de Gezonde basisschool van de toekomst en Jong Leren Eten?

Gedragssintentie

VRAAG 14 ALLEEN VOOR NON-GEBRUIKER DIE NIET EERDER VAN TOOLKIT HEEFT GEHOORD

14. Denkt u dat u deze toolkit wel eens zou uitproberen?

Indien JA → waarom wel?

Indien NEE → waarom niet?

15. Maakt u gebruik van andere ondersteunende materialen of documentatie in uw werkzaamheden?

Indien JA → welke? En wat maakt deze goed / behulpzaam?

Sociale en maatschappelijke invloed en implementatie 5 dagen groente- en fruitbeleid

16. Maken uw collega's (direct of uit het veld) gebruik van de toolkit?

Indien JA →

a) Kunt u een schatting geven (in % of in veel vs. enkeling) hoeveel collega's gebruik maken van de toolkit?

i. Bij wat voor soort organisatie(s) zijn deze collega's o.a. werkzaam?

b) Heeft u een idee van welke onderdelen in de toolkit maken zij voornamelijk gebruik maken?

i. Zo ja, van welke onderdelen maken zij gebruik? En waarom?

Indien NEE → denkt u dat collega's een open houding hebben ten aanzien van het gebruik van een toolkit zoals deze? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?

We zoomen nu even uit, wat minder focus nu op de toolkit zelf, maar even breder over een 5-dagen-groente- en fruitbeleid bij het 10- uurtje (de ochtendpauze) op school.

17. Wat kan scholen helpen om richting een 5-dagen-groente-en-fruitbeleid te gaan (bijv. factoren, ontwikkelingen of praktische aspecten die dit faciliteren/ stimuleren)?

18. Welke bezwaren of uitdagingen om een 5-dagen-groente-fruitbeleid te implementeren komt u in de praktijk tegen?

19. Wat kan helpen om de acceptatie van een 5-dagen-groente-fruitbeleid te stimuleren? En er dus voor te zorgen dat scholen enthousiast worden over een 5-dagen-groente-fruitbeleid (bepaalde aanpak, strategie, beleid etc. zijn om bezwaren te ondervangen)?

20. Wat kan helpen om ervoor te zorgen dat het inzetten van een 5-dagen-groente-fruitbeleid wordt gestimuleerd? Dus om het daadwerkelijk door te voeren op school en vast te houden (aanpak, strategie, beleid)?

21. Hoe kunnen we met elkaar een beweging creëren om een 5-dagen-groente-fruitbeleid op alle NL basisscholen voor elkaar te krijgen?

Afsluiting

Dat waren onze vragen.

22. Heeft u nog toevoegingen/ aanvullingen op het gesprek? Of vragen voor ons?

Hartelijk dank voor het gesprek en uw tijd. De uitwerking van het interview zal naar u worden opgestuurd ter controle, en mogelijk heeft u nog aanvullingen. Daarna worden de resultaten van de interviews geanalyseerd en opgenomen in een rapportage. De resultaten zullen anoniem in het rapport worden verwerkt. Wel zouden we het fijn vinden om uw naam te noemen als een van de deelnemers. Is dat akkoord voor u?

Toestemmingsverklaring voor interview 'Evaluatie toolkit groenten en fruit beleid op school'.

Voor het onderzoeksproject 'Evaluatie toolkit groenten en fruit beleid op school' houden wij een aantal interviews met verschillende professionals binnen het werkveld. Het doel van dit interview is om inzicht te krijgen de gebruikservaringen van professionals met de toolkit (website: <https://www.wijkiezengroenteenfruit.nu/>), en hoe het gebruik en de toepassing ervan geoptimaliseerd kan worden.

We registreren uw naam, e-mailadres en telefoonnummer. Deze hebben we nodig om contact met u op te nemen voor het plannen van een afspraak en het houden van het interview. Deze persoonsgegevens zijn alleen inzichtelijk voor de betrokken onderzoekers en worden na afronding van het onderzoek verwijderd. We zouden het gesprek graag opnemen, zodat we de opname nog eens terug kunnen luisteren voor de uitwerking van het interview. Deze opnames worden alleen beluisterd door de onderzoekers, en niet gedeeld met anderen. Bij een klacht over de behandeling van persoonsgegevens, kunt u deze indienen bij WUR via privacy@wur.nl of bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Meer informatie kunt u vinden op www.autoriteitpersoonsgegevens.nl. Heeft u vragen, dan kunt u terecht bij de Functionaris Gegevensbescherming van WUR via functionarisgegevensbescherming@wur.nl. Meer informatie over de verwerking van persoonsgegevens kunt u vinden op www.wur.nl/privacy.

Toestemmingsverklaring*

- Ik ben voldoende geïnformeerd over het interview.
- Ik weet dat de onderzoeksgegevens anoniem verwerkt worden voor het doel van het onderzoek.
- Ik weet dat mijn antwoorden verzameld worden voor data-analyse, en alleen met de betrokken onderzoekers gedeeld worden.
- Ik weet dat de geanonimiseerde onderzoeksgegevens - volgens de wettelijke bewaartermijn - tot 10 jaar na dit onderzoek bewaard worden.
- Ik weet dat meedoen vrijwillig is, en dat ik altijd kan stoppen zonder opgaaf van reden.

Kruis aan waarvoor u toestemming wilt geven:

- ☐ Ik geef toestemming voor het verwerken van de antwoorden voor ons onderzoek.
- ☐ Ik geef toestemming voor een geluidsopname van het interview.

Naam: .....

Email-adres: .....

Telefoonnummer: .....

Handtekening: .....

Datum: .....

*Met het geven van uw toestemming verklaart u uw persoonsgegevens vrijwillig te hebben verstrekt. De door u verstrekte persoonsgegevens zullen uitsluitend voor het doel worden gebruikt waarvoor u deze heeft verstrekt.

Bijlage 4 Vragen DUO-onderzoek

Vragen over beleid Omnibusonderzoek november 2022

1. Zijn er op uw school gedurende het gehele schooljaar één of meerdere vaste fruit- en groentedagen? Dit zijn dagen waarop met ouders/verzorgers is afgesproken dat zij fruit of groente meegeven aan hun kinderen of dagen waarvoor fruit en groente geleverd wordt door een leverancier middels een abonnement.
  - Ja, wij hebben gedurende het gehele schooljaar (40 weken) één of meerdere vaste fruit- en groentedagen.
  - Nee, we hebben alleen vaste fruit- en groentedagen gedurende de looptijd van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma (gratis fruit- en groente op 3 dagen gedurende 20 weken van begin september tot begin februari).
  - Nee, wij hebben geen vaste fruit- en groente dagen.
2. (indien 1: ja): Hoeveel vaste fruit- en groentedagen zijn er op uw school per week?
  - 1
  - 2
  - 3
  - 4
  - 5
  - Anders, namelijk:
3. (Indien 1:ja): Hoe wordt het fruit en/of de groente beschikbaar gesteld?
  - Ouders geven fruit of groente mee.
  - De school ontvangt groente en fruit vanuit een (lokale) leverancier.
  - Anders, namelijk .....
4. Indien (3: de school ontvangt groente en fruit via een (Lokale) leverancier.) Hoe wordt de groente en het fruit gefinancierd?
  - Via de ouders/verzorgers
  - Via de school zelf. Hiervoor is geld ingezameld.
  - Via de school zelf. Hiervoor is geld gereserveerd.
  - Via de gemeente
  - Anders, nl.....
5. Indien (1: nee)

Wat zijn de reden dat er bij u op school geen vaste fruit- en groentedagen zijn? *Meerdere antwoorden mogelijk*

- De leerlingen nemen uit zichzelf meerdere dagen in de week fruit en groente mee.
- Het is een verantwoordelijkheid van de ouders/verzorgers en niet van de school.
- Andere thema's (dan gezond eten) hebben een hogere prioriteit.
- Wij verwachten veel weerstand van de ouders.
- Er is weerstand vanuit het team.
- We verwachten dat niet alle ouders/verzorgers dit kunnen betalen.
- Het instellen van vaste fruit- en groentedagen is nog nooit ter sprake gekomen.
- Anders namelijk: .....

6. Indien (1: nee)

Hoe waarschijnlijk is het dat er bij u op school tenminste drie vaste fruit – en groentedagen per week geïntroduceerd worden gedurende schooljaar 2022-2023?

(NB. Dit gaat om vaste groente- en fruitdagen buiten het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma.)

- Zeer waarschijnlijk
- Waarschijnlijk
- Misschien
- Waarschijnlijk niet
- Zeer waarschijnlijk niet
- Weet niet

7. Doet uw school mee met het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma 2022-2023 (gratis fruit- en groente op 3 dagen gedurende 20 weken van medio november tot en met medio april)?

- Ja, dit schooljaar en ook eerdere schooljaren (wel eens).
- Ja, dit schooljaar voor het eerst.
- Nee, dit schooljaar niet, maar we hebben eerdere schooljaren wel eens deelgenomen.
- Nee, nog nooit.

8. Alle scholen (zowel scholen die meedoen aan EU-Schoolfruit als scholen die niet deelnemen) kunnen voor het introduceren van vaste groente- en fruitdagen gebruik maken van de site: www.wijkiezensgroenteenfruit.nu. Op de site staat een stappenplan en handige documenten.

Bent u bekend met deze site?

- Ja, ik ken de site en ik heb hier ook gebruik van gemaakt.
- Ja, ik ken de site maar ik heb er (nog) geen gebruik van gemaakt.
- Ja, ik heb er wel eens van gehoord maar (nog) geen gebruik van gemaakt.
- Nee, ik ken de site niet.

9. (Indien 8 is 1.) Hoe waardeert u de site?

- Een cijfer laten geven met een veld voor een toelichting.

10. (Indien 8 is 1.) Heeft de site bijgedragen aan het realiseren van vaste groente- en fruitdagen op school?

- Ja, zeker
- Ja, enig sinds
- Nee, toelichting.

11. (Indien 8 is 1.) Via welke kanalen kan de website www.wijkiezensgroenteenfruit.nu bij meer scholen onder de aandacht gebracht worden?

(meerdere opties)

- Via vakbladen, namelijk .....
- Via websites, namelijk .....
- Via social media kanalen, namelijk .....
- Via bijeenkomsten, namelijk ...

- Via organisaties, namelijk .....
- Anders, namelijk .....

12. Welke aanpak kan uw school helpen om afspraken te maken over vaste groente- en fruitdagen. Kies de 2 beste opties.

- Verplichting vanuit overheid – overheid maakt nationale regel (beleid) voor vijf vaste groente en fruitdagen.
- Ondersteuning vanuit professional. (JOGG/GGD/Gezonde school adviseur)
- Een website met stappenplan met concrete voorbeeldmaterialen.
- Het EU- Schoolfruit- en groenteprogramma als opstap gebruiken.
- Financiële ondersteuning (vanuit gemeente, overheid).
- Anders, nl....

13. Op welke van de volgende onderdelen heeft de school beleid als het gaat om de gezonde voeding van leerlingen? *Meerdere antwoorden mogelijk*

- Water drinken door leerlingen
- Gezond trakteren door leerlingen
- Gezond trakteren door leerkrachten
- Gezonde lunch voor leerlingen
- Gezonde voeding bij dagjes weg
- Andere manier voor een gezonde eetstijl van leerlingen, namelijk:

Bijlage 5 Vragenlijst leerkrachten

Vragenlijst leerkrachten

Logo WUR op de pagina's

Welkom bij deze vragenlijst vanuit Wageningen University & Research over vaste groente- en fruitdagen op de basisschool. Met vaste groente- en fruitdagen bedoelen wij die schooldagen waarop het de regel is dat kinderen tijdens de ochtendpauze op school groente en fruit eten. Wij willen graag weten hoe u – als leerkracht - hierover denkt. Het invullen van de vragenlijst kan anoniem (zonder naam) en duurt 5 minuten. Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat om uw mening. Onder de deelnemers worden drie cadeaubonnen van 10 euro verloot. Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

[Volgende pagina]

Zoals aangegeven kan de vragenlijst anoniem (zonder naam) worden ingevuld. De verzamelde gegevens zullen niet met derden worden gedeeld en worden niet gebruikt voor andere doeleinden.

Ik doe mee aan deze vragenlijst en geef toestemming voor het gebruik van mijn antwoorden:

- ☐ JA
- ☐ NEE

[Volgende pagina]

1. Hoeveel vaste groente- en fruitdagen heeft uw school normaalgesproken? Het gaat om het aantal vaste groente- en fruitdagen buiten EU-Schoolfruit om (dus het standaard-beleid)
  - ☐ Nul dagen
  - ☐ 1 dag per week
  - ☐ 2 dagen per week
  - ☐ 3 dagen per week
  - ☐ 4 dagen per week
  - ☐ 5 dagen per week
2. Doet uw school dit jaar mee met EU-schoolfruit?
  - ☐ Ja
  - ☐ Nee
  - ☐ Weet ik niet
3. Hieronder staan een aantal stellingen. Ongeacht de huidige situatie op uw school, vragen wij u bij sommige stellingen om na te denken over de situatie van vinf vaste groente- en fruitdagen (dus alle schooldagen). Wilt u per stelling aangeven in hoeverre u het hiermee (on)eens bent?

{STELLINGEN RANDOM AANBIEDEN}	Helemaal oneens		Neutraal		Helemaal eens
Het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen heeft voordelen voor de gezondheid en gelijkheid tussen kinderen. (K)	1	2	3	4	5
Ik ben bereid om tijd en energie te investeren in het stimuleren van gezonde voeding bij mijn leerlingen. (CD)	1	2	3	4	5

Ik vind het een goed idee om vijf vaste groente- en fruitdagen in te voeren op alle Nederlandse basisscholen. (CD)	1	2	3	4	5
Ik verwacht dat het invoeren en handhaven van vijf vaste groente- en fruitdagen voor mij als leerkracht goed uitvoerbaar is. (AB)	1	2	3	4	5
Ik verwacht dat mijn collega's enthousiast zijn over vijf vaste groente- en fruitdagen. (AB)	1	2	3	4	5
Ik wil weten welke effecten het instellen van vijf vaste groente- en fruitdagen heeft op de kinderen in mijn klas. (RM)	1	2	3	4	5

Indien vraag 1 = 0, 1, 2, 3 of 4 --> dan vraag 4 + vraag 5
(geen 5 -dagen)

4. Ik zou het fijn vinden als mijn school de stap maakt naar vijf vaste G&F dagen.

1= Helemaal oneens

5 = helemaal eens

5. Wat heeft uw school nodig om de stap naar 5 vaste groente- en fruitdagen te maken?

(Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Hulp van externe adviseurs (GGD, GezondeSchool, JOGG etc.)
- ☐ Praktische hulp (mankracht)
- ☐ Praktisch stappenplan met concrete voorbeeldmaterialen (zoals informatie voor ouders, argumentenkaarten, tips voor handhaving)
- ☐ Financiële ondersteuning
- ☐ Nationale regel (verplichting) vanuit de overheid
- ☐ EU-Schoolfruit als opstap (20 weken lang 3 dagen gratis groente en fruit op school geleverd)
- ☐ Anders, namelijk: ....

Vraag 6 voor iedereen

6. Bent u bekend met de website: www.wijkiezengroenteenfruit.nu?

- ☐ Ja, ik ken de site en ik heb hier ook gebruik van gemaakt.
- ☐ Ja, ik ken de site maar ik heb er (nog) geen gebruik van gemaakt.
- ☐ Ja, ik heb er wel eens van gehoord maar (nog) geen gebruik van gemaakt.
- ☐ Nee, ik ken de site niet.

Dit is het einde van de vragenlijst. Hartelijk dank voor uw medewerking.

[Volgende pagina]

Wilt u in aanmerking komen voor de cadeaubonnen die verloot worden, dan kunt u hier uw emailadres invullen. Deze wordt niet gebruikt voor andere doeleinden. Meer informatie over de verwerking van persoonsgegevens bij Wageningen University & Research, kunt u vinden op: www.wur.nl/privacy.

Email: ..... (enige optionele vraag)

Bijlage 6 Vragenlijst ouders

Vragenlijst ouders

Logo WUR op de pagina's

Welkom bij deze vragenlijst vanuit Wageningen University & Research over vaste groente- en fruitdagen op de basisschool. Met vaste groente- en fruitdagen bedoelen wij die schooldagen waarop het de regel is dat kinderen tijdens de ochtendpauze op school groente en fruit eten. Wij willen graag weten hoe u – als ouder – hierover denkt. Het invullen van de vragenlijst kan anoniem (zonder naam) en duurt 5 minuten. Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat om uw mening. Onder de deelnemers worden drie cadeaubonnen van 10 euro verloot. Alvast hartelijk dank voor uw medewerking.

[Volgende pagina]

Zoals aangegeven kan de vragenlijst anoniem (zonder naam) worden ingevuld. De verzamelde gegevens zullen niet met derden worden gedeeld en worden niet gebruikt voor andere doeleinden.

Ik doe mee aan deze vragenlijst en geef toestemming voor het gebruik van mijn antwoorden:

- ☐ JA
☐ NEE

[Volgende pagina]

1. Hoeveel vaste groente- en fruitdagen heeft de school van uw kind normaalgesproken? Het gaat om het aantal vaste groente- en fruitdagen buiten EU-Schoolfruit om (dus het standaard-beleid)
  - ☐ Nul dagen
  - ☐ 1 dag per week
  - ☐ 2 dagen per week
  - ☐ 3 dagen per week
  - ☐ 4 dagen per week
  - ☐ 5 dagen per week
2. Doet de school van uw kind dit jaar mee met EU-schoolfruit?
  - ☐ Ja
  - ☐ Nee
  - ☐ Weet ik niet
3. Hieronder staan een aantal stellingen. Ongeacht de huidige situatie op de school van uw kind, vragen wij u bij sommige stellingen om na te denken over de situatie van vijf vaste groente- en fruitdagen (dus alle schooldagen). Wilt u per stelling aangeven in hoeverre u het hiermee (on)eens bent?

{STELLINGEN RANDOM AANBIEDEN}	Helemaal oneens		Neutraal		Helemaal eens
Het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen heeft voordelen voor de gezondheid en gelijkheid tussen kinderen. (K)	1	2	3	4	5
Ik ben bereid om ervoor te zorgen dat mijn kind elke dag groente en/of fruit mee naar school krijgt. (CD)	1	2	3	4	5

Ik vind het een goed idee om vijf vaste groente- en fruitdagen in te voeren op alle Nederlandse basisscholen. (CD)	1	2	3	4	5
Het is voor mijn gezin financieel haalbaar om mijn kind elke dag groente en fruit mee naar school te geven. (AB)	1	2	3	4	5
Het invoeren van vijf vaste groente- en fruitdagen op alle basisscholen zal ervoor zorgen dat Nederlandse kinderen dagelijks meer groente en fruit eten. (RM)	1	2	3	4	5
Groente en fruit biedt voldoende mogelijkheden om iets mee naar school te geven wat mijn kind lekker vindt. (RM)					

Indien vraag 1 = 0, 1, 2, 3 of 4 --> dan vraag 4 + vraag 5 (geen vraag 6)
(geen 5 -dagen)

4. Als de school van mijn kind meer groente- en fruitdagen gaat invoeren, dan wil ik dat:

- ☐ de school mij daarover informeert
- ☐ de school mijn advies vraagt over deze stap
- ☐ de school mij laat meebeslissen over de stap

5. Ik zou het fijn vinden als de school van mijn kind de stap maakt naar vijf vaste G&F dagen.

1= Helemaal oneens

5= Helemaal eens

Dit is het einde van de vragenlijst. Hartelijk dank voor uw medewerking.

[Volgende pagina]

Wilt u in aanmerking komen voor de cadeaubonnen die verloot worden, dan kunt u hier uw emailadres invullen. Deze wordt niet gebruikt voor andere doeleinden. Meer informatie over de verwerking van persoonsgegevens bij Wageningen University & Research, kunt u vinden op: www.wur.nl/privacy.

Email: ..... (enige optionele vraag)

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Food & Biobased Research
Bornse Weilanden 9
6708 WG Wageningen
E info.wfbr@wur.nl
wur.nl/wfbr

Rapport 2433

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 7.200 medewerkers (6.400 fte) en 13.200 studenten en ruim 150.000 Leven Lang Leren-deelnemers behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

